

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန
တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာန

တိုင်းရင်းသားပျိုလှယ်စုများ၏ ဂိုဏ်းရာဇဝတ်ဟောင်း စေားသီချင်းများနှင့် ဂီတသံစဉ်

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	အမှာစာ	
၁။	လာချိဒ်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၁
၂။	ကရင်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်း	၂-၁၀
၃။	ထားဝယ်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၁၁-၂၂
၄။	ရခိုင်ရိုးရာဂီတသံစဉ်များ	၂၃-၂၆
၅။	ရခိုင်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၂၇-၆၉
၆။	ပအိုဝ်းရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၇၀-၇၃
၇။	တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၇၄-၈၂
၈။	တိုင်းလေရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်း	၈၃-၈၆
၉။	တိုင်းခမ်းတီရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ	၈၇
၁၀။	တိုင်းရင်းသားများ၏ ခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများနှင့် စတင်ပေါ်ပေါက်	၈၈-၉၄
	လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြားများအား စုစည်းဖော်ပြထားခြင်း	
	ကျမ်းကိုးစာရင်း	၉၅

အမှာစာ

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများစွာဖြင့် ပေါင်းစု ဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ (၂၂) ပုဒ်မခွဲ(က)ပါ တိုင်းရင်းသားများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ကူညီ ဆောင်ရွက်မည်ဟူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက် ပုဒ်မ(၃) ပုဒ်မခွဲ(ဂ)နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားများ၏ ခြပ်ရို၊ ခြပ်မဲ့ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ထို့အတူ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန၊ တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ဦးစီးဌာနမှ ၂၀၂၄ - ၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်၊ အမျိုးသားစီမံကိန်းဥပဒေပါလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ ခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်း၊ ဂီတသံစဉ်၊ ရိုးရာအက၊ ရိုးရာတူရိယာ များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မှတ်တမ်းစာအုပ်များထုတ်ဝေခြင်း စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံးများမှတစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်း/အဖွဲ့များနှင့် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာ့အသံနှင့်ရုပ်မြင်သံကြားတို့မှ ပူးပေါင်းကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည့် အချက်အလက်များ အား စုစည်း၍ မှတ်တမ်းစာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြား မတူညီသော စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေသည့် သမိုင်းအမွေအနှစ်များအား ထိန်းသိမ်းဖော်ထုတ်မြှင့်တင် ပေးခြင်းဖြင့် ပိုမိုတိုးတက်မြင့်မားသည့် ယဉ်ကျေးမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်နိုင် ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြား ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို ပိုမိုခိုင်မာလာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ခေတ်အဆက်ဆက် လက်ဆက်ကမ်းထိန်းသိမ်းလာခဲ့ကြသည့် ရိုးရာ တေးသီချင်းများအား စုစည်းတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သဖြင့် သိရှိလေ့လာလိုသူများအတွက် များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးကြား ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းများကို အပြန်အလှန် ချစ်မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားတတ်လာစေရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်လိုစိတ် ဖြစ်ထွန်းလာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန
တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာန

အပိုင်း(၁)

လာချိန်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

လာချိန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများမှာ-

- (၁) ဆုံးပျော်တေးသီချင်း
- (၂) ဂျိတ်ဂေါ့တေးသီချင်း
- (၃) ဆန်းဝိတ်တေးသီချင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ဆုံးပျော်တေးသီချင်း

လာချိန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ဆုံးပျော်တေးသီချင်းသည် ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဆရာလနာမ်ခေါချန်းနှင့် ဆရာမဒိန်ခေါယိန်းတို့က ရေးစပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ သီချင်းကို လာချိန်မနောပွဲ၊ လာချိန်ကောက်သစ်စားပွဲအခမ်းအနားနှင့် လာချိန်နှစ်သစ်ကူး ပွဲတော်အခမ်းအနားများတွင် ကပြဖျော်ဖြေတင်ဆက်လေ့ရှိပါသည်။

(၂) ဂျိတ်ဂေါ့တေးသီချင်း

လာချိန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ဂျိတ်ဂေါ့တေးသီချင်းသည် ဘိုးဘေးစဉ်ဆက်မှ လက်ဆင့်ကမ်းထိန်းသိမ်းလာခဲ့သည့် ရိုးရာသီချင်းကြီးဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ တေးသီချင်းကို လာချိန်မနောပွဲ၊ လာချိန်ကောက်သစ်စားပွဲအခမ်းအနားနှင့် လာချိန်နှစ်သစ်ကူးပွဲတော် အခမ်းအနားများတွင် ကပြဖျော်ဖြေတင်ဆက်လေ့ရှိပါသည်။

(၃) ဆန်းဝိတ်တေးသီချင်း

လာချိန်တိုင်းရင်းသားများ၏ ဆန်းဝိတ်တေးသီချင်းသည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဦးယိန်းဂေါ့တိန်ဘောမ်က ရေးစပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ တေးသီချင်းကို လာချိန်ရိုးရာပွဲတော်များနှင့် နေ့ထူးနေ့မြတ်ပွဲတော်များတွင် ကပြဖျော်ဖြေတင်ဆက်လေ့ ရှိပါသည်။

အပိုင်း(၂)

ကရင်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်း

ရှေ့ဟောင်းခုံးသီချင်း(မြန်မာဘာသာ)

- ❖ ထိုင်းမှလာသောအုန်းတစ်ပင်၊ မထေရ်ခုနစ်ပါးနှင့်အတူပါလာပြီး အုန်းပင်ပေါ်မှ အသီးခြောက်တွေကျလာလျှင်...ကောက်ညှင်းငချိပ်ပေါင်းလုပ်စားကြမည်...။

“ဟုတ်လားမဟုတ်လား...ကရင်အမျိုးသားအပေါင်းတို့...”။ “ဟုတ်”

- ❖ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေလုပ်ကြပြီးတော့....နေရာသုံးထောင်သောသူ့လာလိမ့်မယ်... ကုမုန္ဒာပန်း အမြစ်တွယ်...ရန်ကုန်မြို့ကပန်းရောက်လိမ့်မယ်...အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများ သေသေချာလုပ်ထားနော်ကွယ်...။

“ဟုတ်လားမဟုတ်လား...ကရင်အမျိုးသားအပေါင်းတို့...”။ “ဟုတ်”

- ❖ ဂျိုင်းဌာနီကမောင်းကြီးကြီးအသံမြင်လျှင် အားလုံးစုရုံးကြစေ....။ အစွမ်းရှိရွှေဘီးက ဆံထုံး တွေပန်ရလိမ့်မည်.... နောင်လာနောက်သား ကရင်အမျိုးသားအပေါင်းတို့..... အားလုံး အတုယူကြစေ.....။

“ဟုတ်လားမဟုတ်လား...ကရင်အမျိုးသားအပေါင်းတို့...”။ “ဟုတ်”

၁။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ကို လက်ဆယ်ဖြာမိုး၍ ဆုတောင်း ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား...။

၂။ မိဂုဏ်(၁၂)ပါး၊ ဘဂုဏ်(၂၁)ပါးနှင့် ဘုရားဒေဝတာတို့ကို ရည်စူးပြီး လက်ဆယ်ဖြာမိုး၍ ရှိခိုးကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား....။

၃။ အထက်ဘဝဂ်၊ အောက်အဝီစိတိုင်အောင်ရှိသော သုံးဆယ့်တစ်ဘုံရှိသတဲ့ကွယ်.....။

၄။ ရှေးလူကြီးစကားတွေ ယခုမှစ၍ ရှေးလူကြီးပြောဆိုစမှတ်စကားတွေ စဆုံးထိ ဖော်ထုတ်မယ်၊ ဘဝရှစ်ဆက်တိုင်အောင်မြှုပ်ပြီး၊ ကိုးဘဝပြန်ရှင်သန်လာ လူသားတွေ ခုနစ်သင်္ဘောလောက် ပြန်ရှင်လာသတဲ့.....။

၅။ ယောက်ျားဘာသာတွေ “က”ပြတော့မယ် သေချာစွာကြည့်ရှုပါတော့ ဦးဦးဒေါ်ဒေါ် တို့ရေ....။ ယောက်ျားဘားသားတို့တတွေ “က”ပြရင် အလကားတော့ မဆိုလိုက်ကြ ပါနဲ့...။

၆။ ဘုရားဦးအစ ကရင်လူမျိုးတို့သည် အကြီးဆုံးအစ်ကိုကြီးဟု ဆိုကြသတည်း.....။ ဘုရားချန်ထားပေးခဲ့သော စာပေများအား သစ်ငုတ်တိုပေါ်တွင်တင်ထားပြီး ကြက်တွေ

ယက်၊ ခွေးတွေဆွဲ လိုက်ကုန်ပြီး၊ ဟေ့...ကရင်လူမျိုးတို့ရေ..... အခုတော့ ရှေးလူကြီး တွေရဲ့ ရှေးထုံးအလုပ်တွေကို မေ့လျော့ကုန်လောက်ပြီး.....။

၇။ ရှေးလူကြီးများတို့ပြောဆိုတဲ့စကားထဲမှာ ဘုရားရှင်ပေးထားတဲ့ကောင်းမှုတွေ သစ်ငှက်တိုပေါ်မှာတဲ့.....ကရင်လူမျိုးတို့က သစ်ငှက်တိုကိုလှမ်းကြည့်တော့ သစ်ငှက် တိုကိုပဲတွေ့တော့သတဲ့....။

၈။ ဟေး....ကရင်လူမျိုးတို့ စကောကရင်တွေအပါအဝင် ညီအစ်ကိုမောင်နှမတို့ရေ..... အချိန်တန်ပြီ အားလုံးအိပ်ရာထကြပါလေတော့....။

၉။ “ပုံပုံဖေ” တစိုက်မတ်မတ်ပြီး နှစ်ယောက်သား၊ သုံးယောက်သား ခါးတောင်း မြှောင်အောင် ကျင့်ပြီး၊ ခါးတောင်းမြင့်မြင့်ကျင့်လိုက်တော့..... ကျားနှင့်ဒရယ် အတူတူပဲ နေကြသတဲ့.... တစ်ဖက်ကမ်းရောက်လို့ ခွေးတွေဟောင်ရင် ဒရယ်သားကောင်ပဲ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုသတဲ့....။

၁၀။ တိုင်းနိုင်ငံ(သို့မဟုတ်) တိုင်ပြည်ဟောင်းတွေ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပြီ.... သူလဲ တောင်းတယ် ငါလည်းတောင်းတယ်၊ သူလည်းယူမယ် ငါလည်းယူမယ် နေပါဦး။ ဘယ်သူတွေဝေပေးတော့မလဲ...ကရင်လူမျိုးတို့ရေ.... ညီအစ်ကိုမောင်နှမတို့ရေ... မှတ်တိုင်ဟောင်းရှိရာကိုတွေ့ကြရဲ့လား...။ တွေ့ရင်ပြောကြပါ.... လမ်းပြပေးကြပါ..... အားလုံးပေါ့ပါးသွားရအောင်နော်...။

၁၁။ တောထဲခြံထဲ တောင်ယာထဲသွားပြီး လုပ်ကိုင်စားသောက်ကြရအောင် ကရင်လူမျိုး တို့..... ကရင်အမျိုးသားအပေါင်းတို့..... ကရင်လူမျိုးတို့ဟာ ရှေးဟောင်းရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းတွေကို စွန့်လွှတ်ကြလေပြီး၊ မျက်စိလည်လမ်းမှားရောက်လို့ မြို့ပေါ်ကို အသီးသီးရောက်ရှိကြလေတယ်.... ကရင်လူမျိုးတို့အားလုံးပဲ သံဝေဂရကြပါတော့.....။

၁၂။ ကိုယ်ခန္ဓာရုပ်ကြီးပဲ လောကကြီးကိုရောက်လာလေပြီး ဘုရားအရိယာဓမ္မတရားတော် တွေ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြပြီး အောက်ချင်းငှက်ကြီးပမာ အိပ်တန်း တက်ခါနီး တဝဲဝဲလည်နေသတဲ့ကွယ်.....။

၁၃။ မှတ်တိုင်ဟောင်းကြီးရှိနှင့်လေပြီ သစ္စာမဏ္ဍိုင်စေတီတော် (သို့မဟုတ်) သက်သေရှိခဲ့ လေသတဲ့....အဲဒီကစပြီး ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာခေါ် “အောင်းဟယ်” နတ်စားဓလေ့ ရှိလေတော့တယ်.... ဘိုးဘွားမိဘတွေ ဘယ်မှာရှိနေကြသလဲ... ဟိုးအစကတည်းက ရှိနေတယ်...ကရင်လူမျိုးတို့တော့ “အောင်းဟယ်” ခေါ် ရိုးရာဓလေ့ကို အမြတ်တနိုး တန်ဖိုးထားလေ့ရှိတော့တယ်...။

၁၄။ ဘိုးဘွားတွေပြောဆိုနေကြတဲ့ ဝါခေါင်လရောက်တိုင်း ကရင်လူမျိုးတို့သည် လက်ကောက်ဝတ်တွင် ချည်ဖြူချည်နီတွေနှင့် လက်ကောက်ဝတ်တွင် ချိမှတ်ကြလေသည်။

၁၅။ ကိုယ့်လိပ်တွေပြန်လာပါတော့ အိမ်သူအိမ်သားတို့နှင့်အတူ အိမ်ပေါ်တွင်ပြန်လာ နေပါတော့...။ သုဿာန်သင်္ချိုင်းတို့တွင် မနေပါနဲ့တော့ ပရလောကသား၊ မြေဘုတ်၊ ရုက္ခစိုးတွေရဲ့ဖျားယောင်းမှုကိုလည်း မယုံကြည်ကြပါလေနဲ့တော့...။

၁၆။ မိုးလေတွေ နေ့တိုင်းရွာနေပါတယ်...သစ်ကိုင်းပေါ်တွင် ရေတင်နိုင်သကဲ့သို့ ပျားပိတုန်း တို့တတွေလိုပဲ ရေတင်နိုင်ခဲ့တယ် ဒါကြောင့်မို့ သစ်ကိုင်းပေါ်တွင် ရေအခိုင်မာရှိနေ သတဲ့ကွယ်.....။

၁၇။ ဘိုးဘွားရဲ့ဇာတိတည်နေရာမြေဒေသကို စုဝေးကြရတော့မယ်... ဖားကလေးတွေ မြူထူးပျော်ပါးဟစ်အော်နေကြတဲ့...ကွ...ကွ...ကွ...။ “နောင်မော်ဖလဲဝေါ” သူငယ်မရေ သုံးဆင့်ဆက်ထား တဲ့ရိုးရာထဘီကို ဝတ်လိုက်ကြလေတော့ကွယ်.....။

၁၈။ “ဒူးဒူးလေး” “နောင်မော်ဖလဲဝေါ”ဝက်လွတ်သွားပြီး မြစ်ဝအထိရောက်နေတယ်.... ငါးကောင်းတို့တို့ သွားရည်ယိုမျက်စိကျနေတယ် တောကြက်မကြီးတွေက ခြေခေါက်၊ လက်ခေါက်ရေတွက်လိုက်ရာ... တောကြက်မကြီးဥတွေ အသိုက်ထဲတွင် အပြည့်ရှိနေ လေပြီး၊ အဖွားကြီးတစ်ယောက်စားမကုန်လို့ သွန်ပစ်လိုက်ရာ.....“ဟော”...။

မှတ်ချက်။ ။ ကြားဖြတ်အစီအစဉ် ခုံးဆရာမိန့်ခွန်းပြော(သို့)ဆုကြေးတောင်းခန်း။

၁၉။ အဖေရိုးရာလုံခြုံည်ကို ဝတ်လိုက်တော့ အမေရိုးရာထဘီ၊ ဂျတ်ခုတ်အင်္ကျီတွေ ဝတ်လိုက်တော့ ရှေးလူကြီးထုံးတမ်းဓလေ့ကို လိုက်လုပ်နိုင်ရင် “ထို့ဆေမေယွာ” ရေစီးသဲထိုးသည့်တိုင် ကျောက်တုံးကြီးပေါ်လိမ့်မယ်.....။

၂၀။ ကရင်လူမျိုးတို့တတွေ ဇွဲကပင်ဒေသ(ခေါ်)ဒုံရင်းဒေသ၊ သထုံ၊ တောင်ငူ၊ ပုသိမ် စသည် တို့ကို နေထိုင်ခဲ့ကြလေသည်...။

၂၁။ ဟိုဘက်ကမ်းက ခွေးဟောင်တာကို ဘာတွေရောင်းနေကြပါသလဲ...။ မြကျွန်းနွယ် လာရောင်းကြတယ်...မယူပါနဲ့သမီးလေးရယ်.....။

၂၂။ တောမီးလောင်နေပြီး.....သားရဲတိရစ္ဆာန်တို့ အဝေးကိုပြေးကြတော့....တောခွေးလည်း လိုက်နေကြဦးမယ်....။

၂၃။ အပေါ်နေ ကြောင်လေးတစ်ကောင်နှင့် အောက်က ကြောင်လေးတစ်ကောင်တို့ မောင်ပလိုင်း ဆန်ကိုသွားခိုးစားနေသတဲ့.... မောင်ပလိုင်းတုတ်နှင့်ထိုးမိလေတော့.... ကြောင်ကိုထိမိသွားလို့.. “အိအူ.... အိအူ” အော်ပြီး ပြန်သွားလေတော့သတည်း.....။

အထက်ပါဖော်ပြခဲ့သော ရှေးဟောင်းကရင်ဒုံးသီချင်းနှင့် ဒုံးအကသည် (ကရင်အခေါ်) "အိုင်တုံနှင့်ယိုင်တုံ"ဟူသော ဒုံးအကများပါဝင်သည်။ ထိုခေတ်ဟောင်းဒုံးအကများတွင် အမျိုးသားများကသာ ပါဝင်ကပြရလေသည်။ ထိုခေတ်တွင် အမျိုးသမီးများတို့သည် ဣန္ဒြေရှင်များဖြစ်ကြပြီး၊ လူကြီးသူမရှေ့၊ ရဟန်းသံဃာများရှေ့တို့တွင် ကလေးရှိသော ဒုံးအကများတွင် ပါဝင်ခွင့်မရှိဟု သတ်မှတ်ချက်ရှိသည်။

ရှေးဟောင်းကရင်ဒုံးသီချင်းများသည်လည်း တေး၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ တဘောင်၊ စကားထာ၊ စကားပုံတို့နှင့် ရေးဖွဲ့ကြပြီး အသိပညာပေးခြင်း၊ ဆိုဆုံးမခြင်းနှင့် ဩဝါဒလမ်းညွှန်ခြင်းကို သက်ရောက်စေရန် ရည်ရွယ်ရေးဖွဲ့၍ စပ်ဆိုထားကြသည်။ ထို့ပြင် မိမိတို့က ကရင်လူမျိုးများ သက်ဝင်ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြသည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာ ဓလေ့ရိုးရာအချက်အလက်တွေလည်း ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့စပ်ဆိုခဲ့ကြသေးသည်။ ထို့ကဲ့သို့သော ကရင်ဒုံးအကသည် ကရင်ရိုးရာဒုံးအကဟု ခေါ်တွင်ကြလေပြီး ကရင်ရိုးရာဒုံးအကကို ကရင်လူမျိုးတို့၏ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲနှင့် ရိုးရာပွဲတော်များတွင် မပါမဖြစ်ထည့်သွင်းကပြကြရလေသည်။

ရှေးထုံး(ခေါ်)ယှာ-ထုင့် (ခ) ရှေးကရင်ဒုံးသီချင်း

၁။ ကရင်လူမျိုးတို့သည် အခြားသောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနည်းတူ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာစကား၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုဓလေ့၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနှင့် စာပေယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ "ထား"ခေါ် သီချင်း၊ ပုံပြင်၊ ကဗျာ၊ အလင်္ကာ၊ အကများတို့တွင် ယနေ့ထိတိုင် အမြတ်တနိုးတန်ဖိုးထား ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ကြလေသည်။ ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာအကများတွင် ကရင်ဒုံးအကသည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။

၂။ ဒုံးအကကို ကရင်ပြည်နယ်တွင်းနေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးများသာမက အခြားသောတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များတွင် နေထိုင်ကြသော ကရင်လူမျိုးတို့သည် လည်း မိမိတို့၏ ရိုးရာဒုံးအကကို လက်ဆက်ကမ်းထိန်းသိမ်းကပြလာခဲ့သည်မှာ ယနေ့ထိတိုင် ဖြစ်ပါသည်။ ကရင်လူမျိုးတို့တွင် ခေတ်ဟောင်း(သို့)ရှေးဟောင်းဒုံးအက၊ ခေတ်ပေါ်(သို့)မျက်မှောက်ခေတ်ဒုံးအက ဟူ၍ရှိသည်။ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဒုံး အကကိုလေ့လာရာတွင် ခေတ်ကြီးလေးခေတ်ဖြစ်သည့် ရှေးဟောင်းခေတ်၊ ပဒေသရာဇ် ခေတ်၊ ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်ထိတိုင်အောင် ဖြတ်သန်းလာခဲ့ကြသည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိရလေသည်။

ထိုခေတ်အဆက်ဆက်မှ ကရင်လူမျိုးအသုံးပြုလာခဲ့သော ရှေးကရင်ဒုံးသီချင်း (သို့) "ရှေးထုံး" ခေါ် "ယှာ.ထုင့်"ဟု အမည်ရှိသောသီချင်းကို ရှေးကရင်ဒုံးအကဟန်ဖြင့် သီဆိုကပြခဲ့ပုံကို အောက်ဖော်ပြပါသီချင်းတွင် လေ့လာတွေ့ရှိရလေသည်-

ကရင်ဘာသာဖြင့် (သံပြိုင်ခြေဆင်း)

- ဟေး . . . စာင်းလင်ဖဝ်.ဟိုဝ်ဖင်းခွါအေး . . . ချေ.ထးချေ.မင်အူးချေ.ခို . . .
ယောင်.လင် အေ.ထိုကိုဝ်ဟာချေ . . . စွေ.စွယ်ဖေါဟ်ခွါမလောဟ်ကို . . . ။
ဟေး(မိုမွဲဟး . . . လိုမွဲဟးဟေး . . . အေ.လိုမွဲဝးဟုလင်သေ့အေး)၂
- ဟေး . . . စာင်းလင်ဖဝ်.မောင်.ဟာ့ချေ.ဖို . . .
စွေ.စွယ်ဖေါဟ်မူးဖေါဟ်ခွါသီး . . . ယိုမို လင်ဆင့်ဏးအေ.ထို . . .
ဖူ.တာမိက်ကျာ်ယှာ.ထူ.လီ . . . ။
ဟေး(မိုမွဲဟး . . . လိုမွဲဟးဟေး . . . အေ.လိုမွဲဝးဟုလင်သေ့အေး)၂
- ဟေး . . . စာင်းလင်ဖဝ်.မောင်.ဟာ့ချေ.မင် ပွိုင်ထင်းယှာ.ထုင့်အိုသင့် . . .
တင်သူ.ဖေါဟ် ချေ ဖျံချေ.ယှင် . . . အိုအေ.သွင့်အေ.ယု.ယှင် . . . ။
ဟေး(မိုမွဲဟး . . . လိုမွဲဟးဟေး . . . အေ.လိုမွဲဝးဟုလင်သေ့အေး)၂
- ဖှပ်လိုထုင်းဟယံလင်လိုသာင့်၊ဟယ်လင်ပျူက်ထေရ်နို.ဖေါဟ်ခါင့်
ယောင်.ထင်းအိုခိုအိုသးဃာင့် အေလင်မိုကျာအင်းမေင်အာင်...။
(မိုမွဲလိုမွဲဆိုင်.ဖျံဖေါဟ်သီးဟး.....)။
- ကုံးမာစုံးဝယ်မာဝါဝယ်၊ဆိုင်အိုလင်.သိုင့်ဖှာ.မိုဟယံ ဖဝ်ကုသိုလာအိုဝီ.လင်ဆယ်၊
ဖဝ်လျိုင်.ဖိုင်မိုထိုင်တယ်...မူးချေခွါမာဖုက်မာဖယ်...။
(မိုမွဲလိုမွဲဆိုင်.ဖျံဖေါဟ်သီးဟး.....)။
- မောင်ဖါချောဟ်လိုဌာန့်.ခါင်းခါ.အေသင့်ထင်းကုကိုဝ်ဟာချေ...ဆောင်ချေသီးခံင့်ချေ
သီးပွေ...အို ထာင်လိုခါင့်ဖျံဖေါဟ်သီး ယောင်.လောဟ်ယောင်.ခိုင်ကိုဝ်ဟာချေ...။
(မိုမွဲလိုမွဲဆိုင်.ဖျံဖေါဟ်သီးဟး.....)။

- ၁။ ကိုလိုဝ်ထင်းကျပ်ခပ်.ဇေသင့်..... ရာဓရာယုအင်းကိုင်ထင်း
စူးနံ့ဆီယုဆူ.ကုဉျက်လင်.....။
- ၂။ ဂုဏ်မောင်.ဆီဏီအာကာလာ...
ဏီဆီလိုဖွံးမွဲဂုဏ်ဖါ.ယုဂုဏ်ထင်းအိုင်လါ.ကျပ်လါ. စူးနံ့ဆီယု
ဆူ.ကုဉျက်ဝါ...။
- ၃။ သိုင်ဆီဇေလိုဘုံခေါဟ်ဉာ...လေးထာထင်းဝါဂျီထာ...
လေးလးထံင်လင်...လင်လေးဝီဂဉာ...။
- ၄။ ဆိုခိုင်လေးဟ်ယုာ.လပ်ဆိုင် မ်ထုဂ်ဖုဟ်ထိုင်ခိုင်ဏါင်းယိုင်...
ဆိုခိုင်လိုဟ်ယုာ.လပ်ထာင် မ်ထုဂ် ထင်းမောင့် ဆို လီခါင့်...
ယှိုင်းဆောင်ပုံလာင့်လင်ခိုင်ထိုင် ခဲ.ဆောင်ပုံလာင့်မိုင့်ထင်းထာင်...။
ဖွံ့နီ.ကွင်မိုင့်ထင်းထာင်... မိုင့် ထင်း ထာင်...။
- ၅။ စွေ.ကြွယ်ဖေါဟ်ခွါမိုဏ်းလင် (ယောင်.လင်အေထီဟုာ.ဇေမင်)၂...
စွေ.ကြွယ်ဖေါဟ်ခွါ အေဏ်းလင်...စာ်စးလိုဃျှပ် (မွဲဆိုင်ကွင်)၂...။
- ၆။ လိုအိုခင်းထာ်ကျပ်ပထမ... ဖွံ့ဖေါဟ်ယိုင်မွဲဒေအိုဝဲါကံင်အိုဝဲါယုာ.
ကျပ်ခိုင်ထင်.လင်အိုလိက်ဆိုင်မာ...
လိုသိုင်းထိုင်ခေါဟ်ဉာ...ဆင့်ဖေါဟ်ဝှံဃျှပ်ဃျး...ထဲးအင်းခွိက်လုက်ခွါ...
ဟေးဖွံ့ဖေါဟ် ဟေး ယုင်ဖေါဟ်ခိုင်ဏါင်းယိုင်ဟး... သာဏ်းခွိက်ဒေ...
အိုင်.လေယုာ.ဆိုင်မာ...။
- ၇။ ဟ်ဖွံ့ဖေါဟ်...ဟ်ယုာ.လပ်ဆိုင်... ဖျံလင့်ဆိုင်ဟျှပ် လိုသိုင်းထိုင်
ယောင်စိုင်သိုင်းထိုင်ဃျးသိုင်းထိုင်...။
- ၈။ ဟေးဖွံ့ဖေါဟ်(ဖွံ့ဖေါဟ်)၂ ဟေးယုင်ဖေါဟ်(ယုင်ဖေါဟ်)၂ ထိုင်ဖူ.ဝဲါသီးဟေး...
အိုခိုင်စးအိုခါးဒေ မီဟုယ် ထင်းသ့ (ကိုဝ်ဟုာ.ဇေ...)၂။

၉။ (ပုံပုံဖဝ်)၂... အိုင်လေပုံပုံဖဝ် ကိုဟာဏ်ခါခိုက်အထဝ်
သိုဏ်ဟာဏ်ခါခိုက်အထဝ်... ခေဝ်ဍုဆုဃုဝ်..ဆုဃုဝ်..(အိုဝေမဝ်မိုလဝ်)၂
အေဟုးထင်းထာင်လိုဝါ.လိုခဝ်ထဲးအေမင်ဆု... မင်ဆုမွဲဆုဃုဝ်...။

၁၀။ခါနီ.အိုလင်.လီအင်းလယ်သာ...အိုင်အင်းလယ်သာ... လိုဏ်မိုမာယိုမိုမာ
လိုဏ်အင်းကိုင် ယိုအင်း ကိုင်..တိုဒ်...။ (မွဲဖုံလဲ မိုအင်းဏင်သာ)၂
ထိုင်ဖူဝဲသီးဟေး...ဖုံယုင်ဖေါဟ်သီးဟေး... တိုင်ထဝ်
လင်.လီဏ်ဃုးဆေဝ်ဟုး...ဏ်အေဃုး အိုင်..(လင်လောဟ်ဖိုင်သာ)၂ အိုင်..ဓေမိုဃုး
ထင်း...ပိုလေ ကိုင်အိုဟာ...။

၁၁။လေဝ်လိုဃုးကွေဝ်...ဃုးကွေဝ်...လိုဃုဂ်ကွေဝ်...အင်းမာဏဝ်.ထာင်
ကိုင်..ဟ်ဖုံ...။(ဖေါဟ်ဟ်ဖုံ) ဟ်ဖုံဖေါဟ်
ခိုက်ယိုဉ်ခိုက်ယုာထုံ.လိုဖုံ...ဟာဖိုင်ဖဝ်...
ဃိုင်ဃိုင်ခါနီ.ဃုံ...ဏဝ်.လာဃွာ်ကိုင်..ဟ်ဖုံ...။

၁၂။ထံင်စးဖဝ်.ပိုရုပ်လောကီ...ပိုရုပ်လောကီ...
အိုင်...ခေဝ်.အိုရိုယာဏ်သာအေထို...ထောဟ် ကိုင်ဝင်.ထာင် အိုလင်.မို...။

၁၃။တိုင်ထဝ်လင်.လီ.ဏ်အိုဝယ်...အိုင်ဏ်အိုဝယ်...
အိုင်...ကွဲဇိုဇုးယဝ်သာသိုအိုဝယ်...ထံင်ဏ် သိုင်လဝ်...ဖုံဖေါဟ်အင်း
“ကုဃုယ်... ဖိုဖူ.မေါင်.ဖာ. အိုခဝ်လဲ...လိုအိုခင်းထာ်ဏ် အိုဝယ်...မွဲဖုံ
ဖေါဟ်လိုစံးယိုင်ဏယံ... မွဲယုင်ဖေါဟ် လိုစံးယိုင်ဏယံ
အိုင်...အိုဏ်ဍုဟ် ဝေမွဲဝေဃုဂ် မွဲဃုယ်...။

၁၄။လာခိုက်ဖိုင်ဏ်
ဖိုလေးလဝ်ဝေဃုး...ဖူ.လေးလဝ်ဝေဃုး...အိုင်...ဇုးလိုခေါတ်လံင်(ကာဏါင်းထဝေ)၂
လူးဝင်ဍုလူး အွာ...။

၁၅။ ပျူးယိုလာဟယံထာင်...ဟယံထာင်...ဟယံထာင်အိုလိုဟိုင်းဖိုင်ဃုင့်ဖိုင်ယိုင်
အိုဝးသွေးခေါဟ်လံင်ထာ်လိုဃုဝ်
ဏယ်မးဏင်လဝ်ဏင်ခွပ်လိုဃုဝ်...ခွါးဆာင်းကျာမုဂ် ဏယ်မးလိုဃုဝ်...။

၁၆။ (လီဟယံဆိုဆိုင်ကိုဝ်ဏီဍု)၂...သိင်းလေ(ထာင်ခေါဟ်)၂
သိင်းထာင်ခေါဟ်ဍုထိုအိုခိုင့်... (ဆိုတုင်)၂
ထင်းထို...ဆိုတုင်ထင်းထိုမွဲညိုယိုင်... သိင်းထာင်ခေါဟ်ဍုလေထိုအိုခိုင့်...။

၁၇။ လိုဖိုညိုလဝ်ဝးကုံလင်
လိုဖိုညိုလဝ်ဝးကုံလင်ဍုဟ်ခိုက်ဃိုင်ထင်းဃိုင်လင်...ကွ...ကွ...ကွ ဏင်မဝ်ဖှဲဝင်
ဟိုမူး လင်မုယံ...ဏီးသိုင့်ချယ်ဏ် ကံင်ထင်း...ကံင်ထင်းဝယ်...။

၁၈။ (ချူးချူးလေး)၂ ဏင်မဝ်ဖှဲဝင်ထောဝ်ဟာဖှော်...ဟာဖှော်လေးထိုထး
လင်ဆော်... ယးလီးဖေါဟ် တိုထေအိုမံ
ခါခါစူးခါခါခင်းခါလင်ဏော်ဆင့်မိုင်မောဝ်ဝင်၊
ဆင့်မိုင်မောဝ်ဝင်ဗျိုအိုသုဂ် ဖို အင်းလိုလုက်ဖိုထုင်လင် ဃုဟ်...။

ထံင်ဏါင်း။ ။ (အိုဆိုင့်အိုထဝ်) တုံဆာ်လဝ်လင်ဆိုခိုင်/အင်းကိုင်လျာ်။

၁၉။ ကံင်ထင်းထာင်သ့ဖါထိုင်၊ ကံင်ထင်းသ့ဏီးဏီးဆာင့်အံင်...ဟိုအေးမာခိုင်ယှာ
အိုထုင့် ထိုဆော်မော်ယှာ လုံထင်းဖင့်...။

၂၀။ (လိုခွါကွင်)၂
လိုတံင်အူသီးအိုလိုဏင်...လိုသိုထုံသီးအိုလိုဏင်...လိုပိုင်သိင်းသိင်းသိင်းအိုလို
ဏင်...။

၂၁။ (ထဲမင်ဆိုလိုဝါဏ်ဏယ်)၂ (မွဲဆိုအင်းဆာ်ဆိုဏ်လဲ)၂
ဆိုဟယံအင်းစာမြုနွံနွယ် (မာဃုဝ်)၂ (ဖေလင့်ခိုက်
မာဝုဂ်ဝးဃုဝ်)၂ဖေါဟ်မူးဏင်ဟေး...။

၂၂။ မှီအင်းခေါဟ်လံင်စာင်းဝယ်အေယါင် ဆိုဖေါဟ်တိုင်တံင်ထဲးမိင်မိုလံင်။

၂၃။ မော်ယံင်အိုလေလးလိုချူ...လိုထာလိုချူလော်အင်းဟူးအင်းမာန်ဟိုင်စူး၊

မာန်ဟိုင်ဆော်ဝးအိုစူး...ယုဟ်။

ထာင်ဟိုင်အူဝေ့.....အိုဝ်လေမျအီအူး.....။

ဆိုအင်းစာလပ်ပျကိုဆာ၊ အင်းတာင်ပွဲဆာ(ကော်လိက်ဆာ)။

မာန်စပ်ချေချေ၊ ယုက်(၈၀)ကိုင်ပေါင်၊ စပ်သ်သဝ်(ချုံထိုအင်)။

မာကာကိုစွါယ်တွါနံ၊ တုံဆာ၊ ချုံထိုအင်ကွင့်။

အပိုင်း(၃)

ထားဝယ်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

မိုးခေါ်တေး(သံချပ်)

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - ဒုတိယသာဂရခေတ်

ထားဝယ်ဘာသာစကား

မိုး မိုး ဝါလိုက်ပါမိုး မိုးမဝါဘဲ ကြာလေဘီ

(သံပြိုင်) မိုးကီးလေကီး လာလေဘီ ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

မိုး မိုး ဝါလိုက်ပါမိုး အီးမိုးခေါန် ဖြောင်းထောန်ရအော်

(သံပြိုင်) နောန်း နောန်မိုး ဝါလိုက်ပါမိုး ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

ပဒေါန်ပန်ထတ်မှာ မီးတက္ကယ် သတ်ပါကွယ် မိုးမန်းကီး

(သံပြိုင်) ပြောင်း ခြောင်း မွှစ်ရေစီး ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

မိုးထိအောန် လှေကားထောန် မိုးမှောန်တွဲလဲ တောန်ကမဲ

(သံပြိုင်) ဝါပါလေမိုးရွဲ့ရွဲ့ ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

အာလော့ကွီးမိုးနားနီး မိုး မိုး ကြိုးပါလေ

(သံပြိုင်) ရွှေခဲမိုး ကြိုးပါလေ ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

ကွဲလူးအိုင်ဖား မိုးမန်းခေါ် အောင်အမ်း အောင်အမ်းအော်

(သံပြိုင်) ကျေးသန်းရေကျော် ဝါလိုက်မိုး ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

မိုး မိုး မိုးရီထန် သယ်မွေ့မွန်မှာ ဝါသူမိုး

မိုးမဝါဘဲကြာလေဘီ

(သံပြိုင်) မိုးကီးလေကီးလာလေဘီ ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

လေကီး လာလာ မိုးကီး ဝါဝါဆန်ဘားပေါလှူ စားမကူန်

(သံပြိုင်) တိုင်းကားပြည်သူအေးဘီလေး ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

(သံပြိုင်)

မိုး ဝါပါလေ့မယ် ဝါလေ့မယ်

ဝါပါလေတော့ ဝါလေတော့

ဝါလာဘီလေး ဝါဘီလေး ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့။

အောက်ဆုံးသံပြိုင်ပိုဒ်ကို ကြားတွင်ညှပ်၍ သီဆိုသည်။ ဤမိုးခေါ်တေးကို စည်းချက်

ဝါးချက်နွေးနွေးဖြင့် သီဆိုရသည်။

မြန်မာဘာသာစကား

မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး မိုးမရွာပဲကြာလေပြီ

(သံပြိုင်) မိုးကြီး လေကြီးလာလေပြီ ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး အိမ်ခေါင်မိုး မြူးထောင်ရအောင်

(သံပြိုင်) အစ်ကိုမိုး ရွာလိုက်ပါမိုး ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

ပိတောက်ပင်ပေါ်မှာ မီးတစ်ကျည် သတ်ပါကွယ်မိုးမင်းကြီး

(သံပြိုင်) ချောင်းမြောင်းမြစ်ရေစီး ဟေ့ ဟေ့ ဟေ့။

မိုးထိအောင် လှေကားထောင် မိုးမှောင်တွဲလဲ တောင်ကမည်း

(သံပြိုင်) ရွာပါလေမိုးရွဲရွဲ ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

အာလေကျီး မိုးနားနီး မိုး မိုး ကြိုးပါလေ

(သံပြိုင်) ရွှေခဲမိုး ကြိုးပါလေ ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

ကျွဲလူးအိုင်ဖား မိုးမင်းခေါ် အုံးအင် အုံးအင်အော်

(သံပြိုင်) ကန်သင်းရေကျော် ရွာလိုက်ပါမိုး ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

မိုး မိုး မိုးရိပ်ထင် သည်မြေပြင်မှာရွာတဲ့မိုး

မိုးမရွာပဲကြာလေပြီ

(သံပြိုင်) မိုးကြီးလေကြီးလာလေပြီ ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

လေကြီး လာ လာ မိုးကြီး ရွာ ရွာ

ဆန်စပါးပေါလှူ စားမကုန်

တိုင်းကားပြည်သူအေးပြီလေး ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

(သံပြိုင်)

မိုး ရွာပါလိမ့်မယ် ရွာလိမ့်မယ်

ရွာပါလေတော့ ရွာလေတော့

ရွာလာပြီလေး ရွာပြီလေး ဟေ့ ဟေ့ ဟေး။

သီချင်းအဓိပ္ပာယ်

မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး။ မိုးမရွာသည်မှာ ကြာပါပြီ။ မိုးကြီးလေကြီးလာပါပြီ။

မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး။ အိမ်ခေါင်မိုးပေါ်မှာ မြူးထောင်ငါးဖမ်းနိုင်အောင် နောင်ကြီး မိုးရွာလိုက်ပါ။

ပိတောက်ပင်ပေါ်တွင် မီးတစ်ကျည် စွဲလောင်နေပါသည်။ မိုးမင်းကြီးက ငြိမ်းသတ်ပေးပါ။ ချောင်း၊ မြောင်း၊ မြစ်များ ရေစီးသွားအောင် ရွာလိုက်ပါ။ တောင်ဘက်က မိုးသားများ မည်းမှောင်နေသည်မှာ မိုးထိအောင် လှေကားထောင်၍ပင် ရနေပါသည်။ ရွဲရွဲစိုအောင် မိုးရွာပေးပါ။

မိုးမင်းကြီးကြားရအောင် ကျီးအာသံပေးကြပါ။ ကိုရွှေမိုးရယ် ထစ်ချုန်းသံပေးပါ။

ကျွဲလူးအိုင်နားနေ ဖားများက အုံးအင်အုံးအင်ဟူ၍ အော်နေကြပါပြီ။ လယ်ကန်သင်းရိုး ရေကျော်သွားအောင် ရွာလိုက်ပါ။

မိုးရိပ်များဆင်ကာ ဤမြေပြင်ပေါ်မှာ မိုးရွာချလိုက်ပါ။ မိုးမရွာသည်မှာ ကြာလေပြီ၊ မိုးကြီးလေကြီးရွာချေပြီ။

လေကြီးလာပါ။ မိုးကြီးရွာပါ။ ဆန်ရေစပါး ပေါများ၍ စားမကုန် လှူမခမ်း တိုင်းသား ပြည်သူ အေးချမ်းလေပြီ။

မိုးရွာလိမ့်မယ်။ မိုးရွာပါတော့။ မိုးရွာလေပြီ။

မိုးခေါ်တေး(သံချပ်) မူကွဲ

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - ဒုတိယသာဂရခေတ်

တေးရေး - မသိရှိ။ ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့ မိုး မိုး ဝါလိုက်ပါမိုး

အီးမိုးခေါ်မှာ ဖြောင်းထောန်ရအောင် ဝါလိုက်ပါမိုး

မိုးမဝါဘဲကြာလေဘီ မိုးကီးလေကီးလာလေဘီ

ပဒေါ့ပန်ထတ်မှာ မီးတက္ကယ် သတ်ပါကွယ်မိုးမန်းကီး အာလော့က္ကီး

မိုး မိုး ကြိုးပါလေ ရွှေခဲမိုးကြိုးပါလေ

မိုး မိုး မိုးရိထန် အီလွေ့ပွန် ဝါသူမိုး

မိုးမဝါဘဲကြာလေဘီ မိုးကီးလေကီးလာလေဘီ ဝှေ့ ဝှေ့ ဝှေ့

မြန်မာဘာသာ

ဟေ့ ဟေ့ ဟေး မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး

အိမ်ခေါင်မိုးမှာ မြိုးထောင်ရအောင် ရွာလိုက်ပါမိုး

မိုးမရွာဘဲကြာလေပြီ မိုးကြီးလေကြီးလာလေပြီ

ပိတောက်ပင်ထက်မှာ မီးတစ်ကျည် သတ်ပါကွယ် မိုးမင်းကြီး အာလော့ကျီး

မိုး မိုး ကြိုးပါလေ ရွှေခဲမိုး ကြိုးပါလေ

မိုး မိုး မိုးရိပ်ထင် ဤမြေပြင်မှာ ရွာသူမိုး

မိုးမရွာဘဲကြာလေပြီ မိုးကြီးလေကြီးလာလေပြီ ဟေ့ ဟေ့ ဟေး

သီချင်းအဓိပ္ပာယ်

မိုး မိုး ရွာလိုက်ပါမိုး။ အိမ်ခေါင်မိုးပေါ်တွင် မြိုးထောင်၍ရသည်အထိ ရွာလိုက်ပါ။

မိုးမရွာသည်မှာ ကြာပါပြီ။ မိုးကြီးလေကြီး လာလေပြီ။ ပိတောက်ပင်ထက်တွင်ရှိသော မီးတစ်ကျည်ကို မိုးမင်းကြီးက ငြိမ်းသတ်ပေးပါ။ မိုးမင်းကြီးကြားအောင် ကျီးအာသံပေးပါလော့။ ကိုရွှေမိုးရယ် ထစ်ချုန်းသံပေးပါ။ မိုးသားမိုးရိပ်များဆင်ကာ ဤမြေပြင်မှာရွာသည့်မိုး ဖြစ်ပါသည်။ မိုးမရွာဘဲ ကြာပါပြီ။ မိုးကြီးလေကြီး လာလေပြီ။

ရှင်တောင့်ပုံ ဒိန်းချင်း

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်

တေးရေး တေးဆို - နောက်ဒိုက်

ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

တောန်ပေါင် တောန်ပေါင် ရှင်တောန်ပေါင် ×××× တောပေါင်မတ်စောတ် တတ်မရောတ်
အောတ်ကကွန်းမှာ ×××× ရွှေဖွားနု ပူဇော်ပါသလေလေး ×××× အို မယ်ဝေး အို မယ်ဝေး
ငါ့ဝါလွန်းဇ လေး လေ လေး ××××

မြန်မာဘာသာ

တောင်းပုံ တောင်းပုံ ရှင်တောင့်ပုံ ×××× တောင့်ပုံမတ်စောက် တက်မရောက်

အောက်ကကွန်းမှာ ×××× ရွှေဖလားနဲ့ ပူဇော်ပါသလေလေး ×××× အို အမရေ အို အမရေ
ငါ့ရွာကိုလွမ်းလှ လေး လေ လေး ××××

သီချင်းအဓိပ္ပာယ်

ရှင်တောင့်ပုံစေတီတော်သည် မတ်စောက်လှသည့်တောင်ပေါ်တွင် တည်ရှိသဖြင့် တက်ရောက်
ဖူးမျှော်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် တောင်အောက်ရှိနတ်ကွန်းတွင် ရွှေဖလား၌ ဆွမ်းကွမ်းထည့်၍
လည်းကောင်း၊ ပန်းဆီမီးများဖြင့်လည်းကောင်း တောင်ပေါ်ရှိ ရှင်တောင့်ပုံစေတီကို ရည်မှန်း
အာရုံပြုပူဇော်ပါသည်။

ရှင်တောင့်ပေါင် ဒိန်းချင်း

ဝဲဒီ ဒိန်းချင်း

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်

တေးရေး တေးဆို - နောက်ဒိုက်

ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

ဝဲဒီ ဝဲဒီ ရှင်ဝဲဒီ ဝဲဒီ ကထောန်း သစ်ပန်ရောင်းမှာ ×××× ဒေါန်းမန်းရစ်ရှယ် နန်ဖျာလိုဒီ
ဝဲဒယ်လေး

နို့မယ်ဝေး နို့မယ်ဝေး ငါ့ဝါလွန်းဇ လေး လေး လေး

မြန်မာဘာသာ

ဝဲတိမ် ဝဲတိမ် ရှင်ဝဲတိမ် ဝဲတိမ် ကမ်းပါး သစ်ပင်နားမှာ ×××× ဒေါင်းမင်းရက်ရှည်
သင်ဘာကိုလိုလို့ ဝဲတာလဲ

ဒို့အမရေ ဒို့အမရေ ငါ့ရွာကိုလွမ်းလှ လေး လေး လေး

သီချင်းအဓိပ္ပာယ်

ထားဝယ်ဒေသ၏ ရှေးမြို့ဟောင်းတစ်ခုဖြစ်သော ဝဲတိမ်မြို့သည် ရေဝဲတိမ်သည့်နေရာတွင်
တည်ထားသော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ ဥဒေါင်းမင်းသည် ထိုဝဲတိမ်မြို့၏ မတ်စောက်သော
ကမ်းပါးရှိ သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်နားတွင် ရက်ရှည်ကြာစွာ လှည့်ပတ်ဝဲပျံနေသည်မှာ သင်ဘာကို
အလိုရှိပါသလဲဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဝဲတိမ်ဒို့အမရေ

♩ = 90

9

13

17

ရွှေဝယ်သူများရေခပ်သွားအိုးစည်သီချင်း
သီချင်းရေးသည့် ခုနှစ်၊ တေးရေး၊ တေးဆို အတိအကျမသိရပါ။
ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

ရွှေဝယ်သူများ ရေခပ်သွား ရွှေဝယ် ရွှေဝယ်သူများ အိုလေး ရေခပ်သွား ××××
ရေအိုးကိုယ်စီ သူးနှိပ်လာပီ ×××× ရဲဇားကိုယ်စီ ထပ်ကြပ်ပါလာပီ ××××
ရွှေဝယ်သူနှစ်ပါးဘဲကြားရိုက်လို့ခြယ် ×××× ဂိုဟန်ပိုမကြား ယဉ်ကျေးလှပဟယ်××××
ရေတွင်းခမ်းမှာ မျက်နှာဆိုင်ကွယ် ဝမ်းပန်းတသာ ဖူးစာတိုင်ဟယ် ××××
အိုး နောက်ဝေး အိုး မယ်ဝေး ရှေးရှေးက ထားဝယ်ခလေ့ ရှေးရှေးက ထားဝယ်ခလေ့
ပျော်ဂေ့ ရွှမ်ဂေ့ ပျော်ဂေ့တယ်လေ ××××

မြန်မာဘာသာ

ရွှေဝယ်သူများ ရေခပ်သွား ရွှေဝယ် ရွှေဝယ်သူများ အိုလေး ရေခပ်သွား ××××
ရေအိုးကိုယ်စီ သူတို့ရွက်လာပြီ ×××× ရည်းစားကိုယ်စီ ထပ်ကြပ်ပါလာပြီ ××××
ရွှေဝယ်သူသန်ခါး ပိန်းကြားရိုက်လို့ခြယ်×××× နဂိုဟန်ပိုမကြား ယဉ်ကျေးလှပတယ် ××××
ရေတွင်းနှုတ်ခမ်းမှာ မျက်နှာဆိုင်ကွယ် ဝမ်းပန်းတသာ ဖူးစာတိုင်တယ် ××××
အိုး နောက်ရေး အိုး အစ်မရေး ရှေးရှေးက ထားဝယ်ခလေ့ ရှေးရှေးက ထားဝယ်ခလေ့
ပျော်ကြ ရွှင်ကြ ပျော်ကြတယ်လေး ××××

သီချင်းအဓိပ္ပာယ်

ထားဝယ်သူများ ရေအိုးကိုယ်စီရွက်ကာ ရေခပ်သွားကြပါသည်။ ချစ်သူရည်းစားများလည်း
ကိုယ်စီ နောက်က ထပ်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါလာကြပါသည်။
ထားဝယ်သူများသည် သန်ခါးပိန်းကြား(ဘဲကြား)လိမ်းထားသည်မှာ နဂိုဟန်အတိုင်း အပို
မကြားဘဲ ယဉ်ကျေးလှပပါသည်။ ရေတွင်းနှုတ်ခမ်းနားတွင် မျက်နှာချင်းဆိုင်ကာ ဖူးစာတိုင်
ကြပါသည်။
အဆိုပါသီချင်းသည် ထားဝယ်တိုင်းရင်းသားတို့၏ အပျို၊ လူပျိုခလေ့ကို ဖော်ကျူးထားသော
သီချင်းတစ်ပုဒ်လည်းဖြစ်သည်။

ရွှေဝယ်သူများရေခပ်သွား

ရေလယ်မှာ မိကျောင်းသား အိုးစည်သီချင်း

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်

တေးရေး တေးဆို - နောက်ဒိုက်

ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

ရေလယ်မှာ မိကျောင်းသား အော့အံသားနတူဇမား ×××× ကမ်းနားမှာ သန်းဖောဆိုက်
စီသီးလန်နော့နလိုက်

လန်ကီးနလန်ငယ် စီသီးကြာခိုတယ် ×××× ကြာခိုသူရပ်ဝါဆဲ ကြာခိုသူရပ်ဝါဆဲ ××××
အလိုဗျာ စီသီးကိုကျိုးနည်း ××××

မြန်မာဘာသာ

ရေလယ်မှာ မိကျောင်းကလေး တောက်တဲ့ကလေးနဲ့တူလိုက်တာ ×××× ကမ်းနားမှာ
သဘောဆိုက် စီသီးလင်နောက်လိုက် ×××× လင်ကြီးနဲ့ လင်ငယ် စီသီးကြာခိုတယ် ××××

ကြာခိုသူရပ်ရွာဆဲ ကြာခိုသူရပ်ရွာဆဲ အလိုဗျာ စီသီးကိုယ်ကျိုးနည်း ××××

အဓိပ္ပာယ်

ရေလယ်ခေါင်ရှိ မိကျောင်းကလေးသည် တောက်တဲ့နှင့်တူလှပါသည်။ ကမ်းနားတွင် သင်္ဘောကြီးဆိုက်သည့်အချိန်တွင် မစိန်သီးသည် လင်နောက်လိုက်သွားပါသည်။ လင်ကြီး ရှိလျှက်နှင့် လင်ငယ်နေသော ကြာခိုသူ မစိန်သီးကို ရပ်ရွာက ဆဲဆိုကြပါသည်။ မစိန်သီး သည် အရှက်ကွဲကာ ကိုယ်ကျိုးနည်းရပါသည်။

ရေလယ်မှာမိကျောင်းသား

♩ = 90

5

9 rall.

♩ = 90

13

17

ရွှေခြေချင်း အိုးစည်သီချင်း

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်

တေးရေး တေးဆို - နောက်ဒိုက်

ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

မမယ်လန်ရွှေခေရင်း နောက်မယ်ရင်းက နောက်အန်းဘောင် xxx

လမ်းဆောင်မှာ ရေဒေကီး မွေကီးက ကဘယ်ညွှန် xxx

ပုစွန်ကို ဝံကဖမ်း ပန်းဒတ်က ဆံလေးတို့ xxx

မိုးရှာရာမှာ ချာချင်ကိုက် ရိုးရွှေဝိုက်က မြော့ပန်းလှန် xxx

မိုးရှာရာမှာ ချာချင်ကိုက်တယ် xxx ရိုးရွှေဝိုက်က မြော့ပန်းလှန်ဆိုဘန်မား xxx

မြန်မာဘာသာ

မမဲလင်ရွှေခြေချင်း နာမည်ရင်းက ကိုအန်းဘောင် xxx

လမ်းဆုံမှာ ရေတွေကြီး မြေကြီးက ရွှံ့တွေကျ xxx

ပုစွန်ကို ဝံကဖမ်း ပန်းတင်အင်းက ဆံလေးတို့ xxx

မိုးရှာရာမှာ ခါချင်ကိုက် ဦးရွှေဝိုက်က မြောက်ပန်းလှန် xxx

မိုးရှာရာမှာ ခါချင်ကိုက်တယ် xxx ဦးရွှေဝိုက်က မြောက်ပန်းလှန်သတဲ့ xxx

အဓိပ္ပာယ်

မမဲဟုခေါ်သောအမျိုးသမီး၏ လင်ဖြစ်သူကို ရွှေခြေချင်းဟု ခေါ်ကြသည်။ နာမည်ရင်းမှာ ကိုအန်းဘောင် ဖြစ်သည်။

လမ်းဆုံတွင် ရေကြီးသဖြင့် မြေကြီးက ရွှံ့များကျနေပါသည်။

ပုစွန်ကို ဝံကဖမ်းသည်။ ပန်းတင်အင်းရွာက ဆံလေးတို့လေးသည် မိုးရှာသွားရာတွင် ခါချင် ကိုက်ခံရပါသည်။ ဦးရွှေဝိုက်ဆိုသူက မြောက်ပန်းလှန်နေပါသည်။

အိုးစည်ဝိုင်းတီးသည့်အရပ်တွင် တွေ့ရသည်များကို အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ဟာသနောက်ာ လက်တန်းစပ်ဆိုသည့် သီချင်းဖြစ်ပါသည်။

မမဲလန် ရွှေခေရှင်း

မီးမဒေမှီရှာသွား အိုးစည်သီချင်း

တေးသီချင်းရေးသားသည့်ခုနှစ် - မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်

တေးရေး တေးဆို - နောက်ဒိုက်

ပြန်ဆိုသူ - နောက်မောက်ကို၊ မယ်ရှင်ကြည်

ထားဝယ်ဘာသာ

(မီးမဒေ မှီရှာသွား ညောင်ခတ်ဖျားမှာတွဲလဲနေ ××××)၂

(ကသေနောက်ရောင်း သူတတ်ရှောင်း ကြော့လန့်လွှဲဆဲ မရွှေခဲ ××××)၂

အလိုဗျာ ဖီနွေခြမ်း ကွဲတယ်ကား ××××

မြန်မာဘာသာ

(မိန်းကလေးတွေ မှီရှာသွား ညောင်ခတ်ဖျားမှာ တွဲလဲနေ ××××)၂

(တစ္ဆေနောင်ရောင်း သူတက်ချောင်း ကြောက်လန့်ပြေးဆဲ မရွှေခဲ ××××)၂

အလိုဗျာ ထမိန့်ခြမ်းကွဲတယ်ကား ××××

အဓိပ္ပာယ်

မိန်းကလေးများ မှီရှာသွားရာတွင် ညောင်ပက်၏အခက်ဖျားတွင် တစ္ဆေ ကိုရောင်း ဆိုသူက တက်ချောင်းပါသည်။ မိန်းကလေးများမြင်သောအခါ ကြောက်လန့်တကြား ပြေးကြ ပါသည်။ မရွှေခဲဟု ခေါ်သော မိန်းကလေးမှာ ထမီနှစ်ခြမ်းကွဲသွားပါသည်။ အိုးစည်ဝိုင်းတီးသည့်အရပ်တွင် တွေ့ရသည်များကို အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ဟာသ နှောကာ လက်တန်းစပ်ဆိုသည့် သီချင်းဖြစ်ပါသည်။

မီးမဒေ မှီရှာသွား

ထားဝယ်ဦးကျော်မင်း ရေးသားသည့် ထားဝယ်ယဉ်ကျေးမှုအမြဲတေစာအုပ်။
မြန်မာ့အသံရေဒီယို၊ မြန်မာ့ကျေးလက်တေးသံများ။

အပိုင်း(၄)

ရခိုင်ရိုးရာဂီတသံစဉ်များ

မေကြီးသျှင် စုစည်းတင်ပြသည်

ရခိုင်တို့၏ မူလဂီတမှာ ရှေးလွန်လေပြီးသော ဘုရားအဆူဆူတို့ပွင့်တော်မူရာ မဇ္ဈိမဒေသနှင့် ကမ္ဘာဦးလူတို့၏ မင်းအဆက်ဆက်တို့မှ ဆင်းသက်လာသည်။ အတိတ်က သမိုင်းအမွေကို ပစ္စုပ္ပန်က ဆက်ခံကြခြင်းဖြစ်ရာ ရခိုင်တို့၏ မူလဂီတမှာလည်း ခေတ်အဆက်ဆက် သုံးစွဲလာခဲ့ကြမည်သာဖြစ်ပေသည်။

တတိယညောင်တီခေတ် စန္ဒသူရိယမင်းကြီးလက်ထက်၌ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်ကို သွန်းလုပ်ခဲ့ရာတွင် ခုနစ်ရက်တိုင်တိုင် စည်၊ စောင်း၊ ညှင်း စသည့် တူရိယာများကို တီးမှုတ်လျက် ကခြင်း၊ သီခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြကြောင်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သမိုင်း အစောင်စောင်တို့တွင် တွေ့ရသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်လင်္ကာ၌-

"သီရိဂုတ်တောင်၊ ဗွေထိပ်ခေါင်ကို၊ ညီအောင်ပြင်ဆင်၊ မဏ္ဍပ်ခွင်နှင့် သဘင်ထူးပြား၊
အခြားခြားလျင် နတ်များတန်ဆာ ဆင်ယင်ကာတည့် သုဓမ္မဇရပ်၊ ပြဿဒ်ဝင်းဝင်း၊
မတူလျင်းဘဲ ထူးကဲသာယာ များစွာပဉ္စင် သဘင်ငြိမ်ငြိမ် တသိမ့်သိမ့်လျှင် ပျော်ရွှင်
မှုတ်တီး၊ နားမငြီးသည်၊ ပွဲကြီးသဘင် ထူးဆန်းတည်း"

ဟု တွေ့ရပါသည်။

သက္ကဋ၊ မဂဓ၊ ရက္ခဝဏ္ဏနှင့် ရေးသားထားသော ဆန်းလင်္ကာတို့ဖြင့် သီကုံးထားသည့် ပါဠိသံနှင့် ကဗျာဂီတတို့ကို သီဆိုသောအခါ တစ်ဘက်ပိတ်စည်၊ နှစ်ဘက်ပိတ်သော စည်ရှည်၊ သံလွင်စည်၊ ပြေရှည်တို့ကို တီးမှုတ်၍ လက်ခုပ်ကိုလည်း တဖြောက်ဖြောက်တီးကြရသည်။ ဝေသာလီခေတ် အိမ်ရှေ့မိဖုရားစောပြည့်ညိုရေးစပ်သည့်ရတုကို သီဆိုတီးမှုတ်ရာတွင် ဖော်ပြပါ တူရိယာများထက် တရော၊ စောင်းကောက်၊ ခရာမြွာ၊ ခရာကောက်၊ လက်တံရှည်၊ ခွက်ခွင်း၊ ပတ်သာ၊ လင်းကွင်းတို့ကို သံစုံလိုက်ကာ တီးမှုတ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ အိမ်ရှေ့မိဖုရားစောပြည့်ညိုသည် သုတဘောဓကျမ်း(သျှုဂ္ဂတဘောဓကျမ်း)ကြီးကို ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့သူဖြစ်သည်။ ယင်းကျမ်းကြီးသည် သူရဿတီနတ်သမီးကို ဖွဲ့ဆိုထားသော ကဗျာကျမ်းကြီးဖြစ်သည်။ တေးဂီတသည် ကဗျာမှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကဗျာမှတစ်ဆင့် သီချင်းနှင့်လင်္ကာတို့ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်ရာ သီချင်းကို တူရိယာသံစုံများ တီးမှုတ်သီဆိုခြင်းဖြင့် တေးဂီတဖြစ်လာပေသည်။

ဝေသာလီခေတ်၊ လေးမြို့ခေတ်၊ မြောက်ဦးခေတ် အဆက်ဆက်ဓမ္မသဘင်များ ကျင်းပသည့်အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဘုရင်မင်းမြတ်တို့၏ ဘိသိက်ခံပွဲများ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံ အရ ကျင်းပသည့်ပွဲလမ်းသဘင်များ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအမွေအနှစ်များဖြစ်သည့် ဘုရားပုထိုးစေတီ များကို ချီးမြှောက်ပူဇော်သည့် ဘုရားပွဲတော်စသည်များ၌လည်းကောင်း၊ ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် တူရိယာသံစုံများ တီးမှုတ်၍ သီဆိုကခုန် ပျော်ရွှင်ခဲ့ကြပေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ တူရိယာများ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်ကို မြောက်ဦးမြို့၊ သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီးရှိ ရုပ်လုံး၊ ရုပ်ကြွများက ယနေ့တိုင်အောင် သက်သေခံလျက်ရှိပေသည်။

တူရိယာဖွဲ့လင်္ကာများ

ရခိုင်ရာဇဝင်လင်္ကာ၌

"သာကြေညှင်းညှင်း၊ တေးသီချင်းနှင့် နူးညံ့သာခြင်း၊ စောင်းညှင်းညှင်းလျှင် သံချင်းနှောငြား၊ ပတ္တလားက၊ မခြားတူထ၊ တရောစသည့် ခေါ် ယနာမ သုသီရနှင့် ပဉ္စမည်သာ၊ တူရိယာက၊ ခရာသံကောက်၊ နှဲပြေမြောက်၍၊ အစောက်ရှည်ငြား ပတ္တလားနှင့်၊ ပန်းတျားပတ်ဝန်း၊ ပတ်ဆိုင်းထန်းဖြင့်၊ ကြိုးတန်းလျှောက်သွား၊ ကခြေ များနှင့် တီးငြားရိုက်သည်၊ စည်ငါးမည်တည်း"

ဟူ၍ တွေ့ရပြီး

ရခိုင်ဇေယျ (စစ်တွေ)၏ ဆောင်းပါးတွင်

"စည်မျိုးရစ်ပါး၊ အပြားနှစ်ဆယ် ဗုံရှည်ပန်းကျား၊ ပတ္တလားနှင့်၊ ခွက်ခွင်းခရာသင်း၊ ဒုံမင်းစည်းစုတ်၊ လေမှုတ်နှံပြီ၊ စင်ပလွီကေ၊ တောင်ပြီခြံခေါင်း၊ တိုက်မောင်းနှင့်ညှင်း၊ ကြေးနင်းပတ်သာ၊ ခရာမြွာ ခရာကောက်၊ သံနှောပတ်ဆိုင်း၊ သံမှိုင်းသာယာ၊ တူရိယာလေ၊ ကြားကေမဝ၊ ပြည့်ဓညမှာ၊ သာယာစွလေ သာစွလေ"

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဥက္ကာအဲးတွင်

"ဘောမှုတ်သားလည်း၊ ဘောသံကိုဆင့်၊ မှုတ်ရရေလေ၊ စည်တီးသားလည်း၊ စည်သံကို ဆင့်တီးရမေလေ၊ အဝါညီးညီး၊ သိကြားပီးရေ ဖေါင်ကြီးကြားနှယ် စုံရမေ"

ဟူ၍ တွေ့ရလေသည်။

ဝေသာလီမြို့ခေတ် စန္ဒြာမင်းဆက်တို့ စိုးစံခဲ့ကြသည်ကပင် ယခုရခိုင်တို့၏ အသံဖြင့် စပ်ဆိုသုံးစွဲကြကုန်သည့် ရေလားလှေတော်သံတစ်ခုနှင့် သီကီစန္ဒြာမင်း၏ မျောက်သားတော် စောပြည့်ညိုသီဆိုသော သျှိုးလိုက်ရတု ခေါ် ရကန်ကြီးကို ရခိုင်ရာဇဝင်တွင် တွေ့မိရသည်။

၎င်းတို့မှ အထက်ပိုင်း၌ သက္ကဋ၊ မာဂဓ၊ ရက္ခဝဏ္ဏအက္ခရာတို့နှင့် ရေးထားသော ဆန်းလင်္ကာ တို့ဖြင့် စီကုံးထားသည့် ပါဠိသံနှင့် အက္ခရာ ကဗျာ ဂီတတို့ကို တွေ့ရသည်။

စည်တီးခတ်ပုံ

ရခိုင်စည်တီးရာတွင် စည်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်၍တီးရပါသည်-

စည်ခြင်း ပဏာမစည်သံ

စည်ခြင်း	အတီး
၁။ အဘိ(ဉာဏ်ရောင်)² ထိန်လင်းပြောင်	မြိန်း(စောင်)⁹ (မြိန်း)၂
၂။ အခေါင်(ရာလေ)² စိုးချိန်၊ မာရဇိန်	(မြိန်းစောင်) (စောင်)² (မြိန်း)၂
၃။ အစိန္တေယျ ... တုမရ	မြိန်းစောင် (မြိန်းစောင်)၂ မြိန်းစောင် (မြိန်း)၂
၄။ လောက ... (ရာလေ)၂ မြတ်ဘုရား	မြိန်းစောင် (စောင်)² (မြိန်း)၂ စောင်

ကက္ကဋ္ဌာစည်ဘွဲ့

- ၁။ ((ကက္ကဋ္ဌာ)၂ (စည်ကြီး)၂) ² (တီး)²
((မြိန်း မြိန် မြိုင်) (မြိန်းစောင်)၂)²
- ၂။ စည်ကြီး ကက္ကဋ္ဌာ တီးလိုက်ပါ
(မြိန်စောင် မြိန်/စောင် မြိန်/စောင် မြိန်/စောင် စောင် စောင်)
- ၃။ စည်ကြီးတီးလိုက်ခါ လွန်ပင် လွန်သာယာ
မြိန်းစောင် မြိန်း/စောင် စောင် စောင် စောင် မြိန်း မြိန်း (စောင်)၂

အစရှိသဖြင့် တီးရပါသည်။

မျက်မှောက်ကာလတွင် ရခိုင်စည် ရခိုင်ပန်းကျင်းစည်တို့ကို အခါကြီးရက်ကြီးများ ပွဲလမ်းသဘင်များ၊ ရိုးရာပွဲတော်များ၊ နတ်ပွဲများ၊ အခမ်းအနားဖွင့်ပွဲများ၊ သမက်တက်

မင်္ဂလာပွဲများတွင် တီးခတ်သည့်အလေ့အထမှာ အလွန်ခေတ်ပြန်စားလာသည်ကို တွေ့ရှိလာရသဖြင့် တစ်ဘက်က ရခိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားပျံ့နှံ့လာသည်ကို ဝမ်းမြောက်မိသကဲ့သို့ တစ်ဘက်တွင်လည်း ရိုးရာအစဉ်အလာမှ အလွန်အကျွံသွေဖည်ကာ တီထွင်ဆန်းသစ်မှု လွန်ကဲသွားပြီး အရိုးပေါ်အရွက်ဖုံးသွားမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ရသဖြင့် ရခိုင်စည်အကြောင်းနှင့် ရခိုင်စည်တီးခတ်ပုံစံတို့ကို တတ်နိုင်သမျှ ဖော်ထုတ်ရေးသားလိုက်ရပါသည်။

ရခိုင်အလင်းပြကျမ်း (ဦးရွှေဇံ B.Sc, B.C.S)။

ရခိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ(ရခိုင်သားကြီးစာပေ) အတွဲ(၁)၊ (၂)ပါဆောင်းပါးများ။

အပိုင်း(၅)

ရခိုင်ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

မေကြီးသျှင် စုစည်းတင်ပြသည်

ညောင်တီ၊ ဝေသာလီ၊ လေးမြို့၊ မြောက်ဦး ဟူ၍ ခေတ်များစွာကို ဖြတ်သန်းလာခဲ့ရသော ရခိုင်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့်အတူ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ အဆို၊ အတီး၊ အက၊ အခုန်တေးဂီတနှင့် သဘင်အနုပညာတို့သည်လည်း ဆက်နွယ်ထွန်းကားလာခဲ့ကြလေသည်။ မြောက်ဦးခေတ်ဆိုလျှင် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု အထွန်းကားဆုံး အကျယ်ပြန့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့သည့် အလျောက် ရခိုင်တို့၏ လူနေမှုစရိုက်ကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည့် ဂီတအနုပညာများ၊ တေးသီချင်းများ ထွန်းကားခဲ့ရမည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ တေးဂီတဘက်တွင် ရှေးရိုးရာသီချင်းအမျိုးအစားနှင့် ကျေးလက်သဘာဝတေးသီချင်းအမျိုးအစားဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

ရှေးရိုးရာသီချင်းအမျိုးအစားများမှာ ဘွဲ့၊ ရွဲ့၊ ဇချင်း၊ သာချင်း၊ ဇမ်း၊ စကားယဉ်၊ ဗျာ၊ ကယျာ၊ ပင့်ကူ၊ သံချပ်ကြီး၊ ငစည်၊ ဒုံး၊ ဟန်စွလေ၊ သာစွလေနှင့် ရွန်းလိုက်(သျှိုးလိုက်) ရတုအမျိုးမျိုး လင်္ကာအမျိုးမျိုး၊ လှေတော်သံ စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ကျေးလက်သဘာဝတေးသီချင်းများ အမျိုးအစားတွင် သံချပ်ကြီး၊ နတ်ချင်း၊ ဒုံးချင်း၊ ယိုင်းခြင်း၊ သားချောတေး၊ သံဘောက်၊ တဘောင်များဖြစ်သည်။ အခြားအခြားသော ရိုးရာသီချင်းများနှင့် သာခြင်းဆန်းများလည်း အမြောက်အများပင်ရှိသေးလေသည်။

ရခိုင်တေးကဗျာများကို ယနေ့တိုင် ရိုးရာမပျက် သီဆိုလျက်ပင် ရှိကြသေးရာ တေးကဗျာများမှာ အမျိုးအစားအလိုက်လည်းကောင်း၊ ဒေသဌာနအလိုက်လည်းကောင်း၊ ယိုင်း၊ အဲချင်း၊ တေးချင်း၊ ကဗျာ၊ အရွှေ့ ကဗျာ စသည်ဖြင့် အခေါ်ကွဲပြားကြသော်လည်း အားလုံးမှာ သဘာဝတေးကဗျာများသာဖြစ်သည်။

အရွှေ့မှာ ရခိုင်ဝေါဟာရဖြစ်၍ တေးသီချင်းကိုပင် ခေါ်လေသည်။ ယိုင်းသာခြင်းမှာ ဒန်းလွဲစဉ်၊ ပုခက်လွဲစဉ် သီဆိုသော ကလေးချောသီချင်းမျိုးလည်းဖြစ်သည်။ တေးကဗျာများကို သီဆိုမှုသက်သက်ဖြင့်သာမက ဂီတသံနှောကာ ချည်ခေါင်း၊ ပလွေ၊ ခရာကောက်၊ ခရာမြွာ၊ ခရာရှည်၊ လက်တံတို၊ လက်တံရှည်၊ ညှင်း၊ ခရချင်း၊ ဖက်လိပ်စသည် တံပိုးတူရိယာများဖြင့် သံစုံထပ်ပေးနိုင်ကြခြင်းကြောင့်လည်း ပို၍သာယာငြိမ်ညောင်းစေသည်။ ဤသို့ တီးမှုတ်မှုတူရိယာသံစုံတို့သည် သီဆိုမှုနှင့်တွဲစပ်လိုက်သဖြင့် ပို၍မြိုင်ဆိုင်လှသည်။ တံပိုး ခေါ် အမှုတ်

တူရိယာသည် စည်း၊ ခွက်ခွင်း၊ စောင်း၊ ပတ္တလား၊ တယောစသည့် အတီးတူရိယာများ ဖြင့်လည်း သံနေသံဆင့် ညီညွတ်စွာဖြင့် ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်လေသည်။

ရခိုင်ဝေသာလီခေတ် (AD ၃ ရာစုမှ AD ၉ ရာစု)တွင် စန္ဒြားမင်းဆက်စိုးစံခဲ့စဉ်ကပင် ယခုရခိုင်တို့၏အသံဖြင့် စပ်ဆိုသုံးစွဲကြကုန်သည့် ရေလားလှေတော်သံတစ်ခုနှင့် သီကီစန္ဒြားမင်း ၏ မျောက်သားတော် စောပြည့်ညို သီဆိုသော သျှိုးလိုက်ရတု ခေါ် ရကန်ကြီးကို ရခိုင် ရာဇဝင်တွင် တွေ့မိရသည်။ ၎င်းတို့မှ အထက်ပိုင်း၌ သက္ကဋ္ဌ၊ မာဂဓ၊ ရက္ခဝဏ္ဏ အက္ခရာတို့နှင့် ရေးထားသော ဆန်းလင်္ကာတို့ဖြင့် စီကုံးထားသည့် ပါဠိသံဖြင့် အက္ခရာကဗျာဂီတတို့ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ဥက္ကာပုံ၊ သုဝဏ္ဏဒေဝီစောပြည့်ညို၊ သံတွဲစား စောယဉ်မိ၊ မိပန်းရံ၊ နန်းတွင်း မိညို အစရှိသော စာဆိုပညာရှိများဖွဲ့နွဲ့သီကုံးခဲ့ကြသော ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ ရတု၊ ဧအန်၊ ရကန်၊ သာခြင်းများစွာတွေ့ရပေသည်။

ဝေသာလီခေတ်၏ ကဝိဂန္ဓကျမ်း၌ ဖော်ပြအပ်သော ပျို့၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ ရတု စသည့် စပ်ဆိုနည်းတို့မှာ-

- (၁) အသံကွဲလိုက်နည်း (၂) အစင်ဆီနည်း (၃) ပြန်ဂဟတ်စပ်ဆိုနည်း
- (၄) အစဖြုတ်နည်း (၅) ကိုယ်တွင်းပြည့်စပ်ဆိုနည်း (၆) စပွယ်ချို၊ စပွယ်ချဆိုနည်း
- (၇) မြင်းဇက်ခွဆိုနည်း (၈) ကန့်လန့်ထွေလာဆိုနည်း (၉) ဇော်တခိုင်လုံးချဆိုနည်း
- (၁၀) မိဿကဆိုနည်း (၁၁) ဓမ္မတာဘွဲ့ဆိုနည်း (၁၂) သဘောထမ်းဆိုနည်း
- (၁၃) သဝေမပါဆိုနည်း (၁၄) ခိုင်ညွန့်ခက်ဖြာဆိုနည်း (၁၅) တပြန်ညှိဆိုနည်း
- (၁၆) အာသာဝတီဝတ်ဆံချဆိုနည်းများ

ဖြစ်ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော စပ်ဆိုနည်းမှ ပေါ်ထွန်းလာသည့် ရခိုင်တေးသံတို့မှာ မုတ်သုံလေ ရိုက်သံ၊ ရေလှိုင်းသံ၊ ကျေးငှက်မြည်သံ စသော သဘာဝအသံများကို အတုယူပြီး ရခိုင်တေးသံ များကို ဖန်တီးပြုစု ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့စေသည်ဟူ၍ သိရသည်။

ဝေသာလီခေတ်က တကောင်းသင်းတွဲပြည်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့သော ဝေသာလီစူလစန္ဒြားမင်း အား ကိုယ့်ပြည်ကိုယ့်ဒေသကို သတိရလွမ်းဆွတ်ပြီး ပြန်လွယ်စိမ့်သောငှာ တူရိယာအစုံ တီးမှုတ်ပြီး စန္ဒြားဘွဲ့ကို သီဆိုကြသည်ဟု ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများ၌ တွေ့ရသည်။ စန္ဒြားဘွဲ့မှာ ဘုန်းတော်ဘွဲ့ဖြစ်ပြီး စန္ဒြားမင်းများနှင့် ဝေသာလီကို အမွှမ်းတင်ထားသော အဖွဲ့အနွဲ့များ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စာသားအချို့ကို လေ့လာနိုင်ရန် ကောက်နုတ်တင်ပြရပါလျှင်-

- ထွန်းလင်းကြက်သရေ လူ့ပြည်ကျော်သောင်း မင်းကောင်းရာဇာ ဝေသာလီမှာ မင်းဖြစ်လာရေ
- စကြာအမွန် လှံပျံလည်းရ ဘုန်းတော်သံလေ ဝေသာလီမှာ စန္ဒြားလေး စိုင်းခြား
- ဘုန်းအားတက်တိုး အာကာမိုးကေ နန်းရိုးစိုင်းလာ ကျောက်လှေကားမှာ ကိုးဆက် ပေါ်ရေ

ပိုးဝါဘွဲ့

ပိုးဝါဘွဲ့သည် ရခိုင်ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မြောက်ဦးရွှေနန်းရှင် သျှစ်သောင်း ပုထိုးတော်ကြီး၏ ဒါယကာ ဘုရင်မင်းဗာကြီး (AD ၁၅၃၁-၁၅၅၃) နှင့် သံတွဲမင်းသမီးတို့၏ သမီးတော် ပိုးဝါမင်းသမီးလေး၏ ဝတ်စားဆင်ပြင်ထုံးဖွဲ့မှုကို ဖွဲ့ဆိုထားသောအဖွဲ့အနွဲ့ ဖြစ်သည်။ ပိုးဝါမင်းသမီးသည် ဘုရားတရားကို ကြည်ညိုသော၊ ရက္ကန်းခတ်ရာတွင် နာမည် ကျော်ကြားသော မင်းသမီးတစ်ပါးဖြစ်၍ ရခိုင်စာဆိုတော်များက အမြင်မျိုးစုံဖြင့် သူ့အပေါ် အမျိုးမျိုး ဖွဲ့နွဲ့ခဲ့ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် ယင်းပိုးဝါဘွဲ့ကို အကဖြင့်သရုပ်ဖော်ရန် သီချင်းအဖြစ် ဦးသာထွန်းဦး(မြောက်ဦး)က ရေးစပ်ခဲ့ပါသည်။

ပိုးဝါဘွဲ့သီခြင်း

ရေး- ဆရာကြီး ဦးသာထွန်းဦး(မြောက်ဦး) (၁၉၇၆ ခုနှစ်)

ရခိုင်သူလေ လှပုံဆန်း . . . ရွှံ့ပုံသွန်းလို့ ထားလီလာ . . . မူယာကျော့ရှင်း . . .
ဖော့ယမင်းချေပိုင်...

(ထုံးဖွဲ့ဆင်ယင် ရှိုးအယင်ခါ)၂ ပိုးဝါမင်းသမီးချေ ရှုမငြီးလီရေ ခါးကြိုးဒွါဒရာ
မျက်ငါးဖြာကို စုံစွာ သေသပ် . . . မေပိုးဝါမှာ နောက်စချပ်လို့ တင့်ကြောင်းသခြေ
ဝတ်လတ်တေလေ . . .

(ရင်မှာ မှာကေ ရင်မှာကြည့်လေ ကင်းဇွန်းရွက်ယောင် ပန်းပွင့်ယောင်)၂ . . .
မမေရင်မှာ မမွတ်ချပ် ဗျာယ် ဝတ်လတ်တေလေ . . .

ကိုယ်မှာ ဘာဇူ ရွှံ့တူပန်းခက် မေဘာဇူမှာ ပြိုးဇရက်နဲ့ လိုင်ယုက်ဥဒေါင်း
ရုပ်ပေါင်းများဖျင်... (နတ်သားရာလေးယောက် ကြိမ်လုံးပြောက်နန့်)၂ ထောက်လို့ ကြည့်ဟန်
. . . မေဘာဇူမှာ ခြင်္သေ့ရံ . . .

(လှပိုးဝါ မယ်ပိုးဝါ)၂ ကေသာဖွဲ့ထုံး မြအိုးလုံးနန့် ဂမုံးငုံအာ . . .

(မေပိုးဝါမှာ ဆင်လတ်ပါရေ)၆

ဆရာကြီး ဦးအောင်ကျော်ခိုင်(စစ်တွေ)ကလည်း ရခိုင်အမျိုးသမီးတို့၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု အကြောင်း သိခြင်းတစ်ပုဒ်ကို ရေးစပ်ခဲ့ပြီး ရခိုင်အမျိုးသမီးများ၏ ရှေးရိုးစဉ်လာဝတ်စား ဆင်ယင်ပုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တင်ပြရမည်ဆိုပါက-

လူမျိုးတစ်မျိုးစီတွင် မိမိတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း ဝတ်စားဆင်ယင်မှုအမျိုးမျိုး ရှိကြပြီး လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး ယဉ်ကျေးမှုထုံးစံလေ့ ကွဲပြားခြားနားသကဲ့သို့ ဝတ်စား ဆင်ယင်ပုံကွဲပြားမှုများကို တွေ့ရပါသည်။ ခေတ်တစ်ခေတ်မှတစ်ခေတ်သို့ ကူးပြောင်းလာ သည်နှင့်အညီ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုအသွင်အပြင်လည်း တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာခဲ့ပေ သည်။

ရခိုင်မဟာနိဒါန်းကျမ်းတွင် ရှေးရခိုင်ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ -

"ဗောင်းတော်လေးဆယ်၊ စလွယ်တော်ကိုးပါး၊ ခါးကြိုး ငါးရပ်၊ လက်စွပ်ရှစ်ဆယ့်တစ်၊ လည်ရပ်ကိုးသွယ်၊ နဖေကိုးဆင့်၊ ကြယ်ပွင့်ခြောက်ဆယ်၊ လက် ကောက်နှစ်ဆယ်၊ ပန်းသွယ်ငါးမျိုး၊ ဆံထိုးရှစ်ခု၊ ပန်းစံရှစ်ချပ်၊ ခြံစွပ်ခုနှစ်ပါး၊ ကိုယ်လွှားငါးမျိုး"

ဟူ၍ စာဆိုလင်္ကာ ပါရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

ကျောက်ခေတ်နောက်ပိုင်း လူသားတို့ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့လာသည့်အချိန်ကပင် ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများသည် စတင်ခဲ့သည်ဟုဆိုရပေမည်။ ရခိုင်သမိုင်းတွင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၇၀၀၀ကျော်က ဒွါရာဝတီခေတ်၊ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ကျော်က ဓညဝတီခေတ် (BC- ၃၃၄၁ မှ AD ၂၈၀ ထိ နှစ်ပေါင်း ၃၆၂၀နှစ်)၊ ဝေသာလီခေတ် (AD ၂၈၀ မှ ၈၁၈ထိ နှစ်ပေါင်း ၅၃၇နှစ်)၊ လေးမြို့ခေတ် (AD ၈၁၈ မှ AD ၁၄၃၀ ထိ နှစ်ပေါင်း ၆၁၁နှစ်)၊ မြောက်ဦးခေတ် (AD ၁၄၃၀ မှ AD ၁၇၈၄ ထိ နှစ်ပေါင်း ၃၅၃နှစ်) စသည်ဖြင့် ခေတ်အဆက်ဆက်ရှိခဲ့ရာ ရခိုင်တို့၏ ရှေးအကျဆုံး ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို လေ့လာလျှင် အာရီယန်နီးနွယ်သော အဆောင်အယောင်များကို တွေ့ရသည်။ ဆင်းထုများ၊ နတ်ရုပ်များနှင့် ဝေသာလီမှ တူးဖော်ရရှိသော ဆီမီးခွက်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် အရုပ်များ၏ ဝတ်စားဆင်ယင် ထုံးဖွဲ့မှုများ၊ အလားတူ နတ်ရုပ်များတွင် ဝတ်ဆင်ထားသည့် အဝတ်အစားများသည် ယင်းခေတ်များ၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း မြင်နိုင်ပေသည်။

လေးမြို့ခေတ်၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ယင်းခေတ်က ထုလုပ်ခဲ့သည့် ဆင်းတုတော်များ၊ နတ်ရုပ်များတွင်ပါရှိသော ဆင်ယင်မှုများကို မှန်းဆ၍ သိရှိနိုင်ပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ် မင်းစကြာနှင့် မင်းဖလောင်းကြီးတို့ တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြသော ဒုက္ကန်သိမ်သိမ်တော်အတွင်းက အရုပ်များနှင့် မင်းခန်းပလ္လင်များ၊ သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီး

၏ လှိုက်ကုတ်အတွင်းမှ အရပ်များ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများကို လေ့လာပါက မြောက်ဦး
ခေတ်၏ အိန္ဒြေလုံခြုံသော အဆင့်မြင့်အဝတ်အစားများကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဆံထုံး
ဆင်ယင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ "ထုံးဖွဲ့မှု တလီခြောက်ဆယ့်လေးလုံး ဆံထုံးပုံနှင့်အညီ" ဟု
ဆံထုံးပုံအမျိုးကွဲပေါင်း ၆၄မျိုးအထိပင်ရှိကြောင်း အခေါ်အဝေါ်နာမနှင့်တကွ စနစ်တကျ
မှတ်တမ်းတင် ပြုစုထားသော ရုပ်ထုများပါ တွေ့ရပါသည်။

မြောက်ဦးခေတ်ဘုရင်မင်းဗာကြီးနှင့် သံတွဲမင်းသမီး မိဘုရားတို့၏ သမီးတော် ပိုးဝါ
မင်းသမီး၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကို ဖွဲ့ကျူးစပ်ဆိုထားသော ပိုးဝါဘွဲ့တွင်-

"အရုပ်ဆင်းဝါ လှပိုးဝါမှာ ဝတ်လတ်ပါရေ ဗောင်နက်ကေထမီ သုံးနှစ်လုံးပင်
ဝတ်မကြီကေ၊ အောက်ခြံအဆင့်လှပိုးဝါမှာ မှင်းကျိုးပွင့်နှင့် လှတင့်ဆင်ယင်၊
မယ်ပိုးဝါမှာ ဆင်လတ်တေလေ။

ခါးမှာကြည့်လေ၊ ခါးကြိုးခွါဒရာ မျက်ငါးဖြာလေ စုံစွာသေသပ် လှပိုးဝါမှာ နောက်စချပ်
လို့ တင့်ကြောင်းသခြေ၊ လှပိုးဝါမှာ ဝတ်လတ်တေလေ။

ရင်မှာမကေ ရင်မှာကြည့်လေ၊ ကင်းစွန်းရွက်ရောင် ပန်းပွင့်ယောင်လေ ခြားရာ
သေသပ် မမယ်ရင်မှာ မမွတ်ချပ်လို့ တင့်ကြောင်းသခြေ မေပိုးဝါမှာ ဝတ်လတ်တေလေ။

ကိုယ်မှာမလေ၊ ကိုယ်မှာချပ်လဲ၊ ကိုယ်မှာ ဗာဇူ၊ ရွှေတူပန်းခက်၊ မေဗာဇူမှာ၊ ဂြိုးဇရက်
နှင့် စတုလောကပါလ နတ်သားလေးယောက်ကပ်ကုံးပြီး ကြိမ်လုံးပြောက်နှင့်ထောက်
လို့ ကြည့်ဟန် မေဗာဇူမှာ ခြင်္သေ့ရံလို့ အထောင့်လေးထောင့် နတ်သားစောင့်လို့၊
ရုပ်ပုံသန်သန် မိနှင့်ဖမှာ ချစ်လိုပီးကေ၊ သိန်းသောင်းတန်ကို တင့်ကြောင်းသခြေ
ဝတ်လတ်တေလေ။

ခေါင်းမှာမလေ၊ ခေါင်းမှာ ကြည့်လေ၊ ခေါင်းမှာ ကြက်ခြံ မြပန်းကုံးမှာ ရွှံ့ပွင့်စီလို့
ပုရစ်ကေဆံထုံး၊ မြအိုးလုံးကို၊ ပိုးဝါခေါင်းမှာ တင်မိရေလေ။

လက်မှာမလေ လက်မှာကြည့်လေ၊ နဝရတ်မျက်ရံ၊ အဘဦးကေ သိန်းသောင်းတန်လို့
ဝတ်လတ်တေလေ။

နားမှာမလေ နားမှာကြည့်လေ၊ ကိုယ်ရိပ်လေမြင့်၊ စိတ်ရွှင်ဒေလိပ်လက်၊ မြတန်ဘက်
ကို တင့်ကြောင်းသခြေ၊ ပိုးဝါနားမှာ ဝတ်လတ်တေလေ "

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

ပိုးဝါဘွဲ့တွင် ဖွဲ့ဆိုမှတ်တမ်းပြုထားသကဲ့သို့ ရခိုင်အမျိုးသမီးများသည် နောက်စထမီ
နှင့် ရင်ကန့်၊ ခါးကြိုး၊ ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီ၊ သော့ကြိုးနှင့် ရွှေဝတ်တန်ဆာအပြည့်အစုံကို

ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ ရင်ကန့်တပ်ဆင်၍ နောက်စထမီနှစ်ထပ်ကို ခါးကြိုးစည်းလျက် ဝတ်လေ့ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးကြီးများတွင် သော့ကြိုးတန်ဆာဝတ်ဆင်ခြင်းမျိုး မတွေ့ရပေ။ လုံမငယ်များမှာမူ ရင်ကန့်မပါသော ဗာဇူအင်္ကျီကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အင်္ကျီမှာ ခါးတို လက်ဖွာအင်္ကျီဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးကြီးများက ပို၍ လက်အရှည် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ပုဆိုးပိုင်း(ခေါ်)တဘက်ခြုံစောင်ကို ခြုံလေ့ရှိကြသည်။ နံငယ်တဘက်ရှည် တစ်မျိုးကိုလည်း နှစ်ထပ်ခေါက်ပြီး ပုခုံးတွင်တင်၍ အသုံးပြုတတ်ကြသဖြင့် ထိုတဘက်ကို နှစ်ထပ်ပိုင်းဟုလည်းခေါ်သည်။ ပုဆိုးပိုင်း (ခေါ်) တဘက်ကို အမြတ်အရှည်တပ်ဆင်ကြသည်။ ကြာပွင့်၊ ကြာလန် ပန်းဖော်လျက် ပန်းခြည်ထိုးသည်ဟု ခေါ်သော ထောက်ကြိုးချောင်းများကို ပုဆိုးပိုင်းအလျားစွန်တွင် ဖော်ဆောင်သည်။

ရခိုင်လူမျိုးများတွင် ခလေးမွေးပြီး ငါးရက်မြောက်တွင် ကင်းပွန်းတပ်ပွဲ ပြုလုပ်ကြပါသည်။ အိမ်နီးအိမ်နားချင်းများကို ဖိတ်ကြားကျွေးမွေးပြီး အမည်ပေး၊ နားဖောက်ပြီး ရွှေနားကွင်းဝတ်ဆင်ပေးရပါသည်။ သားနှင့်သမီးနှစ်ဦးစလုံးကို နားဖောက်ပေးပြီး နားကွင်းဝတ်ပေးရပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ယောက်ျားလေးများကို နားဖောက်ပေးလေ့ မရှိတော့ပေ။ ခလေးမွေးပြီး နားဋောင်း၊ ရွှေလက်ကောက်နှစ်ဘက်လုံး၊ ရွှေခြေကျင်း၊ ရွှေဆွဲကြိုးများကို မိမိတတ်နိုင်သလောက် ဆင်မြန်းပေးလေ့ရှိပါသည်။ သားသမီးများကို မိဘက ယင်းသို့ ဆင်ယင်ပေးခြင်းကို မင်္ဂလာရှိသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ အရွယ်ကြီးလာသည်နှင့် လက်ကောက်၊ ခြေကျင်းများကိုဝတ်၍ အဆင်ပြေအောင် ချဲ့ပေးလို့ရသည့် ပန်းထိမ်ပုံစံမျိုး ပြုလုပ်ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။ အသစ်လဲပေးပြီး မိဘများတတ်နိုင်သလို ဝတ်ဆင်ပေးကြပါသည်။ နားကပ်များကို ရွှေဥ၊ ကြာပွင့်၊ ကြာဖူး၊ ကြာငုံသဏ္ဌာန်များ၊ ပုလဲနားကပ်များ၊ စိန်လုံးချင်းနားကပ်၊ စိန်ချယ်နားကပ်၊ ကျောက်နီနားကပ်များကို ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။ ၁၂ နှစ် အရွယ်ထိ ကလေးမလေးများမှာ ရွှေနားဆွဲ၊ ကျောက်စီရွှေနားဆွဲများ ဝတ်ကြသည်။ ရှေးအယင်က ရွှေပြားကို လိပ်ပြီးနားပေါက်မှာ ထိုးသွင်းပန်ဆင်ခဲ့ကြပါသည်။ "ပတ်လိပ်နားဋောင်း"ဟု ခေါ်ပါသည်။ ယင်းနားဋောင်းဝတ်ဆင်သူများသည် နားပေါက်ကျယ်နေတတ်ပါသည်။

လက်ကောက်များတွင် သခွားစွေလက်ကောက်၊ ကြံဆစ်လက်ကောက်၊ ဆောက်ဖြတ်လက်ကောက်၊ ပန်းပုံဖော်ထားသည့် ခေါင်းပွပန်းလက်ကောက်စသဖြင့် ဒီဇိုင်းမျိုးစုံကို လက်နှစ်ဘက်စလုံးတွင် မိမိတတ်နိုင်သလောက် တစ်ဘက်တွင် အကွင်းနှစ်ဆယ်ကျော်ထိ အများအပြားဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြပါသည်။ သန္တာ၊ ပယင်း၊ ပုလဲ၊ မဟူရာ၊ စိန်လက်ကောက်များလည်း ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြပါသည်။

ဆွဲကြိုးများတွင်လည်း အမ်စီကြိုး၊ ကျောက်ဟက်(ကျောက်ဆူး)ကြိုး၊ ငါးရိုးကုန်းကြိုး၊ ဖွတ်မီးကြိုး၊ တစ်ထပ်ကြိုး၊ နှစ်ထပ်ကြိုး၊ ဘော်ကြိုး စသည်ဖြင့် ရွှေကျပ်ချိန်များဖြင့် ဒီဇိုင်းအမျိုးမျိုး ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။ အမ်စီကြိုးအရှည်ကို လည်ပင်းတွင် သုံးလေးပတ် ရစ်ပတ်ပြီး ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။ ရွှေဒင်္ဂါးများကိုသီးခြား ဒင်္ဂါးသိန်ဆွဲကြိုးများ ဝတ်ဆင်လေ့ ရှိကြပါသည်။

ရှေးအခါက လက်တွင် ရွှေ၊ ငွေ လက်ကောက်မပါသောသူ ချက်ပြုတ်သော ထမင်း ဟင်းများကို မစားကောင်း၊မင်္ဂလာမရှိဟု ယူဆကြပါသည်။ ယုတ်စွအဆုံး ကြေးလက်ကောက် ဖြစ်ဖြစ် ဝတ်ဆင်ကြပါသည်။

မြို့ဝန်ခေတ် (AD ၁၇၈၄ မှ ၁၈၂၄ ထိ နှစ် ၄၀) ဗဒုံမင်းလက်အောက်ခံအချိန်တွင် ကွဲပြားသည့် ရှေးခေတ် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများ ရှိနေသေးသည်။

အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ခံ ကိုလိုနီခေတ် (AD ၁၈၂၄ မှ ၁၉၄၈ အထိ ၁၂၄ နှစ်) တွင် လူကြီးအချို့ ရှေးဟောင်းအပြင်အဆင်ထုံးဖွဲ့ပြီး လူငယ်အချို့ခေတ်သစ်ဟန်ဖြင့် ဆင်ယင် ထုံးဖွဲ့လာကြပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကပင်စပြီး ယောက်ျား၊ မိန်းမ အားလုံး ခေတ်သစ် ဆင်ယင်မှုမျိုးကိုသာ ဝတ်စားလာကြပါတော့သည်။

ဆိုရှယ်လစ်အုပ်ချုပ်ရေး ပြည်နယ်ကောင်စီခေတ်တွင် ပညာရှင်များနှင့်တိုင်ပင်လျက် သမိုင်းနှင့်ဆင်ခြင်ပြီး ခေတ်သစ် ရခိုင်ရိုးရာဝတ်စုံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တံဆိပ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ် အောင်လံတို့ကို သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးဝတ်စုံအဖြစ် မျိုးရိုးစဉ်လာ ထိုင်မသိမ်းပုံ ကို ထွင်ပြီး ပြင်ခံ ခေါ် အပြင်ဝတ်အင်္ကျီပုံ၊ ရင်ခံကတ္တီပါပန်းထိုးနှင့် တွဲ၍ဝတ်ရသည်။ ရင်နား တစ်ဖက်စီတွင် သဇင်ပန်းခက်များဖောက်ထားပါသည်။ ထမီကို ရခိုင်ထမီအဆင် သီးသန့် သတ်မှတ်ခြင်းမထားရှိဘဲ လှပသော ရက်ကန်းအဆင်အမျိုးမျိုးကို ဝတ်ဆင်နိုင်ပြီး ဘက်ဖက် ပေါင်တွင် အမဲအောက်ခံ ပန်းထိုးအလှဆင် ပေါင်စွန်နားထည့်ရပါသည်။ အနားမြိတ်ပါသည့် ခြုံပဝါကို အမျိုးသမီးကြီးများက နှစ်ဘက်ချခြုံပြီး မိန်းခလေးငယ်များက ဘယ်တင်ညာချ ဝတ်ဆင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ခါးကြိုး၊ ခါးပတ်၊ သော့ကြိုးများကိုလည်း ရှေးမူမပျက် အစဉ်အလာဟန် အတိုင်း ထည့်သွင်းဝတ်ဆင်ပါသည်။

ယင်းသတ်မှတ်ချက်ဝတ်စုံပုံစံအတိုင်း အခုအချိန်ထိ ပြည်ထောင်စုနေ့အခမ်းအနား၊ နိုင်ငံတော်အခမ်းအနားများ၊ ရခိုင်ရေးရာအခမ်းအနားများတွင် ရခိုင်အမျိုးသမီးများက ဂုဏ်ယူ ဝင့်ကြားစွာ ဝတ်ဆင်လျက်ရှိကြပါသည်။

ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုသီခြင်း

ရေး-ဆရာကြီး ဦးအောင်ကျော်ခိုင်

အကျွန်ုပ်ရိုးဖိုးဖိုးဇူဇာ ခိုင်လာသည် . . . ရိုးရာကိုသည် ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့သည်
ယိုင်ကျေးပါသည် ရခိုင်ဟန် နဲ့အညီ . . . ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုမှာတလီ ပိပိရိရိရှိလှပါသည် . . .
ပုံပန်းလေ့ဆန်းလှပါသည် တမျိုးခြား ရိုးသားပါလှသည် . . .

(ကိုယ်ကျပ် ရင်ယွားနန့် လက်ရှည်ဆင်ယင်သည် ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်ညီ)။ xxx
(အနောက်စ ထမီ ရွှေရင်သိမ်းနန့် ကတ္တီပါခါးကြိုး ပန်းယိုင်ထိုးလို့သည်)။ . . .
(နန်းမူဟန်ဆန်သည်)။ ကနွဲ့ကယလေ့ရှိလှပါသည် (ပုံပန်းလေ့ဆန်းလှပါသည် တမျိုးခြား
ရိုးသားပါလှသည်)။ . . .

(မူယာကျော့ရှင်း ဖေါ့ယမင်းပုံညီ ဆင်းရပ်ဟန်ချီ)။ . . . ထုံးဖွဲ့မှုတလီ
ခြောက်ဆယ်လေးလုံး ဆံထုံးနဲ့ညီ လိမ်းကျံသရာမှာလေ့တလီ . . .

(နံသာ စံပါ စံပါ နံသာ)။ ကရမက်တုံးကို လိမ်းကတ်ပါရသည် . . .
(နန်းမူဟန်ဆန်သည်)။ သဘာဝလေ့ကျလှပါသည် (ပုံပန်းလေ့ ဆန်းလှပါသည် တမျိုးခြား
ရိုးသားပါလှသည်)။

ရခိုင်ခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများစွာထဲမှာ ထင်ရှားသော တေးသီချင်းအချို့ကို ဖော်ပြပါမည်။

ဘုရားပေါင်းစုံဖူးကတ်မေ

ရေးစပ်သူ - ဦးဘမောင်

မိုင်းညိုညို၊ တောမြိုင်ဗွေမဟီ ဆံတော်သျှင်ဘုရားကို ဖူးမျှော်ရသည်... တန်ခိုးကြီးရေ
(ဦးရစ်)ဝရစ်တောင်ဇာတီ ပြောင်ပြောင်ဝင်းကာ ထိန်လင်းသည် ...

တောင်ညိုညို၊ အံ့ဆိုင်းဝီ မှိုမိုင်းရီ တောင်းဖူးဘုရားရှိပါသည် ... ကျော်ကြား
ပါလှသည်... မင်းပြားမြို့ဌာနီ (ကျိန်းတောင်ဘုရား)။ ထင်ရှားပေါ်တွင် တည်ထားရှိပါသည် ...

ရခိုင်ရွှီပြည် မြောက်ဦးမြို့မြို့ဘုရားငါးမာန် စုံလင်သည် ... ဆံတော်သျှင်ထီးဖြူဘုရားနဲ့
သျှစ်သောင်းဘုရားပါ ... လျှံတင့်သည် သျှစ်သောင်းနဲ့ကိုးသောင်း စုံညီဘုရားပေါ်ဘုရားပါ ...
ဖူးမျှော်လားကတ်သည် ... ရွှီရွှီခိုင်ပြည် ကျောက်တော်ကမ်း တဘက်မှာတလီ မဟာမြတ်မုနိ
တည်ထားရှိပါသည် ...

စုံစုံညီညီ ထီးတော်နဲ့ နန်းတော်တည် ရှုဖွယ်အလီလီ ဘုရားပုထိုးနဲ့ရွှီဇာတီ လက်ဆည်ပါ
အနုမမြောင်ပါ ဂနီတိုင်ဟိပါသည် ... အော်မြောက်ဦးမြို့ဌာနီ ရိုးဟောင်းက ဌာနီဖြစ်လို့
လွမ်းဆွတ်ချင်ပါသည် ... ဖိတ်ခေါ်သည် ရခိုင်ရွှီပြည် လာလတ်စီချင်သည် ...

အသူအသူလိုက်ဖို့လဲ

ရေးစပ်သူ - အခင်ထွန်း

ရက္ခမဏ္ဍိုင် ပြည်ရခိုင်တစ်ခွင် သျှင်ပင်တည်ထား မြတ်ဘုရားသျှင်ရို့ကို ရခိုင်ပြည် တစ်ပတ် ဘုရားဖူးဇောင်လားကတ်မေ အတူတူလေး အသူ အသူလိုက်ဖို့လဲလို့ ကြံကြိုက်ကေ မီးကြည့်လိုက်ချင်ရေ (ဟုတ်တေ)၂ ရောက်ဖူးအောင် လေ့ အကျွန်ရို့လိုက်မေ ...

ရခိုင်ပြည်မှာယင် မြတ်ဘုရားဆံတော်သျှင်ကို အယင်လားလို့ ဖူးကတ်ခီမေ တောင်းဖူးတောင်ညို ဓါတ်တော် ကျိန်းတောင် စုံအောင်လေ ဘုရားပေါ် ဒုက္ကံသိမ်ဘုရားနန့် အဖသျှစ်သောင်း သားကိုးသောင်းနန့် ရခိုင်မြို့ဟောင်းမှာ ဝင်ဖူးမယ် မဟာမြတ်မုနိ သျှင်ကျော် ကျောက်တော်မြို့ပါ အားလုံးစုံအောင်လေ ... အသူ အသူလိုက်ပါမေ ဝရဇ်တောင် စေတီလေ့ အထွဋ်တမြတ်ပါပါရေ ...

(ဟုတ်တေ)၂ ရောက်ဖူးအောင်လေ့ အကျွန်ရို့လိုက်မေ ...

လားလားလား လားကတ်မေ ဘုရားဖူးဖို့ဆိုပါကေ ရောက်ဖူးအောင်လေ့ လားချင်ရေ ငါရို့လေ့လိုက်မေ အတူတူလေ ...

စိန္တေဘုရားမှာ မိုးထခါဆွမ်း ညဇာပန်းနန့် ရီချမ်း ဆီမီး ကပ်လှူပါကတ်မေ အသူ အသူလိုက်ပါမေ ရခိုင်ပြည်တပတ် ဘုရားဖူးကတ်ပါမေ ...

သဇင်ပန်းခိုင်တမြိုင်မြိုင်

ရေးစပ်သူ - ဦးဘမောင်

သဇင်ပန်းခိုင် တမြိုင်မြိုင် ရခိုင်မှာဘုရားတိ ပေါများရေ အကျွန်ရို့ရခိုင်ပြည်ရောက်ကေ သာယာစွာကြောင်း ပြောပြမေ အဖသျှစ်သောင်း သားကိုးသောင်းနဲ့ ရခိုင်ပြည် မြို့ဟောင်းမှာ လောကမူဘုရားကို အကျွန်ရို့တစ်တွေ ဖူးဇောင်လားကတ်မေ ...

ဘုရားပေါ်၊ ဒုက္ကံသိမ်၊ သျှစ်သောင်းဘုရားနဲ့ မာန်ငါးပါးကို လားလို့ကြည်ညိုမေ သဇင်ပန်းခက်ကို ရီချမ်းဖြန်းကပ်ဗျာယ် ဝရဇ်တောင်ဘုရားကို လိုက်ဖို့လားလို့ အကျွန်ရို့ ခေါ်ယူမေ ... ရခိုင်ပြည် မြို့ဟောင်းဘုရားပေါင်း ဖူးကတ်မေ ...

ညေမြေ

ရေးစပ်သူ - ကိုဦးထွန်းသာ

ညေမြေ၊ ရခိုင်ပြည် အလွန်ပင်ဆန်းကြယ် မြင်သူငေးရေ မြို့ရိုးကျုံးပတ်လည် အံ့ဖွယ်ခမန်း နန်းအလှနဲ့ ဆန်းဆန်းပြားပြား အကျွန်ရို့ ရခိုင်ပြည် ရာဇဝင်များ သက်သေ တည်ထားလို့ ထင်ရှားတည်ထားခပါရေ ...

စပါးဆန်ရီ သယံဇာတအလွန်ပေါများရေ အကျွန်ရီရခိုင်ပြည် လာလည်သူစိတ်မှာ ကြည်နူးလို့ ရွှင်လန်းအားရ စီပါရေ၊ သျှစ်သောင်း အသျှင်ဘုရားတည်ထားလီရာမြေ ပူဇော် နိုင်ပါရေ၊ ဘုရားပေါ်ဘုရားနန့် ထူးထူးခြားခြား အကျွန်ရီရခိုင်ပြည်၊ ရာဇဝင်များနန့် သက်သီ တည်ထားလို့ (ထင်ရှား)၊ ခပါရေ ...

ဓညမြေ ရခိုင်ပြည် ပညာကျော်များ ထွန်းကားခရေ ရှီးလက်ရာပြောင်မြောက်တေ ဘုရားပုထိုးတော် အလွန်ပေါရေ... (တခါတလီ အဖော်များနန့် ဘုရားဖူးဖို့လား စီချင်ရေ)၊ ဖြစ်အောင်ဖြစ်အောင် လာလေ ရောက်အောင် ရောင်အောင်လာမယ် မြောက်ဦးကိုလေ ... ရခိုင်အဓိအနှစ် ယိုင်ကျေးမှုလက်ရာများနန့် (ထင်ရှား)၊ ပါလီရေ ...

ဗုဒ္ဓပူဇနိယယိမ်းသီချင်း

ရေး ဦးဦးဘသာ (ရက္ကန်း) (၁၉၆၆ ခုနှစ်)

အို... မဟာမုနိ ဘဂဝါ.... အို... မဟာမုနိ ဘဂဝါ...

ဗုဒ္ဓ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ သံဃံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊

ဒုတိယမ္ပိ.... ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ.... ဓမ္မံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ.... သံဃံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ...

တတိယမ္ပိ...ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ တတိယမ္ပိ...ဓမ္မံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ၊ တတိယမ္ပိ...သံဃံ သရဏံ ဂိစ္ဆာမိ...

၁။ အင်္ဂီရသံ... ဘွဲ့ထူးခံ... ငါးမာန်အောင်ရ... ကိုးပါးဂုဏ်... စုံပြည့်ဝကေ... မြတ်ဗုဒ္ဓလေ... မြတ်ဗုဒ္ဓ...

ကာယဝစီ...မနောချီ... အဇ္ဈလီသ... အကျွန်ပူဇော် ဂုဏ်တော်မြတ်ကို ... ဦးညွတ်ခလေ... ဦးညွတ်ခ...

(ဗုဒ္ဓံမယံ...ပူဇေမိ၊ ...ဗုဒ္ဓံမယံ...ပူဇေမိ၊ ဗုဒ္ဓံမယံ...ပူဇေမိ)... (အတီး)

(ဗုဒ္ဓံမယံ ပူဇေမိ၊ဗုဒ္ဓံမယံ ပူဇေမိ၊ဗုဒ္ဓံမယံ ပူဇေမိ....)

၂။ ဒေသနာဉာဏ်...နေရောင်လျှံ....ဆဋ္ဌဂုဏ်...မပျက်အမှန်....စုံပြည့်ဝကေ...မြတ်ဓမ္မလေ.. မြတ်ဓမ္မ...

ကာယဝစီ...မနောချီ...အဇ္ဈလီသ...အကျွန်ပူဇော်...ဂုဏ်တော်မြတ်ကို...ဦးညွတ်ခလေ... ဦးညွတ်ခ

(ဓမ္မံမယံ...ပူဇေမိ၊ဓမ္မံမယံ...ပူဇေမိ၊ ဓမ္မံမယံ...ပူဇေမိ)..... (အတီး)

(ဓမ္မံမယံ ပူဇေမိ၊ဓမ္မံမယံ ပူဇေမိ၊ဓမ္မံမယံ ပူဇေမိ....)

၃။ ဘုရားသားအမှန်...သံဃာမှန်...ရှစ်တန်အရိယ...နဝဂုဏ်...စုံပြည့်ဝကေ...

မြတ်သဃ်လေ...မြတ်သဃ်...

ကာယဝစီ...မနောချီ...အဇ္ဈလီသ...အကျွန်ပူဇော်...ဂုဏ်တော်မြတ်ကို...

ဦးညွတ်ခလေ...ဦးညွတ်ခ...

သံဃ်မယံ...ပူဇေမိ၊သံဃ်မယံ...ပူဇေမိ၊ သံဃ်မယံ...ပူဇေမိ)..... (အတီး)

(သံဃ်မယံ ပူဇေမိ၊ သံဃ်မယံ ပူဇေမိ၊ သံဃ်မယံ ပူဇေမိ....)

၄။ ဗုဒ္ဓါဓမ္မာ...မြတ်သံဃာ...စတုတ္ထဂုဏ်...လက်ဆယ်ဖြာ...ပဏ္ဏာသဘိ...ဝန္တာမိလေ...

ဝန္တာမိ... ရှိခိုးကော်ရော်... ကျွန်ပူဇော်...အဟောဝတ...သုခအမှန်...နိဗ္ဗာန်နန်းကို ...

မြန်းရစီလေ...မြန်းရစီ...

(ဗုဒ္ဓမယံ...ပူဇေမိ၊ ...ဓမ္မမယံ...ပူဇေမိ၊ သံဃ်မယံ ပူဇေမိ)(အတီး)

(ဗုဒ္ဓမယံ...ပူဇေမိ၊ ...ဓမ္မမယံ...ပူဇေမိ၊ သံဃ်မယံ ပူဇေမိ)

၅။ မာတာပီတာ...မြတ်ဆရာ...ချမ်းသာသုခ...ပြည့်ဝရန်...ဆုပန်သဘိ....

နမာမိလေ...နမာမိ...

ပုညဘာဂံ....အဖို့မွန်...အကျွန်ပြုရ...မြတ်ကုသိုလ်....ထိုဒါနကို...အမျှဝီလေ....အမျှဝီ...

(သဗ္ဗေသာနံ...ဒဒါမိ၊ သဗ္ဗေသာနံ... ဒဒါမိ၊ သဗ္ဗေသာနံ...ဒဒါမိ.....)(အတီး)

(သဗ္ဗေသာနံ ဒဒါမိ)၃ (အတီး)

သျှင်ဒိုင်ယိမ်းသီချင်း

ရေး ဆရာကြီးဦးအောင်သာဦး (၁၉၆၆ ခုနှစ်)

အထွက်ရတု

• မြတ်ပန်းမယေ မဇ္ဈ၊ မှီးပျံ့ကြူကေ ဇေမ္မုဒီတောင်ကျွန်း-မြရောင်ဝီကေ မွီကြငှန်းမှာ...
တည်ထွန်းသာသနာ ပြည်ဧညတွင် ရခိုင်ဝံသ စိုင်အလာလေ စခါက ...

• စခါကပင် အကြင်အိမ်ရာ လူတံထွာကေ ဓမ္မတာမှီး သမီးသားချေ ထွန်းလတ်တေခါ
နှစ်လရာလေ လွန်မြောက် သုံးလမြောက်က မျက်စိအမြင် ပေါက်လတ်ကျင်

• မျက်စိအမြင် ပေါက်လတ်ကျင်ကေ ပုခွက်တင် မင်္ဂလာ ယင်းပြီးခါက မှီးရေမိခင်
နို့ရည်ရှင်မှာ ရွှင်ရွှင်ပြပြ-အဘုချေကိုတယယ ...

• တယယနန့် တတော့တော့လေ.....မြော့နီတုန်းခါ ပြုံးသိ ပြုံးသွင် အဘုချေမှာ ဇာပင်မသိ
လက်ဝါးပြင်အစုံ ပူးတုံလတ်ပြီး ဖာသိဖာသာ ခတ်ပျယ်တီး.....

• ခတ်ပျယ်တီးက မွီးမိမာတာ လွန်ဝမ်းသာက အာစဖြိုင်ဖြိုင် တဖြိုင်ဖြိုင်နန့် သျှင်ဒိုင် လက်ခုပ် ရှီလက်ခုပ်၊ အသူတီးရေ ရှီလက်ခုပ် အဘုချေတီးရေ ရှီလက်ခုပ်လို့ ဖြုတ်ချည်း ပိုင်ပိုင် မြောစိုင်ကပင် (သျှင်ဒိုင်စလေ.....သျှင်ဒိုင်စ)⁹

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

ရခိုင် ရခိုင် (ရခိုင်အက သျှင်ဒိုင်းက)⁹ လက်ခုပ်စလို့ တီးရပါရေ

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

(ပုခက်တွင်းက အမိသင် ဇာလဲမသိခင်)⁹ (လက်ဝါးပြင်ချေ အုပ်ပျယ်တီးကေ)⁹ ရှီလက်ခုပ်ချေတီးဖို့ စရေ.....

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

(လက်ခုပ် လက်ခုပ် ရှီလက်ခုပ် အသူတီးရေ ရှီ လက်ခုပ်)⁹ အဘုချေတီးရေ ရှီလက်ခုပ်ချေ
.....

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

(ထိုင်တတ်တေ တွားတတ်တေ ပြိုင်းပေါက်တတ်လတ်တေ)⁹ (ဒြီချေ လက်ချေ လှုပ်ပျယ် တီးကေ)⁹

ဘူဘူကြီးလေ ဒိုင်းဒိုင်းကရေ

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

ခါးထမီ အရွယ်ရောက်ခါစ ဂေါ်ရီအရွယ်ပေါက်ခါစ ဂေါင်းခါးကိုယ်လက် ဟန်လတ်တေ ဒြီထောက် ဝါးချက် မှန်လတ်တေ (ဒိုင်း ဒိုင် ဒိုင်)⁹ ... လက်လှသျှင်ဒိုင်ချိုးလို့ ကရေ

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

(ရပ်မှာ ရွာမှာ အဖော်ချင်း)⁹ (စုယင်း ဝေးယင်း တေးခြင်းဆို)⁹

အပျိုပေါက်ချေဒိ ကတမ်းကဇတ်တေ

(အသူကကေ လှပါရေ အဘုချေကကေ သျှင်ဒိုင်းလှပါရေ)

(ကဇတ် ကဇတ်နီယင်းပင် အကသွက်သွက်ရွှင်)⁹ (ရွှင်)⁹ တပြပြ ကကတ်ရ ခုန်ကတ်ရ ဆိုကတ်ရပါရေ ညီညီညာညာ တီးကွက်နန့် ရိုးရာ ရခိုင်မူပိုင် (သျှင်ဒိုင်အကလေဟန်စွလေ)⁹ ဟန်စိလေ ဟန်စွလေ

အဝင်ပင့်ကူသံ

- ရိုးရာလေရခိုင် ညဇာတိုင် ကလေးမချတစု စုကတ်ကေလေ ဒေလေ
ဝတ္ထုပြောရေ ...
- လပရာဆိုကေ ပျော်ကတ်တေ တနားတပွေ စုပြီးကေလေ ဒေလေ
ကဇတ်ကတ်တေ ...
- တခါတလီ ဆိုကေ ဝိုင်းဖွဲ့ရေ လက်ခုပ်လက်ဝါး တီးပြီးကေ တွဲရာမြင်ရာ
တူရိယာနန့် ကတမ်း ကဇတ် သိမ့်ရေ
- ရခိုင်ရိုးရာအက သျှင်ခိုင်က ပုခွက်တွင်းကအစ ကကတ်ရ
ဖိုးဖိုးဇူဇူစိုင်အလာကို အကျွန်ရို့ကခယဉ်
- ပြည်ထောင်စုသားချင်း ဆွေမျိုးရင်း ဖီးဒဏ်ကင်းကြောင်း ညောင်ရီလောင်းဗျာ
- (ဆုမွန်ကောင်း တောင်းပါရေလေ)၂ ဆုမွန်ကောင်းတောင်းပါရေ

အဇိန်ဇိတ်ကေယိမ်းသီချင်း

ရေး ဆရာကြီးဦးအောင်ကျော်ခိုင် (၁၉၆၇ ခုနှစ်)

အထွက်ရတု

ပြည်ကြီးရာလေ၊ ရာလေရာလေ၊ ရာလေရက္ခိုင်၊ ရှိမဏ္ဍိုင်မှာ၊ အစိုင့်အဆက်၊
ဆိုင်းဆာနီဝင်၊ လပပြင်ကေ၊ ဖော်အဖက်ရို့၊ လက်တွဲလို့လေခြံငင်-တရွှင်ရွှင်ဝေ၊ ဘဝင်စစ်မ့်၊
တသိမ့်သိမ့်နန့်-ငြငြမ်းသံပီး၊ အရွှေ့ဆိုပျယ်၊ ရိုးရာကိုလေမဖျက်၊ ကလေးမချေတိမှာ
(စိတ်ပြေလက်ပြေ၊ တသက်သက်နန့်၊ ကဇတ်တေလေ)၂ . . .

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ ပေါင်းပါလေ)

၁။ လာလ်လာလ်လာလ် အလူရို့လာလ် လပတပြင်ချင်းချေနန့် ကဇတ်ကတ်ခီမေ)၂

(အသူ အသူပေါင်းဖို့)၃ ငရို့ ငရို့ ငရို့ ထွက်ကတ်ပါမယ် . . .

(ရခိုင်သူချေကဇတ်တေ အိုရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

(လာလ်လာလ်ဟုတ်တေ)၂ ပပျော်ပပါး အဖော်များနန့် တနားချေကဇတ်ဖို့ (ငရို့လေ
ပေါင်းပါမေ)၂ (လာလ်ယေကေ)၂ (အသူအသူကဇတ်ပါမေ)၂ အဇိန်ဇိတ်ကေ ဇိန်ဇိတ်ကေနန့်
စစ စလို့ ကဇတ်ကတ်မေ (ရခိုင်သူချေကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

၂။ (အဇိန်ဇိတ်ကေ ဇိန်ဇိတ်ကေ အဇိန်ဇိတ်ကေ ဇိန်လောင်ပွန်း)၂ (အဇိန်ဇိတ်ကေ
ဇိန်လောင်ပွန်း ကြက်ချီးလောင်ပွန်း တလောင်ပွန်း ဖြန်း)၂

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့လာလို့ပေါင်းပါလေ)

၃။ မျှိုင်ချေယိုးတမ်း တနားချေ၊ ကဇတ်ကတ်ပါမေ)၊ ဟဲ့ (လက်ဆက်)၃
ကတ်ပါလေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

(သမီးစားမေ သားစားမေ ချောင်းဖျားချေမျှိုင်ချေ ရင်တွန်း ထိုးကတ်မေ)၊

(မျှိုင်ချေမပါ မှိုက်ကေပါ၊ ငပိထောင်းဖို့ရရေဝါ)၊ (ပပိမပိချိုင်ပပေါက်နန့်)၊ (ထုတ်ထုတ်ချေ
ချက်ကေ ကောင်းပါရေ)၊ ကောင်း ကောင်း ကဂေါင်းကောင်းပါရေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

၄။ တတိုင် နှစ်တိုင် မညင်းတိုင် (တိုင်ကမညင်း သရက်ကင်း)၊ နင်နန့်ငါနန့် ဝါဆိုလမှာ
ပေါင်းကတ်မေ ကပိုင်ကျမို့ မြစ်လယ်ကောင်မှာ ကျကျာမို့ (တဆုပ်နှစ်ဆုပ် ထမင်းဆုပ်)၊
ဆုံဆယ်နယ်နှုတ်... ပြုတ်)၊ (နှုတ်)၊ လိုက်ကတ်ပါဟေ.....။

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

၅။ (တီတနားချေ ထိုးကတ်မေ)၊ ဟိုက်ကေ မောလာ ပန်းဘဲတောက်ကျာ
ပလိတောက်ကျာ တီ ... ဗက်)၊

၆။ (အောင်လူ ဆီးမေဆီးမေ အောင်လူ ဆီးမေ ဆီးမေ)၊ ဘက် (ဘက်ခွဲ)၊ ဆီးကတ်မေ။

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

အသူအယင်ဆီးလို့ အသူဝင်ပါမေ နင်ရို့အယင်ဆီးလို့ ငရို့ဝင်ပါမေ)၊

(ဟေ)၊ ငရို့ဝင်ကတ်မေ၊ ငရို့ဆီးကတ်မေ (နိုင်အောင်)၊ (ဆီးကတ်)၊ ပါလားဟေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

(ပြန်လူ - ပြန်လူလာပျယ်)၊ ဟေ့(အောင်လူ)၊ အောင်ပျယ်ဝေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အို ရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

(နင်သီရေ ငါမသီဝေ)၊ (ဒေကလေမေ ရို့ငြင်း ရေနန့် အယိုးရို့ရာငြင်း ရေနန့်၊ ယာ
..... ဝဒန်းကာ ယေ ယာ နင်ရို့ထိုးကန်ချေ နင်ရာထိုးကန်ချေ ဝဒါန်းသင်္ဂဇာ သရိမင်္ဂလာ၊
အရာတန္တိ မကြားဖူးပါလေ ... တော် တန် တိတ် (အိပ်ချိန်)၊ တန်ပျယ်ဝေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အိုရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

(တပွဲတင် ကြောင်မနင် ပတ္တာထိုး ဂြိုးမနင်)၊ (ဂြိုးမနင်ရို့တပွဲရှုံး) (မပြုံး)၊ နိုင်ဗျာယ်ဝေ

(ရခိုင်သူချေ ကဇတ်တေ အိုရောက်မရို့ လာလို့ပေါင်းပါလေ)

အဝင်ပင့်ကူသံ

- (အကျွန်ရို့ ရခိုင်မှာ ညဇာခါ လပပြင်ကေ ရွှင်ကတ်တေ ကလေ့မေချေတစု စုပြီးကေလေ ဒေလေ့ကဇတ်ကတ်တေ)။
- ရခိုင်ရိုးရာ မူမှန်ရိုးထုံးစံ ရခိုင်ရိုးရာအမှန် စိုင်းဆက်ခံ ကျွန်းမြို့မကျန် ကဇတ်ဟန်ကို အကျွန်ရို့ပြခယင့်)။
- (ပြည်ထောင်စုအဝှမ်းက အိုရောက်မရို့)။ ရောက်မရို့နန့် အကျွန်ရို့လေ လက်တွဲကဇတ်ကတ်မေ
- ပြည်ထောင်စုသားချင်း ဆွေမျိုးရင်း သပြေကို ငွေခရသွန်းလို့ ကျန်းမာစီမူ ပထနာပြုဗျာယ် (ဆုမွန်ကောင်းတောင်းပါရေ)။

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲကတ်မေ ယိမ်းသီခြင်း

ရေး ဆရာကြီးဦးလုံး (၁၉၆၉ ခုနှစ်)

ရတု။ ကုံရာသီလွဲ တပို့တွဲသည် လွမ်းဖွယ်ပင် ပျော်ရွှင်လှူရပ်မြီ ရထားသဘင် နှစ်စဉ် ငင်သည် သောင်ခွင်၍ လူ့ပြည်ထက် ရွှင်ပျော်ဖွယ် လူတို့၌ ရာဇဌာနီ မင်းနေပြည်တော်ဝယ် ထိုထိုနေပုဒ်၌ ကျူးသံရိုက် ထိန်ထိန်ဆူ သမုဒ္ဒရာ ယမုန်နာသည် သီတာချောင်းခြား ယူခဲ့များလူရှင် ပျော်သောင်းသဲ ပိန်ပေါင်၊ ခရာ၊ စည်ဒုပ္ပာသည် ပတ်သားမြို့လုံးခြံမျှ . . . ဟာငင်ကုန် ဆွဲသာဆွဲ လက်လှအညီ ကိုယ်စီရွှန်ကို တွဲ၍ တစ်ချို့လည်း ရထားပေါင်ပါးဝယ် မျှောင်၍ ဟာမေမောင် ညီယောက်ဖ ကိုယ့်ဖက်ကိုယ်ရွှေ့ အစ်ကိုညီသည် ကိုယ်စီရွှန်ကို မြဲကြ စီလော၊ လလည်းဝင်းပြောင် သန်းခေါင်ညဉ့်ကြီး ရင်ဘတ်တီး၍ ကြက်ကြီးတွန်လတ်အောင် တည်း။

ကျား ။ ဟေ.....ရထားပွဲမှာ ပျော်ကတ်တေ။ ပျော်ကတ်တေပ ရွှင်ရွှင်မြူး၊ ရွှင်ရွှင်မြူးလို့ အားကိုပြိုင် (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ဆွဲလိုက်) အားကိုပြိုင်လို့ ငင်ကတ်တေ (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ဆွဲလိုက်)

ငင်ကတ်တေ ဟိုဖက်က ငင်ကတ်တေ ဒေဖက်က ယောက်ဖဟာလူ ယောက်ဖဟာလူ အိုလူလှရို့ အိုလူလှရို့ စကားတင် စကားတင် ဝှ ခကျကျ ဝှခကျကျ နင်လားဟေ (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ဆွဲလိုက်)

နင်လားဟေ့ငါလားဟေ့ (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ ဆွဲလိုက်) ငါလားဟေ့ ဒေါနဲ့မောနဲ့ ဒေါနဲ့မောနဲ့ ပြောလို့ နှက်ကေ ပြောလို့ နှက်ကေ (လပေါ်ကျိတ်လို့)။ ထခုန်ရေ ပဇောင်လဲလို့ ငြင်းခုန်ကတ်လတ်တေ

မ ။ ဟေ.....ရထားပွဲမာ ပျော်ကတ်တေ၊ ပျော်ကတ်တေမှ ရွှင်ရွှင်မြူး ရွှင်ရွှင်မြူးလို့ အားကိုပြိုင် (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ ဆွဲလိုက်) အားကိုပြိုင်လို့ ငင်ကတ်တေ

(ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ ဆွဲလိုက်) ငင်ကတ်တေ ဟိုဖက်က ဟိုဖက်က ဒေဖက်ကေ ဒေဖက်က ရောက်မခေါက်တူ ရောက်မခေါက်တူ မဖြူမရို့၊ မဖြူမရို့ စကားချေ စကားချေကေ ဝှခကျကျ ဝှခကျကျ နင်လားဟေ (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ ဆွဲလိုက်)

နင်လားဟေ ငါလားဟေ (ဆွဲ - ဆွဲလိုက် အားနဲ့ ဆွဲလိုက်) ဒေါနက်မောနက် ပြောလို့နက်ကေ၊ ပြောလို့ နက်ကေ ထပိန်မလို့ ထပိန်မလို့ ထခုန်ရေ ဘဇောင်လေးလို့ ငြင်းခုန်ကတ်လတ်တေ . . .

ကျား ။နင်ရို့ဒိန်ဟာ ပပြားမှောက်လို့၊ အောက်ကျ နောက်ကျ နီရရေ

မ ။ပပြားမှောက်တာ ငါရို့ညောင်းလို့၊ အညောင်းလေးပြေ နင်းခိုင်းရေ

နင်းလို့ နှိပ်လို့ ပြီးလတ်တေ ကျွန်ပိုင်ခိုင်းအုံးမေ

ကျား ။မလိမ်မာကေ ဆိုပြန်လတ်လို့ သွားကျွတ် ပါးကျွတ်နှက်ပြန်မဝါ

ကျွန်မျိုးမဟုတ် ဗုဒ္ဓလျာကို မမ သူငါ ဟူသမျှ ရှိခိုး ဦးချနီရရေ

မ ။နင့်ကို နင်ဟာ နင်အစွာမှတ်လို့ နင်အစွာက ထွက်လို့လာ

မမဆိုစွာ မာတာမီးမိ ဟိဟိသရွေ့ မြင့်မြတ်တေ

ကျား ။ဘုရားရှင်တောင် မကို ဖြတ်မှ နိဗ္ဗာန်ရလို့ ထုံးဟိရေ

ငရို့တတွေ နည်းနာရလို့ ခြိမ လက်မ ဖြတ်လိုက်မေ

မ ။မမ မပါကေ ဇာလေ မပြီး တောင်ကြီး တုံကြီး ရက်ကြည့်လေ ကကောင်းသိလိမ့်မေ

(ဟေ.....ရန်စတန်ကတ်မေ) ယဂေလေလေ ငါရို့လေ.....အဆုံးသတ် ပြုံးပြမာန်ပြေရေ . . ။

၁။ (ကုံရာသီ တပို့ထွေး ရထားပွဲလားကတ်မေ သင်္ဃေချင်း ရောက်မရို့နက် ဖော်ချင်းညှိကတ်တေ ကုံရာသီတပို့ထွေး ရထားပွဲလားကတ်မေ သူငါချင်းရောက်မရို့ကို ဖော်ချင်းညှိပါရေ)၊ ။ နှိုလ ပြောင်ပြောင် အာကာရောင် ကြယ်ရောင်နက္ခတ် မာဃာလေ ထိန်ထိန်ပလို့ သာစွလေ သူလှရေ ငါလှရေ ဆင်ကာယင်ကာ လိုက်ကလိုက်ပြင်လို့ တပို့တွဲရထပွဲရောက်အောင်လေ . . ။

၂။ (နှင်းစိုစက်ချေ မြောက်လီသွီးလို့ အအီးလေ့ပြေ လားကတ်မေလေ ရိုးရာ ရခိုင်ပွဲကိုလ ဆင်နွဲ့ညီညာ မြူးပျော်ကတ်မေ)၊ (မညင်းမှန်ခူး ပေါပါလို့ အမောပြေပြေ စားစီဖို့လေ လပျို့ မောင်းမောင်ကြီးဒိန်က ကြိုဆီးကာလေ စောင့်နီလိမ့်မေ)၊ ပတ်သာဗုံရှည်ကြီး တီးနီဂတ်

မောင်ကြီးရေ အရီးသားခေါ်လိုက်မေ လေး လေ့ လေ သူကလေ မြူပြပါရေ ဘွာဘွာရှက်တေ
ဟရို့ တပို့တွဲ ရထပွဲ ဂုချိန်လေ . . . ။

၃။ ရှက်တေ ရှက်တေ အစော်ဖြိုက်လို့ နင်ရှက်တေ ရောက်မညိနဲ့ချေ ရှက်တေ ရှက်တေ
ရှက်တေ အစော်ဖြိုက်လို့ နင်ရှက်တေ ရောက်မညိနဲ့ချေ ငရို့လေ ပျိုတစုနဲ့ ဖော်ပြညီညာ
ကပြကတ်မေ အပြန်အလှန် ဇမ်းဒိန်နဲ့ ကဗျာပိုင်ညာစမ်းချင်လို့ မနားတမ်း သံချပ်ထိုးကတ်
တေ . . . မောင်ရို့ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ မေရို့ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ မောင်ရို့
ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ မေရို့ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ လက်ခုပ်ချေတီးကတ်ပါရေ
သံပြိုင်ညီညာ ရိုးရာပျော်လို့ တပို့တွဲ ရထပွဲ ဂုချိန်လေ . . . ။

၄။ (ညာသံပီးကာလေ ယိုင်ကျေးနှုတ်မှု ပြောပါရေ ရထားပန်းယိုင်လွန်ကိုဆွဲလို့ သူဆွဲ
ငါဆွဲ ပျော်ကတ်တေ)၊ (ရပ်ပြိုင်ရွာပြိုင် နိုင်အောင်ဆွဲလို့ လက်ညှီ အားညှီ ခွန်ညှီ နိုင်အောင်
ဆွဲလို့)၊ ယီးလေးလေ့ ဆွဲကတ် မောင်ရို့လေ ယီးလေးလေ့ ဆွဲကတ်မေရို့လေ မောမောနဲ့
ဒေါကရီကိုလေ(ယော့) ဖော်ဖော်ရွှီရွှီ သောက်ပါ မောင်ရို့ တပို့တွဲ ရထားပွဲ ဂုချိန်လေ . . . ။

၅။ ဝတီလေးရပ် ယိုင်ကျေးမှုစွာ ရှီးမှုအခြေ ရှိသို့ချီကက်ပါမေ မြန်ပြည်တဝှန်း လမ်းပြကာ
လှမ်းတက်ရာ ညီညာပြုကာ ပြည်ထောင်စုမာ ညီနောင်ရင်းချာ သွီးချင်းပေါင်းလို့ ပြည်ဘောင်တွင်းမာ
ဖီးကင်းကြောင်းကို တောင်း တောင်း တောင်းဆုနဲ့လေ ငွေခရနဲ့ ဇေယျတုပြုပါရေ . . . ။

ဇမ်းယိမ်းသီခြင်း

ရေး ဆရာကြီးဦးလုံး (၁၉၆၉ ခုနှစ်)

အထွက်ရတု

ပြည်ကြီးရာလေမဏ္ဍိုင်၊ ပြည်ရခိုင်မှာ ပြည်ပိုင်စိုးရ၊ ဟိုယခင် ဘုရင်အုပ်စိုးစဉ်က၊ ခည၊
ရမ္မာ၊ မေဃ၊ ဒွာရာ၊ မည်သပညတ်၊ လေးရပ်ဝတီ စည်ပင်ပွားကေ တိုင်းကားပြည်ရွာ၌။
ရိုးရာဓလေ့ယိုင်ရာအလျောက် ရခိုင်ဆို လူပျိုပေါက်ရို့ တောင်မြောက်ကေရွာလည် မချေအပျို
ဖြန်းနန့် ကဗျာညာဏ် ပြန်လှန်စမ်းလို့ ဇမ်းဆိုကတ်တေ။ အလှူပွဲကြုံကေ မဏ္ဍပ်လယ်မှာ
မချေပျိုရို့ ဆင်လို့ယင်လို့ လှလို့တဖုံ ကွမ်းယာယာရင်း လှူခင်းသာမျိုးစုံ၊ ကခုန်တီးလို
မောင်ရို့လာကေ ဖော်ရွှီစကား ကွမ်းပန်းစားလို့၊ နှုတ်ဖျားကချိုရေ မေးဖြေပဟေဠိ
ကဗျာညာဏ် ပြန်လှန်စမ်းလို့ ဇမ်းဆိုကတ်တေ . . . (ဇမ်းကတ်တေ - - စမ်းကတ်တေ)၊

၁။ စလုံးကို မသတ်ပလာ ဝတ်စာပေါက်လို့ စမ်း . . . သံပြောင်းဆိုကေ ဇမ်း . . .
ဇမ်းကတ်တေ စမ်းကတ်ကေ ကဗျာပိုင်ညာ စမ်းကတ်လတ်တေ အပြန်အလှန်ဇမ်းကတ်
လတ်တေ . . . လပျိုသူငယ်ရခိုင်သားရို့ စကားကို စလို့ တင်ပါကေ ရခိုင်သူအပျိုချောရို့
အပြောချိုလို့ ဆပ်လိုက်ပါရေ)၊

(ယပိုင်-ပိုင်ညာစမ်းလို့ ဇမ်းလို့လေ ခေါ်ပါရေ ဇမ်း-ဇမ်း-ဇမ်း ဇမ်းတတ်တေ ... ဇမ်းတတ်ကေ စမ်းကတ်တေ ရိုးရာမူနဲ့ ဇမ်းကဇတ်ကတ်တေ)

၂။ (ဖြူဖြူညိုညို လှဖြူမရို့ လှညိုမရို့ ဆင်လို့ယင်လို့ လာကတ်တေ. . . ကူဇောင် ညီဇောင် အလှူပွဲသို့ ငလူအေးရို့ ပျော်လို့ရွှင်လို့ လာကတ်တေ)၊ ပတ်သာကို တီးလို့ အရိုးသမီးခေါ်ပါကေ အားမနာ ပါးမနာ ကွမ်းတယာစားရင်း ဇမ်းကတ်တေ စမ်းကတ်မေ မောင်းမောင်ဇာမင်း စလို့စမ်းလိုက်တေ....

၃။ (ယပိုင်လား မသငယ်)၊ (မဖော်နိုင်နင်ရှုံးက ဆံထုံးယောင်နောက်လိုက်ရမယ်လေ နင်ဖော်နိုင် ငါရှုံးက ဆံထုံးသငယ်နောက် မောင်ကြီးလိုက်မေလေ)၊ ထိုပိုင်လေ့ ကြိုက်တေ ဒေပိုင်လေ့ကြိုက်တေ အမောင်အိမ် အကျွန်စားဖို့ ဆန်ရှားနီလိမေ အတို့အိမ်မာ ခအိုများလို့ ခွီးသားသငလေး ထားဖို့ခက်ပါရေ . . .

(ယပိုင်-ပိုင်ညာစမ်းလို့ ဇမ်းလို့လေ ခေါ်ပါရေ ဇမ်း-ဇမ်း-ဇမ်း ဇမ်းတတ်တေ...ဇမ်းတတ်ကေ စမ်းကတ်တေ ရိုးရာမူနဲ့ ဇမ်းကဇတ်ကတ်တေ)

၄။ (ကော်မကောင်းမျှော့လာ ပီးပါခလေ့ဇမ်း)၊ (ဉာဏ်စမ်း ပဟေဠိ တင်ပါကေ အလွန်တမ်းအဖြေညှိ ချေပါမေ)၊ ကော်မကောင်းက ကွာမျှော့လာက ယမ်း၊ ကွာယမ်း ကွမ်းယာ စားပါမောင်ကြီးရေ . . .

(ယပိုင်-ပိုင်ညာစမ်းလို့ ဇမ်းလို့လေ ခေါ်ပါရေ ဇမ်း-ဇမ်း-ဇမ်း ဇမ်းတတ်တေ ... ဇမ်းတတ်ကေ စမ်းကတ်တေ ရိုးရာမူနဲ့ ဇမ်းကဇတ်ကတ်တေ)

၅။ ကွမ်းယာစားကေ ကွမ်းရေထွီးဖို့ တံထွီးပေါက်သငေ ထွီးကတ်မေ ထွီးအိုး ယူခဟေ ထွီးအိုးမရှိလို့ အားနာရေ မဏိမာလာဟိပါရေ)၊ အို ... အို ... အို ဇမ်းနဲ့စမ်းရေ မဏိဆိုစွာ ကျောက်ကိုပီးလို့ မာလာဆိုကေ ပန်း ကြောက်ပန်း ကြမ်းပေါက်မှာထွီးမေ . . .

(ယပိုင်-ပိုင်ညာစမ်းလို့ ဇမ်းလို့လေ ခေါ်ပါရေ ဇမ်း-ဇမ်း-ဇမ်း ဇမ်းတတ်တေ ... ဇမ်းတတ်ကေ စမ်းကတ်တေ ရိုးရာမူနဲ့ ဇမ်းကဇတ်ကတ်တေ)

၆။ ရီကန်တန်ဆာ တံငါလက်သုံး မမုန်းကြာပိုက် ကြိုက်ပါလေ.... ရွှီလရံရာ ဗာလာန အလိုကျအောင်ပ ကြေမိုက် ကြိုက်မေ)၊

(ယပိုင်-ပိုင်ညာစမ်းလို့ ဇမ်းလို့လေ ခေါ်ပါရေ ဇမ်း-ဇမ်း-ဇမ်း ဇမ်းတတ်တေ ... ဇမ်းတတ်ကေ စမ်းကတ်တေ ရိုးရာမူနဲ့ ဇမ်းကဇတ်ကတ်တေ)

(အဝင်) (ဇမ်း-ဇမ်း- ဇမ်း ဆိုရေ ရခိုင်ရိုးရာမူနဲ့ ကပြကေ ပြည်ထောင်စုညီညွတ်မေ ... ဇမ်း ...)

ကင်းယိမ်းသီခြင်း

ရေး ဆရာကြီးဦးလုံး (၁၉၆၉ ခုနှစ်)

ရီပြာပြာတိမ်လွှာ မိုးကောင်းကင်ရှစ်ခွင် ရီပြာပြာတိမ်လွှာဆင် မိုးကောင်းကင်
ရှစ်ခွင်မှိုင်းညို မင်းလွင် ကုန်းခင်နားက လယ်ကွင်းပြင် ဟိုမှာတပင် ဒေမှာတတန်း
ကောက်ငန်းယူလို့ပင် . . . မကြီးမငယ်စုံစုံလင် ကောက်စိုက်လက်စားငင်
တာငန်းဦးမှာ လီသွင်သွင် ကင်းခတောင်းဖို့

(တာငန်းဦးမှာ - လူကိုမြင် - မောင်းမောင်ကြီးလို့ထင် - ထင်)၂ အနီ ယိုးဝေ
လပျိုမှတ်လို့- ပျိုးဖက် ကိုင်လို့ ပြင်းကတ်မင်. . . သူမရောက်ခင် အယင်ဆီးလို့
ငန်းကီးစပ်က နီကတ်မင်. . . ဆီးဆီးကတ် ဝိုင်း-ဝိုင်း ကတ် ဆီးကတ် ... ဝိုင်းကတ် ကင်းခ
တောင်းဖို့ ...

(ကျား) (မောင်မောင်လပျိုသူငယ် - တည်ထောင်မကျလို့ - မမ ရှာတုံးပင်၊ ဇာချိန်ခါ
ကွာကင်းလို့၊ ကင်းခဆိုပြန်ယင်-ဟင်)၂

စောင့်စွာကိုပင် ကင်းဆိုကတ်လို့ ထုံးစံစိုင်းလာ ရိုးရာဖြိုက်လို့ နားလည်ဖို့ထင် . . .
မစောင့်ဟာမင်း နေ ပြီးပြန်ယင် ပျိုးဆန်တီးနဲ့ နှက်ပြန်ယင် ရိုးရာဖြိုက်လို့ အဖို့ ပျော်ချင်
ကင်းခတောင်းဖို့

(ကင်းခတောင်းဖို့ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်)၂ တဖန်ပြန် - ငန်းမတွင် - ငန်းမတွင်ဟာများ -
မဟုတ်မောင် လားလို့ဆိုချင်(ဟုတ်သပ)၂ တန်းစီ - ငန်းညှိ - တန်းစီစိုက်လို့ - စိုက်လိုက်ပါအုံး
မင်

ညစာစားဝင်၊ မင်းမင် ခင်းခင် - မြို့က(လာဖို့)၃ စားစရာ - သောက်စရာ - ပါမယ်ထင်
ကင်းခ ယူကတ်ချင် မျှော်လိုက်ကတ်ပါ စုံစုံလင် - ကင်းခတောင်းဖို့

(ခေါင်းပေါင်းစင် မင်းမင်းထင် စောင့်ကြိုတောင်းကတ်မင် တောင်းပန်ပါရဲ့ ဦးတင်
ပါရဲ့ ပီးပါ ခင်းခင် ရိုးရာဆို ကင်းခ စောင်မစေချင်)၂

(ကျား) (ရောဂါကင်းလို့သက်တော်ရှင် ဘေးဘယာကင်းလို့အီးစေချင် ခင်းခင်ကီးက
မေတ္တာဝင် ကင်းခပီးဖို့ . . .

ရီပြာပြာတိမ်လွင် - မိုးကောင်းကင်ရှစ်ခွင် - အိမ်ပြန်ချိန် ရွာကိုဝင်

ရွှိပန်းတူငွီပန်းပြောက် ယိမ်းသီချင်း (၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်)

ရေး

၁။ ခြေဆင်း ဝန္တနာညှင်းသာခြင်း -

မြတ်စောမယေဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မရာလေသံဃာ၊ မိဘဆရာဂုဏ်ငါးဖြာလေ၊ အဉ္ဇလီတင်ချီသလို
ဝပ်တွားကော်ရော် အကျွန်ရို့ ရခိုင်သူ၊ ပူဇော်ပြီးကေ၊ ပြည်ထောင်စုရာလေ သားချင်း၊
ဆွီရင်းမျိုးတူ ဟူသူသမျှ၊ ပို့သဖန်ခါခါ၊ မေတ္တာမွန်ချွန်အထွဋ်ကြောင့် အဝေရာလေရန်မဟိ
နဂိုကျန်းမာ၊ ချမ်းသာဂြိတ်စီ၊ ရီလောမာ ရွှိကြာပန်းယောင်၊ လန်းပြောင်ပြိုင်းကရိုင်း၊ ကြံတိုင်း
အောင်ပါစီသား မြတ်စွာဘုရား၊ ဘုရားထံမှာ ဆုပန်ခပြီး၊ လှပိုးဝါပိုင်၊ ဝတ်ယိုင်လေ ရိုးရာ၊
ဆင်ယင်ပါကေ၊ ရွှိပန်းတူ ငွီပန်းပြောက်နန့်၊ ရခိုင်သူသျှေ ညီမေတစု၊ ကိုယ့်မြို့ရွာမာ
တိုင်ပင်ပြုဗျယ်၊ ရောက်မရို့နန့်၊ မချို့အစိုင်း၊ မိတ်ဆက်နိုင်ဖို့၊ ထွက်လို့လာရေ၊ ထွက်လာရေ
လေး - ထွက်လာရေ။

၂။ အကျွန်ရို့၊ ဖိုးဖိုးဇူဇော၊ ခိုက်ခါကပင်လေ (ရိုးရာအမွှီသျှေ စိုင်လာထိန်းသိမ်းရေ၊
ရိုးရာအမွှီသျှေ၊ စိုင်လာထိန်းသိမ်းရေ)၊ ယိုင်ကျေးမှုထုံးဖွဲ့ဆင်ကေ၊ ရခိုင်အသွင်၊ တမူဆန်း၊
ယိုင်ကျေးမှု၊ ထုံးဖွဲ့ဆင်ကေ၊ ဂနိပင်လေ မရိုးတမ်း၊ လျှမ်းတပပ၊ ကြွကရွနန့် သဘာဝကျပါရေ
.....။

၃။ ဆံထုံးတဆူ (ထုံးပြန်မှု၊ ရွှိပန်းတူ၊ ငွီပန်းပြောက်နန့်)၊ ဂေါင်းမာကြည့်လေ
ဂေါင်းမာတင် ဟိ ပုလဲကုံး မြိတ်တံရှည် ဂမုံးငုံအာ ကျိုက်ဆံထုံး၊ ဒီးဒုတ်လျှော့ယဲ့ကို ပုံမှန်
ရွယ်တန်သုံး၊ ထုံးဂြိတ်ပါရရေလေ ရွှိပန်းတူ ငွီပန်းပြောက်နန့် ရိုးရာကျက်သရီ လျှပ်ရောင်စီ၊
ပြုံးပြပ်တေ လိမ်းကျံသရာမာလေတမယ် နံသာ၊ စံပါ၊ စံပါ၊ နံသာ နံသာ စံပါ၊ ကရမက် မွီးကို
ကျော့နီအောင် ချင့်သွီးနှီးဂတ်တေ။

၄။ ကင်းဇွန်းရောင်နီမောင်း၊ ရင်ကန့်ချီ၊ ရွှိပန်းတူ၊ ငွီပန်းပြောက်နန့်၊ နောက်စာချပ် ထဘိန်၊
ကာသိန်ခြံ၊ ရွှိပန်းတူ၊ ငွီပန်းပြောက်နန့်၊ (ခါးဝတ်ဆင်ဂေ၊ ခါးဝတ်ဆင်ဂေ၊ မွတ်မွတ်တင်
ရင်ကန့်မှာ၊ ကင်းဇွန်ရောင်၊ ညိုနီရောင်၊ မောင်းနန့်၊ ပြုံးပြက်အောင် ရွှိပန်းထိုး တမျိုးလေ
လှပါရေ)၊ နောက်စာချပ် ထဘိန်၊ ကာသိန်ရို့ကို၊ အစို့စို့၊ ပန်းခြယ်လှယ်၊ ကတ္တီပါ ခါးကြိုး၊
ပန်းယိုင်ထိုးထားရေ၊ သော့ကြိုးမျက်ချယ်၊ ဒွါဒရာသွယ်၊ ဘရဏီလား မိုးကျမယ်လားလို့
ယိုးမှမှား၊ ဝိုးဝါးထင်စဖွယ်။

၅။ ရင်ယှားခါသာဘာဇူ တံဘက်ဆင်မှု ရွှိပန်းတူ ငွီပန်းပြောက်နန့် (ခါသာဘာဇူချေ
တံဘက်ဆင်ဂေ၊ ပန်းပြန့်ပြန့်နန့်၊ ရင်သိမ့်ဆင့်ရေ)၊ ကဏ္ဍနားမှာ စိန်ယောင်းနန့်၊ ပတ်လိပ်ကို

ဆင်ဗျာယ် ရင်ဖတ်မှာ ပုတီးလွှမ်း ပန်းလက်ကောက် မြဇောင်းတင်၊ ဆယ်ချောင်းမှာ နှစ်ချောင်းရွတ်၊ ရှစ်ချောင်းမှာလေ လက်စွပ်ဝတ်တတ်တေ။

ရောင်းရင်းအပေါင်းကို ဝတ်ကြည့်စီချင်ရေ ရောက်မရှိကို ဝတ်ကြည့်စီချင်ရေ
ရောက်မရှိကို ဝတ်ကြည့်စီချင်ရေ.... ရောင်းရင်း အပေါင်းရှိ ဝတ်ကြည့်စီချင်ရေ ။

ဖော့ယမင်းသျှုပ်ပိုင်၊ ကျော့ယိုင်နီလိမေ၊ ဖော့ယမင်းသျှုပ်ပိုင်၊ ကျော့ယိုင်နီလိမေ။

၆။ (ရိုးရာရာလေ ရခိုင်၊ အယိုင် အဆင့်ဆင့်)၊ (ကင်္ကာပင် လေ ဟိသိ)၊ ကင်္ကာပင်
လေဟိသိ ဂနီတိုင်လေ အကျွန်ရို့ မမိ (ရယ်ပြီရာလေရယ်ပြုံး)၊

(ပြုံးသိပြုံးသင်၊ အလှအမွန်ပျင်၊ ဟန်ယင့်လားလေ၊ ယင့်လားလေ)

(ဟန်ဇိလေ၊ ဟန်ဇွလေ)

သွေးသောက်ရာလေ မိတ်ဆွေ၊ ပြည်ထောင်စုလေ သားရို့)၊

(ကိုယ်ရိုး ကိုယ့်ရာ)၊ ကိုယ့်ရိုးရာကို၊ ကိုယ်ရာထိန်း၊

(မယိမ်းလေ၊ မယိုင်ကျောက်စာတိုင်)၊ ခိုင်မြဲမြဲစီ အကျွန်ရို့က မေတ္တာမွန်နဲ့၊
ဆုပန်ခရေ၊ ဟန်ယင့် လားလေ၊ ယင့်လားလေ။

(ဟန်ဇိလေ၊ ဟန်ဇွလေ)

အယသမဂီယိမ်း (၁၉၇၁ ခုနှစ်)

၁။ (ဖိုးဖိုးမှာလေ စိုင်အလာ၊ ခိုင်မာမပျက်တယ်၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)၊ (ဂနီထက်တိုင်၊
ရက်ကန်းအလုပ်နန့်၊ ဝမ်းစာရေး တောင့်တင်းဟိရေ)၊ (လား၊ လား၊ လား ဂြတ်ပါမေ)၊
တဂြတ်ပါလင့်ညီမချေရို့လေ ဝါကောက်ဖို့ မိုးသောက်စဇောချေ (လာရေ)၊ အမျှေကြီးရို့
နန့်စုပြီးဂေ အပွင့်မယေဖြူသျှေ၊ ဝါသျှေ၊ တောင်ယာအလယ်၊ ဝါကောက်ပြီးဂေ ဖန်ဖို့လိုသိရေ
...၊ အိမ်ပြန်ဂြတ်မေ၊ မွန်းတဲရေ ညီညီညာညာ၊ စုပနာပေါင်းလို့ လေ.... ဝါကြိတ်မေ.....
ဝါဖတ်မေ။

(အယသမဂီ ဘွဲ့ကိုလေ၊ တက်လှမ်းဂြတ်မေ၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)

၂။ (လပတပြင်သျှေ ဗိုင်းငင်ရေ၊ သက်ကြီးဂေါင်ချတွန်လတ်တေ၊ အိပ်ချိန်ကျဗျာယ်
ညမချေ၊ နှက်ဖြန် မရာ ဆက်လုပ်မေ)၊ (လာဟေ၊ လာဟေ၊ မေပြီးရို့နန့်)၊ (အိပ်ခြံဂြတ်မေ
ညဉ့်နက်တေ)၊ ညဉ့်ညဉ့် ညဉ့်နက် နိန်ဗျာယ်ဟေ ။

(အယသမဂီ ဘွဲ့ကိုလေ၊ တက်လှမ်းဂြတ်မေ၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)

၃။ ခြည်ပူးမေ၊ လှုပ်တချသွေ။ အဂုပင်ဟဲ့၊ ငါဆင်ပီးမေ)၊ ဆီးဆို့လို့ပြီးခါမ၊ ခြည်နယ်ဖို့ စပါရခြည်တန်းလို့ လှမ်းကာတသွေ (ရှည်ခုံကိုဆင်ဖို့ပျင်ဂြတ်မေ)၊ လက်လန်းကိုင်ကာလေ (ရက်ကန်းကိုကြည့်လို့ရှည်ဂြတ်မေ)၊ ဇာလေ ဇာလေ (နင့်ခြည်ပြတ်တေ ဝေ ဝေ - နင့်ခြည် ပြတ်တေ ဟေ ဟေ)၊ နီဟေ-ငါဆက်ပီးမေ တဆီချေ တန့်ထားလေ။

(အယသမဂီ ဘွဲ့ကိုလေ၊ တက်လှမ်းဂြတ်မေ၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)

၄။ ယိုင်စင်မလေ၊ လက်လိတ်တတ်ဗျာယ်၊ လက်ခတ်ဆင်ဂြတ်မယ်၊ ယိုင်သွားတတ်လို့ နှပ်ခြည်ဆက်ပြီး ဂေ၊ ရွန်းနန့်ရွန်းသီး၊ နွယ်ဂန်ယူခဟေ)၊ စလိုရက်ပါမယ်၊ ကွက်ဆန်းထွင်မှ လွန်တွင်ကျယ် (လက်ခတ်ရာလေ အသံ မိုးယံကြားအောင်၊ အားဆောင်ရက်ကတ်မယ်)၊ အဆန်းပြိုင်မလေ၊ ပန်းယိုင်သွေ ။

(အယသမဂီဘွဲ့ကိုလေ၊ တက်လှမ်းဂြတ်မေ၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)

၅။ (ဘယ်လိမ်၊ ညာလိမ်၊ ပိုးဝါသန်း၊ သဇင်ပန်းခက်၊ သဘောက်ပြက်သွေ၊ လေးမယ် ဆင်ချေ၊ ဒဒါဗျက်၊ နဘီရွက်ကုံး၊ တောင်လုံးကျော်လေ။ ။ ချီခြည်၊ ငွေခြည်၊ ဆယ်လွန်းချိတ်၊ ကွက်စပ်တစ်မျိုးနန့်၊ မှင်းဂျိုးပွင့် သွေ၊ ရိုးရာကိုလေ၊ ကွယ်မပျက် အကျွန်ရို့ အဆက်ဆက်၊ ထိန်းသိမ်းပါရေ - (ရက္ခာမြေ)၊ လက်ရက်ကန်းနန့် ကွက်ဆန်းထွင်မယ် (ကိုယ့်နိုင်ငံဌာနေ၊ စီးပွားရေးတွင်ကျယ်၊ လက်မှုကစက်မှုပြောင်းဂြတ်မယ်)၊ စိုင်လာ၊ ခိုင်မာ၊ ရိုးရာကို ထိန်းသိမ်း ဂြတ်ပါလေ ။

(အယသမဂီဘွဲ့ကိုလေ၊ တက်လှမ်းဂြတ်မေ၊ ရက်ကန်းပိုင်ညာသည်)

အဝင်ရတု

(အကွက်ပြောင်း အဝင်)

ရက္ခမဏ္ဍလာ၊ တိုင်းအောင်ချာဌ်၊ စိုင်လာမပျက်၊ ရိုးရာဆက်ကေ (ရက်ကန်းပညာ)၊ ထူးချွန်ပါက၊ အယသမဂီ၊ ဘွဲ့ထူးချီ၍၊ ပီပီမြှောက်စား၊ ချီးမြှင့်အားကြောင့်၊ တိုင်းသားပြည်သူ၊ ရှိုးမူမပျက်၊ ဒယ်နီထက်တိုင်၊ မယိုင်မလဲ၊ ခိုင်မြဲရိုးရာ၊ ဟိခပါလည်း၊ ဂုခါမြန်ဘောင်၊ ပြည်ထောင်သားချင်း၊ ဆွီမျိုးရင်းရို့၊ မယွင်းပေါင်းစု၊ ဖွဲ့စည်းပြုကေ၊ ပြည်သူ့ပါတီ၊ ဖြစ်မြောက်စီကြောင်း၊ အားသစ်လောင်းလို့ (ခေတ်ပြောင်းချိန်ခါ)၊ ပြည်မြန်မာလေ၊ သာယာစီကြောင်း၊ ဆုမွန်တောင်း၍၊ ရှိုးဟောင်းပညာ၊ စိုင်အလာကေ၊ ရိုးရာရက်ကန်း၊ စက်မှုထွန်းအောင်၊ ကြံဆောင်ရောရ၊ တည်ထွင်ပြုမယ်၊ ပြည်ထောင်စုလေ သာစွလေ (ဟန်စီလေ ဟန်စွလေ)² ။

ယိုင်းသီချင်း (၁၉၇၂ ခုနှစ်)

ရေး ????

ခြေဆင်းရတု ။ ။ ရကွမဏ္ဍိုင်၊ ပြည်ရခိုင်လေ၊ ရခိုင်ညွန့်ဖူး၊ ကြယ်သောက်ရှူးသို့၊
ကွန့်မြူးဂုဏ်ရောင်၊ သေသာတောင်ဆိုင်း၊ ပြိုင်းရရိုင်းတည့်၊ အုံ့မှိုင်းဝီဝီ၊ ကမ်းခြေဒေသ၊
မဏ္ဍလဝေ၊ ဝံသမျိုးမှန်၊ တန်ခိုးလျှံ၍၊ စိုးစံပိုင်သ၊ ထိုစိုက်ကပင်၊ အကြင်အိမ်ရာ၊ ဓမ္မတာမှီး၊
သမီးသားချေ၊ ထွန်းလတ်တေခါ၊ ရာဇာရာဇ၊ နိရန္တက၊ ဒလိဒ္ဓဆုံး၊ တပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင်၊ ပခက်တင်
ကေ၊ မင်္ဂလာခမ်း၊ ရီဝင်ဖြန်း၍၊ ထုံးတမ်းစိုက်လာ၊ ခိုင်အမာလေ၊ ရိုးရာမပျက်၊ ဒေနန့်ထက်တိုင်၊
တမြိုင်မြိုင်ကေ၊ ရခိုင်ယိုင်းခြင်း၊ သံသာညှင်းဖြင့်၊ မသွင်းဇာဘိ၊ သွီးမာန်ဟိအောင်၊ ကြံဆောင်
ရည်စူး၊ နို့သျှင်ကျူးကေ၊ ထူးထွေသံလှိုင်း၊ ယိုင်းလေယင်ယင်ယိုင်း ။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၁။ (အသူယိုင်းစင်၊ ဆွေးကြိုးတင်၊ အပူချေယိုင်းစင်၊ ဆွေးကြိုးတင်) ၊ ဆွေးငင်လေလေ
ယိုင်းယိုင်း၊ ဆွေးငင်လေလေကြိုင်းကြိုင်း၊ ကြိုင်းကြိုင်းမြည်ရေ ပခွက်ချေ၊ ရွှီနီသျှင်မိခင်လွေး
ကေ၊ အိုက်လတ်တေလေ၊ အိုက်လတ်တေ ။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၂။ နှီးပခွက်ချေ၊ ပန်းယိုင်ထိုးနန့်၊ အဖိုးချေရက်လို့ လှလိုက်ကေ၊ နှီးပခွက်ချေ ပူချေစီးဖို့၊
နီချင်းရက်ချင်း (ပြီးလတ်ကေ) စိကာ ရီကာ စိကာထပ်လို့၊ လူနတ်ဘီလူး ကွက်ထူး ဖော်ရေ) ၊
အသူယိုင်းစင် မောင့်ယိုင်းစင်၊ ဘားဘာ ပီးရေရှော်ကြိုးတင်၊ ယိုင်းစင်ချေမှာ အီးယောင်
သိပ်တေ၊ အိုက်ပါလီလား အိုက်ပါလား

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၃။ (မောင်ပုဖခင် မောင့်ဖခင်၊ ကိုင်းလယ်ပြင်မှာ၊ လင့်စင်စီးလို့ စပါးတီးလို့ နီလတ်တေ) ၊
စပါးယေ ရွှီတောင်ဖြိုက်မှ ခတောင်းလှလှ ဝတ်ရစီးမေ) ၊ ရွှီမဖြိုက်ခင် လယ်ကွင်းပြင်မှာ
အားသွန်ခွန်စိုက် လုပ်ရမေ၊ ချွေးတဖြိုက်ဖြိုက် ကျရမေ၊ အမေရို့မြေ ရွှီရောင်လင်းဖို့၊
သားမောင်ချေ မပူပြင်းကေ၊ မျက်တောင်ချေ အသာစင်းလို့၊ အိုက်ပါလီလား အိုက်ပါလား။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၄။ ယိုင်းထက်လက်တင်၊ သားလှသျှင်၊ မိခင်ယုယ ပြောပြမေ၊ မောင့်ဖခင် စစ်သူကြီး
ပြည့်စွန်းနေဝီး ထိုတောင်ကြီးမှာ၊ မြူခိုးဝီဝီ တောတောင်ကြီးမှာ၊ စည်တီးလို့ မောင်းဆို၊
ကျူးကျော်ရန်မီး မျိုးချိုက်သွီးနန့်၊ မဆုတ်မတွန့် အသက်စွန့်ခီရေ၊ (လုံရောင်လက်လက်
ဓားထက်ထက်ကေ၊ ရန်သူယပ်ပြုန်းအောင် ခြံမှုန်းရေ) ၊ အောင်ပွဲခံကာ ပြန်လာကေ၊ ဖခင်

ရင်သွီးသား မောင်ကြီးကို၊ စိုက်ကျီးအားရဂုဏ်ယူပြမေ၊ သားယေလူမှ ယိုင်းစင်ချေမှာ
အိုက်မွန်းကျအောင် အိုက်ပါလီလား အိုက်ပါလား။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၅။ (အဖိုးချေရက်တဲ့ နှီးပခက်တွင်၊ သားလှ အိုက်စီချင်)၂ အို အို အို

မငိုပါကဲ့ ဇာဖြိုက်လို့ ငိုလတ်တေ၊ အီယောင်သိုက်မေ အိုက်ပါလေး လေ)၂ မိုးမှောင်ကျလို့
မြူခိုးဝီ၊ မှောင်ရီရီရိုး တောင်ကြီးမှာ၊ မောင်ချေဖခင် သိုက်ခွက်လားရေ (ကျားကိုမထီ၊
မို့ကိုမကြောက်တေ)၂ တဘောက်ဘောက် နန့်သိုက်ခွက်တေ၊ နှီးပခက်ချေကေဟောင်း
လတ်တေ၊ သိုက်ကိုထွင်းလို့ ပခက်ဆင် ယိုင်းကြိုးငင်ကာ သိုက်ပါမေ၊ အီးယောင်ချိုက်တေ
သားလှချေ၊ မျက်တောင်ချေ အသာစင်းလို့ အိုက်ပါလီလား အိုက်ပါလား ။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

၆။ ဒေကလေချေ၊ ငိုလတ်တေ၊ ဇာဖြိုက်လို့ ဒလောက်တောင် ငိုလတ်တေ (အီးယောင်
သိုက်မေ အိုက်ပါ မောင်ချေ)၂ နင့်ဘားဘာ လူယိုင်ကျေးက လောင်းတစင်းနှင့် လားလတ်တေ
လားလတ်တေ၊ သားငါးရှာဖို့ လားလတ်တေ၊ လားလတ်တေ၊ နင့်ဘားဘာလာကေ၊
ပုဇွန်တုပ်ကို အီးယောင်ပြုတ်လို့ ကျွေးပါမေ၊ ကျွေးပါမေ)၂ ရွှေနှိုသျှင် ယိုင်ယင်ကျူးလို့၊
သာခြင်းကို ဆို အို အို အို မငိုပါကေ၊ ယိုင်းစင်ချေ၊ ယိုင်ယိုင်စီးလို့၊
အိုက်ပါလီလား အိုက်ပါလား။

ယိုင်း ယိုင်း ယိုင်း ယင်ယင်ချေ။

နိဂုံးသာခြင်း။

ရှေ့ရိုးရာအမှန်၊ အမှီခံ၊ မူဟန်မပျက်၊ ယိုင်းခြင်းဆိုရေ ပန်းပခက်လေ၊ ပန်းပခက်။

ပခက်သိုင်းယိုင်း၊ အီးယောင်လွဲကေ၊ တကြိုင်းကြိုင်းနှင့် တိုင်းရင်းမျိုးဆွီ၊ သွီးသား
ချင်းရိုး၊ ကြည်ချိုက်စီလေ၊ ကြည်ချိုက်စီလေ၊ တွင်းပရန်စွေ၊ လမ်းစိုက်ပျက်က အန္တရာယ်ကို၊
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်၊ နယ်ချဲ့ကျူးကေ၊ ဒို့မကြောက်လေ၊ ဒို့မကြောက်။

လုပ်သားပြည်သူ၊ လမ်းစိုက်သိုက်မှာ၊ အောင်လံထူ၊ မူသိုက်ဥပဒေ၊ ဆွေးရေမူကြမ်း၊
ဆွေမျိုးစုံညီ၊ လက်တွဲချီ၊ ပြည်သိုက်လှမ်းလေ ပြည်သိုက်လှမ်းလေ၊

ရခိုင်ရိုးရာ ဖော်ထုတ်ခါ၊ စိုက်လာယိုင်းခြင်း သံသာညှင်းနှင့်၊ ဘေးကင်းပါစီ၊ ကျန်းမာစီ
(အီးစီချင်ကြောင်း ဆုမွန်တောင်း)၂

ထမင်းထောင်ပန်းထောင်သီချင်း

ရေး ဦးထွန်းသာ(မြောက်ဦး) (၁၉၇၆ ခုနှစ်)

ပဏာမသီချင်း ။ ။ ခညဝတီ၊ ဌာနီကြငြမ်း၊ ပြည်ရခိုင်လေ၊ စိုင်းလာထွန်းလို့၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ၊
ရောင်ဝါထိန်လင်း၊ အရောင်ရှိန်သူရိန်မင်းသို့၊ ပြည်ခညာလေ ထွန်းပရေသာယာဇလေ
သာစွလေ။

ထွန်းပသာသနာ၊ ပြည်ရက္ခာလေ၊ အရောင်ဖျဖျအသဝဏ်၊ ကျီးနန်းမှီလျမ်း၊ တက်ဝန်း
စကြာဝဠာ၊ ဆန်းလက်ခါကေ၊ လဝါလည်းကျွတ်၊ ပြည်ရခိုင်မှာ၊ စိုင်းလာထိန်းလတ်၊ နေ့ထူး
မြတ်တွင်၊ ပူဇော်သမျှ၊ ထမင်း ထောင် ပန်းထောင်ပြုကေ၊ သာယာဇလေ သာစွလေ ။

ပူဇော်လတ်ခါ၊ ပေါင်းသာယာလေ၊ ဆင်ကာပျော်နွဲ့ ထမင်းထောင် ပန်းထောင်ပွဲနန့်၊
စောင်းညှင်းပတ် သာတီးမှုတ်ကာလေ၊ စည်ခရာဗုံမောင်း၊ ကောင်းမှုသီလံ၊ မြတ်မိတရား၊
ပွားကာများရေ၊ ကောင်းမှုလက်ဆောင် ထမင်းထောင်ကို မြတ်ရှင်ထံပါး ဆွမ်းတင်လားရေး
သာယာဇလေ သာစွလေ ။

၁။ (အမျှေလေရောက်မလေ၊ မွန်းစောင်းနီခြံ ရောက်လတ်ကေ၊ ဗောဓိညောင်ရွက်
ဆွတ်ကတ်မေ)၂ (ဟေဟေ)၂

အမျှေလေရောက်မလေ ကြားဖူးပဒုမ္မာခူးကတ်မေ ။

၂။ ပန်းခံယူငင် ခေါင်းတက်တင်၊ ဆွမ်းခံယူငင်၊ သင်ပုတ်တင်၊ ဇိရှင်ခိုးကေ ဝတ်ပြုရေ
လေး ။

၃။ အမျှေလေရောက်မလေ သီတင်းဝါလကျွတ်လတ်တေ၊ ဆီမီးတန်ဆောင် ထမင်းထောင်
ပန်းထောင် ပြင်ပြု၊ ရွာတော်လုံးမှာ၊ သသောရလေ ။

၄။ အို အို အို (အဝေ)? ယောက်ဖ၊ ရွာထိပ်ပိုင်းက အိုယောက်ဖ(အမျှေ)၃
ရောက်မ၊ ရွာလယ်ပိုင်းက အိုရောက်မ၊ (ယောက်ဖဟာလူ ဆန်ကိုယူ၊ အမျှေရောက်မ
ဆန်းရွှီးခ၊ ရွှီးပြီးရေဆန်စုကတ်ပြန်၊ ချက်ပြန် ပြုတ်ပြန်၊ ဘုရားဆွမ်းတင်ဖို့အမှန်။

၅။ အသူ့ ထမင်းထောင်ထောင်၊ ရွာတော်လုံးမှာ ပပန်းပြောင်၊ ထမင်းထောင်၊ ပန်းထောင်
ပေါ်စ၊ အသျှင်ပြည်မှာ ဝါကျွတ်လလေ ။

၆။ (ဒိုးဒိုးလက်ကောက် မညှင်းပြောက်)၂ အပြောက်သုံးဆယ်စီးကဝယ် ဆင်လတ်တေ၊
အပျိုအအိုရွာလုံး ကျွတ်လေ၊ ရွာလုံးကျွတ်အောင် ထမင်းထောင် ရွာတော်လုံးမှာ ရွာလုံး
စင်းစင်းပြောင် ။

၇။ ပေါင်းစုညီညွတ်၊ ပြည်ရွာအဝန်း၊ ပျော်ပွဲဆင်နွှဲကာ၊ ထမင်းထောင် ပန်းထောင်ပြုဗျာလ်၊
စောင်းညှင်း ပတ်သာ၊ စည်ခရာ၊ ဗုံမောင်း၊ ကောင်းမှုဖြာဖြာ မင်္ဂလာစုံစွာ၊ ကုသိုလ်ဒါန
ပြုကတ်တေ ။

၈။ အမျှလေရောက်မလေ - ပြည်ထောင်စုသွီးချင်း သမီးရို့လေ (အဝေ)၊ ယောက်ဖလေ
ပြည်ထောင် သွီးချင်းသားရို့လေ၊ လာလာလေ လာလတ် (လာလေ)၊ လာလတ်(ပြည်ရွာ)၊
တိုင်းရင်းသူရို့တတ်အားသမျှ- (ညီညွတ်)၊ နိုးကြား တိုင်းရင်းသားရို့ စုပေါင်းအား၊ ရိုးရာရခိုင်
ယိုင်ကျေးမှုလေ၊ ဖိုးဖီစိုင်းလာ ထိန်းသိမ်းခရေ - ထမင်းထောင် - ပန်းထောင်ရွက်ဆောင်ဒါန၊
ပြည်ရွာအဝန်းကို အကျွန်ရို့ငှပါရေ ။

ရခိုင်ရိုးရာသင်္ကြန်သရုပ်ဖော်ယိမ်း

ရေး ဆရာကြီးဦးလုံး (ကျောက်ဖြူ)

(သင်္ကြန်ရောက်တိုင်းရခိုင်သူရို့ရိုးရာရီလောင်းရေ....နံ့သာသွီးဇောင်....စုဝေးနိန်ကတ်တေ)၊

....

(ကျောက်ပျိုင်းကြီးကို ဟန်ကျရေပိုင် ရှိကထားလို့ သွီးကတ်ပါမေလေ)၊ (တရွန်းရွန်းနန့်)၊
ရွန်းရွန်းမြည်အောင်.... နံ့သာသွီးလို့ လှရာဆင်လို့လေ....(ညမချေ ပျိုရို့လေ)၊ စုဗျာလ်
တေးခြင်း ဆိုကတ်တေ.....

(ရိုးရာစိုင်းလာ ကုသိုလ်ဒါနပွားလို့ နံ့သာရီသွီးရေ.... စိန္တေဘုရားမှာလေ ရီချမ်းသပ္ပယ်ဖို့လို့
ငွေဖလားထဲမှာ ထည့်လို့..... အကြိုနိန့် သင်္ကြန်ဖြစ်လို့ (ညမချေ ပျိုရို့လေ)၊ စုဗျာလ်
တေးခြင်းဆိုကတ်တေ...)

ရတု။ မိဿရာသီ.....ခါမှိန်နွီကူးသင်္ကြန်ဦးမှာ..... ရိုးရာရိုင်ရာ.....စိုင်းလာအလျှောက်.....

အတာအိုးကိုယ်စီခေါင်းမှာချီ.....စီရီလျှောက်လို့.....ပိတောက်ကေရွှီဝါ.....ဝီဆာ
ဆင်မြန်း.....ပဒေသာကေ ညီညွတ်ထမ်းလို့.....ရွှင်လန်းကေ ဝမ်းသာ.....ကြည်သဒ္ဓါနန့်
.....နံ့သာရီစင်.....ခါတ်မိရိုင်ကို.....သန့်စင်သပ္ပယ်.....လှူဖွယ်ထွေပြား.....

အတီးအမှုတ်ကေစုံ..... ကခုန်လား.....လားကတ်တေလေး

သံချပ်-(ကျား)(အတာကူးရေ သင်္ကြန်ခါလေ ရီကဇတ်ဖို့ ထွက်လို့လာရေ)

(ဂါရီ စီးဗျာလ်ထွက်တေ..... လပျိုချေ စုဗျာလ်ရုံးရေ)

(သီဆိုရွှင်ပျော်မြူးကေလေ့ ယိုင်ကျေးပါယဉ် လပျိုချေ..ရိုးရာမပျက်အောင် ကလို့
လာရေ)

(ထိုလပျိုချေ မဏ္ဍပ်ရောက်ကေ... ဒေအပျိုချေ စုဗျာယ်ရုံးရေ)

(ဗာရတီ ဖလားနန့် ရီလောင်းပါမေ... မိတ္တာထားပါ အို မရီးချေ)

(မရီးချေ မရီးချေ....ပန်းပိတောက်ပိုင်...ခွီးလို့ကြိုင်ရေ)

(ကြိုင်ပါရေ ကြိုင်ပါရေ ကြိုင်ပါရေ လေး.....)

မ.....(ယိုင်ကျေးမှုနန့်.....ရီပက်ခံမယ်လေ.....ချက်ကောင်းကေပက်လောင်းမယ်.....

မရှုံးတမ်းလေ့ လောင်းကတ်ပါမေလေ)၊ (လောင်းကြီးလောင်းချေ စုံလို့လေ.....

ရီဖြည့်လို့ အမောင်ရို့ကိုစောင့်ရေ ဆင်တူပတ်လို့ နိန်ကတ်တေ)၊ (ငွီဖလားချေ

ကိုင်လို့လေ..... ကိုယ့်လူကို လောင်းဖို့စောင့်ကတ်တေ)

ကျား....(အို မရီးချေ မရီးချေမောင်မောင် လပျိုချေကို ရီတစ်ပုံး ပီးအုံးပါလား

လေ..... သင်္ကြန်ခါပျော်ပါးဖို့ ဒေမဏ္ဍပ်ကို ရွီးလို့လာပါရေ)၊ မိတ္တာရီစင်

တုန့်ပြန်လောင်း..... ရှိဆိုင်ရင်ဆိုင် ယှဉ်ပြိုင်လောင်း ... မရီးချေ ရီတစ်ပုံးပီးအုံး

လေ..... ကြိုက်ရာရွီးလို့ လောင်းချင်ရေ မရီးချေလှလို့ လောင်းပါရေ

(လောင်းကတ်မေ)၊ လောင်း လောင်းကတ်မေ....

သံပြိုင်.....(အကျွန်ရို့ ရခိုင်ရေ..... ယိုင်ကျေးပါရေ..... တအူတုံ တမိဖွားပိုင် စိတ်ထား

မွန်မြတ်တေ)၊ ဖော်ရွေစကားပြောဗနာ ရီလောင်းရေ.....သင်္ကြန်ရက်မှာ

ရွှင်ရွှင် ပျော်ကတ်တေ)၊

ရခိုင်ရိုးရာ ခုံးယိမ်း

(ရှေးခုံးစာသားများနှင့် ခေတ်စာသားများကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့ထားသည်)

(ကိုယ့်နေရာ ကိုယ်စီ ဝင်ကတ်)၊..... (နေရာကိုယ်စီ ဝင်ကတ်မောင်ရို့)၊..... (ရိုကို ဟန်နန့်

ယိမ်းလို့ တက်လိုက်)၊ လက်ခုပ်သံပြိုင် တီးလိုက်မောင်ရို့.... လေးဝတီမောင်ရို့ လှရေပါ....

ရှုလိုက်ကတ်ပါ မေမဒီရို့.... နေရာများ ရောက်သောခါ.... ညီစီညာစီ အားလုံး

မတ်တပ်ရပ်....။

ဗုဒ္ဓံ ... မြတ်စွာဘုရားကို.... ပူဇေမိ....ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား...၊

ဓမ္မံ.... တရားတော်မြတ်ကို ပူဇေမိ....ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား...၊

သံဃံ... သံဃာတော် အရှင်မြတ်ကို..... ပူဇေမိ....ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား...၊ (အတီး)

(ယိမ်းလိုက်လေ ယိမ်းလိုက်မောင်ရို့)၊..... (နောက်ကို ဟန်နန့် ယိမ်းလို့ ဆုတ်လိုက်)၊

ရခိုင်ပြည်ကြီး အီးချမ်းစီ (ဖီးကင်းပါစီ....ဆုတောင်းပါယဉ်)၊

ရခိုင်ဒုံးယိမ်း စိုင်လာညီ..... (တက်ညီလက်ညီ ကပြလီကတ်)၊ (ယိမ်းလိုက်လေ ယိမ်းလိုက် မောင်ရို့)⁶

(ရိုက်ဟန်နန့် ယိမ်းလို့ တက်လိုက်၊ ရခိုင်ပြည်ကြီး အီးချမ်းစီ.... (ဖီးကင်းပါစီ.... ဆုတောင်း ပါယဉ်)

ရခိုင်ဒုံးယိမ်း စိုင်လာညီ..... (တက်ညီလက်ညီ ကပြလီကတ်)၊သာလီစွလို့ နှုတ်ဆက်တေ (ရခိုင် စိုင်လာ ရိုးရာ ဒုံးယိမ်း) သာလီစွလို့ နှုတ်ဆက်တေ

(တိုင်းရက္ခ(ဓည)⁷ ဝတီ.... စန္ဒာသူရိယ စိုးမိုးပါသည်)⁸ (ယင်းချိန်ခါ မဇ္ဈိမမှာ.... ဗုဒ္ဓဘုရား ပွင့်ခ ချိန်ညီ)⁹

(ဘာသာရေးကို ရှေးရှုဗျာယ်.....အဓိဋ္ဌာန်ပြုလို့ ပင့်လျှောက်ပြန်)⁹ ထို့ဘဝက ညီနောင်ပမာ.... ခင်မင်ရင်းစွဲ.... ရှိလို့ရာ.... မြတ်ဗုဒ္ဓကို ကြည်ညိုကာ... ကိုယ်စားထား သနားဖို့ရာ ... သီရိဂုတ္တတောင်ပေါ်မှာ...ပူဇော်ဆင်းထုသွန်းပြုကာ....ဘာသာ...သာသနာ.... ထိန်းသိမ်းကာ စောင့်ရှောက်ကာ. ထွန်းတောက်လို့ စည်ပင်သာခစွာ....

(ခြံစုံရပ် မတ်မတ်နိန်..... ညီစီ ညာစီ အားလုံး မတ်တပ်ရပ်)

(ရက္ခမဏ္ဍလ တိုင်းမြတ်အကျော်...ပညာရှိများ ထင်ပေါ်)⁹ (ပညာကျော် ပညာကျော် တိုင်းအသိ ကဝိအမော်)⁹

(တိုင်းသိအမော်....တိုင်းသိအကျော် တိုင်းသိအမော်)⁹ (အမတ်ကြီးလေ ဝိမလ ဝိမလ)⁹ ငြိမ်းချမ်းရေ ဝိမလ ဝိမလ)⁹ (စာဆိုမှာ စာဆိုမှာ)⁹ မင်းညိုပါလေ.....

(ရွှီပြည်ရက္ခ တိုင်းကြီးအလယ် ဂစ္ဆပက မြတ်လှတင့်တယ်)⁹ (လက်ဝဲဘက်မြို့ ကိုးဆယ့် ကိုးနယ်..... လက်ယာဘက်မြို့.... ကိုးဆယ့်ကိုးနယ်)⁹ (မြင်ရေ မြင်ရေ ဘဝင်အီးရေ ရင်ထဲ ရင်ထဲ ဘဝင်စွဲရေ)⁹ (မင်းစောမွန်တည် မြို့မြောက်ဦးလေ.... အဂုထက်တိုင် ရှိပါသိရေ) မြို့ရိုးကြီးနန့် နန်းရာကုန်းလေ ... ရှိခေတ်ဟောင်းကို အောက်မိန့်ပါရေ)⁹ (အောက်မိန့်ရေ)⁹ လေး

(ဦးမြဝါ....ဦးမြဝါ....အသက်ကိုစွန့်ဗျာယ်...လားရေ လေးလေ)⁹ (ဘုရင်ကြီးနန့် ပြည်သူများ သောကပူပင် ပွားရေးလေ့လေ)⁹ (ရက္ခမဏ္ဍလာ တိုင်းကိုလ အံမတုနိုင်ပြန် တခြားနိုင်ငံ ... အာဇာနည် ဇာတိ သွီးကိုလ.... ပြည်ငြိမ်းလီပြန် ငြိမ်းလီပြန်)⁹ စီမံဗျာယ်ဖြင့် ဖန်လီအား အသက်ကိုစွန့်ဗျာယ်.... လားရေလေ့လေ)⁹

(ခြံစုံရပ် မတ်မတ်နိန် ညီစီ ညာစီ အားလုံးမတ်တပ်ရပ်).....

(ဇမ္ဗူဒီပါ လက်ယာကျွန်းမှာ)။ (နိန်ရောင်လရောင် ထိန်ပြောင်လင်းရေ)။ (ရက္ခမဏ္ဍလ ခညဝတီ)။ (ရက္ခိဋ္ဌာနီ နှိုပြည်ကြီးဝယ်)။ (ပညာရှိကဝိ များထင်ပေါ်)။ (ဦးမြဝါကို.... လေးစား ပါယဉ်)။ (သိုက်တတ် ငလက်ရုံး.... ပညာကျော်)။ ဦးမြဝါကို.... လေးစားပါယဉ်.... (အာဇာနည်ဘုန်း....မိုးသို့ချုံး)။ (ဘင်္ဂါ ၁၂ မြို့သိမ်းပိုက်ကာ)။ (ရခိုင်အောင်လံ လွင့်ထူခစွာ)။ (ဘုန်းလက်ရုံးနှင့် မင်းထီးမဟာ)။ (ရခိုင် ဘုန်းရောင်နီသို့အလား)။ မင်းဘာ မင်းမြတ် အုပ်စိုးလာ.... (ရခိုင်ဘုန်းရောင်နီသို့ အလား) (သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်....ရှိပါလီယဉ်)။ ဒုက္ကန်သိမ်လို့... အမည်တွင်....ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားလီယဉ် (ထေရဝါဒ သာသနာ (ကာကွယ်ခစွာ ... ရခိုင်သားတိ)။ များ သိကတ်ပါ များ သိကတ်ပါ . . . ။

(ယိမ်းလိုက်လေ ယိမ်းလိုက်မောင်ရို့)⁹

(မဖြစ်ဖြစ်အောင် က ခ ပါယဉ်) (ရခိုင်ရိုးရာကပွဲမှာ (မဖြစ်ဖြစ်အောင် ကခပါယဉ်) (ရခိုင်ဒုံးယိမ်း အနုပညာ) (မြင်ခွင့်ရအောင် တင်ဆက်ခယဉ်) (ရခိုင်ဒုံးယိမ်း....စိုင်းလာညီ) (တက်ညီလက်ညီ ကပြလီယဉ်) . . .

မင်္ဂလာ ကြက်သရေ စုံစွာ..... တေဇာထွန်းရေ..... ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းမှာ... မော်ကွန်း တင်ခရေ... လေးဝတီ ထင်ရှားပါခရေ.... ဘုရားမြတ်စွာ ဗျာဓိတ် ပီးခရေ.... ဘေးဘယာဝီးလို့ စည်ပင်သာယာရေ...

(ရခိုင်. . .ဘုရင်မင်း.... ကြီးစိုးရာ.... အမျိုးဘာသာ.... သာသနာရေးကို...အားပီးဗျာယ်)။ လေးဝတီ.... တိုင်းမြတ် ဌာနီ..... တေဇာထွန်းရေ..... ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းမှာ မော်ကွန်းတင်ခရေ၊ လေးဝတီ ထင်ရှားပါခရေ၊ ဘုရားမြတ်စွာ ဗျာဓိတ်ပီးခရေ.... ဘေးဘယာဝီးလို့ စည်ပင် သာယာရေ

အဝင်။ မနောမြေက ကချင်တွေ ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား.... ဇွဲကပင်တောင်ရင်း ကရင်တွေ ကျန်းမာ ချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား၊

ကန္တရဝတီသား ကယားတွေ ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား၊ တောင်ဇလပ်သားရို့ ချင်းမျိုးနွယ် ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား။

ပြည်ထောင်အနွံက ဗမာနွယ် ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား၊ ရာမညတိုင်းက မွန်မျိုးနွယ် ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား။

လေးရပ်ဝတီက ရခိုင်မျိုးနွယ် ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား၊ ကမ္ဘောဇတိုင်း ရှမ်းမျိုးနွယ် ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား။

(ပြည်တော်အဝှမ်းက တိုင်းရင်းဆွေ ကျန်းမာချမ်းသာ အီးချမ်းစီသား)ⁱ

ဗျည်း ၃၃ လုံး ရခိုင်လှေတော်သံ

ရေး = ဓမ္မဇေယျအမတ်ကြီး

- က - ကိုမူကား ကဉ္စနပပ္ပတာ၊ ငွေတောင်သာကာ၊ ဟင်္သာဝမ်းဘဲ၊ ပျံကျဝဲသည်၊ မစဲရံကာ၊ ရံကာ သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ခ - ကိုမူကား မြတ်လှသီးခံ၊ ရသေ့ပျံကို၊ အကြံယူမှား၊ မင်းသားပြည်သျှင်၊ ပြစ်မှားလျှင်ကေ၊ ပြည်တော်ဝင်ကာ၊ ဝင်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်စွလေ။ ။
- ဂ - ကိုမူကား ဂန္ဓမာလာ၊ ပန်းနံသာနှင့်၊ လင်ရှာမရ၊ နဂါးမလျှင်၊ နေ့ညမပြတ်၊ လှည့်ဖျက် တတ်သည်၊ သူမြတ်ရွှင်ကာ၊ ရွှင်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်စွလေ။ ။
- ဃ - ကိုမူကား ဃရာဝါသ၊ ကိစ္စများမြှောင်၊ လူတို့ဘောင်ဝယ်၊ ခွာရှောင်ချီပြီး၊ မင်းကြီး တတပ်၊ သားလွတ်လပ်သည်၊ အထွဋ်တင်ကာ၊ တင်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်စွလေ။ ။
- င - ကိုမူကား ငဆမုဆိုး၊ နယ်မျိုးလည်းဘိ၊ မဏိပတ္တမြား၊ ကုန်ခါစားသည်၊ လေးမျှားကိုင်ကာ၊ ကိုင်ကာ သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်စွလေ။ ။
- စ - ကိုမူကား စန္ဒသူရိယ၊ မင်းလှပြည်ရှင်၊ တောင်းပန်ကျင်ကေ၊ သျှင်ပင်ကိုယ်စား၊ သွန်း၍ ထားသည်၊ ဖူးများလွယ်ကာ၊ လွယ်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဆ - ကိုမူကား ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း၊ လေညှင်းခံရာ၊ မုဆိုးလာ၍၊ ဖြတ်ကာစွယ်ဖျား၊ ပေးကမ်းငြား သည်၊ မင်းအား ဆက်ကာ၊ ဆင်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဇ - ကိုမူကား ဇနက္ကမင်းကြီး၊ သင်္ဘောစီး၍၊ ပျက်စီးရေတွင်၊ မျောရာကပင်၊ ကမ်းလှတင် သည်၊ ပြည်ရှင်စံကာ၊ စံကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဈ - ကိုမူကား ဈာန်အဘိဉာဏ်၊ မိုးပန်းသို့ပျံသည်၊ ထိန်လျှံပြောင်ဝင်း၊ တန်ခိုးပြင်းသည်၊ ထွန်းလင်းဓမ္မာ၊ ကျင့်ကြံရှာ၏၊ သုဒ္ဓေါမင်းမှာ၊ ဆရာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ည - ကိုမူကား ညေယျဓံတရား၊ ထိုငါးပါးကို၊ ပိုင်းခြားထင်ထင်၊ သိမြင်ကုံလုံ၊ ပြီးပြည့်စုံသည်၊ ဗိုလ်ပုံလူများ၊ သိမြင်ကြားအောင်၊ ဟောကြားဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဋ - ကိုမူကား ဋကမင်းကြီး၊ မီးကျောင်းစီး၍၊ ခရီးလွန်ရှည်၊ သံလျင်ပြည်ကို၊ ဝင်လေညခါ၊ ညခါသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။

- ၌ - ကိုမူကား ဌာပနာကို၊ မြင့်လှတန်းဆောင် ကျွန်းလုံးပြောင်သည် များမြောင်ရှစ်သွယ်
မွေတော်ခါတ်ကို တောင်ထွဋ်တည်ကာ တည်ကာသော်လည်း ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ၃ - ကိုမူကား ခုဏ္ဏဒလမင်း၊ ကြီးအင်းကြောက်လှ၊ ခုဌဂါမဏီ၊ တိုက်စည်တီးလျက်၊ မင်းကြီး
ကျီပြည်၊ စစ်ထိုးလေသည်၊ ဝန်းလည်းအောင်ကာ၊ အောင်ကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊
ဟန်လေစွ။ ။
- ပ - ကိုမူကား ဗဌရထာ၊ နဂါးသာလျှင်၊ ရီမှာမျိုးမြတ်၊ လှည့်ပတ်တကုတ်၊ သမုဒ္ဒရာ၊ မိဂလျာ
ကို၊ နတ်မှာမင်းမြတ်၊ စီးပြီးလတ်သည်၊ သက်မြတ်ကြင်ရာ၊ ကြင်ရာသော်လည်း၊
ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဏ - ကိုမူကား ဏစဉ်ပင်က၊ တိမ်ညွန့်မြလွန် ပရစံပ၊ ကက္ကုလကို၊ ပြန်ကစောင့်ကာ၊ စောင့်ကာ
သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- တ - ကိုမူကား တာဝတိံသာ၊ ထက်မှာနေနား၊ မိနတ်သားကို၊ တရားသာယာ၊ မြတ်စွာဘုရား၊
လာလတ်ငြားသည်၊ နတ်များသောင်းသောင်း၊ အလောင်းကျွတ်ကာ၊ ကျွတ်ကာသော်လည်း၊
ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ထ - ကိုမူကား ထံပါးမကွာ၊ မယ်သူဇာနှင့်၊ မကွာတူစုံ၊ ပျော်ကြကုန်သည်၊ အာရုံပေးလမ်း၊
ရွမ်းရွမ်းသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဒ - ကိုမူကား ဒဏ္ဍမင်းကြီး၊ ကြီးအင်းကြောက်လှ၊ ဒုဌကာမဏီ၊ တိုက်စည်တီးလျက်၊
မင်းကြီးကျီးပြည်၊ ထိုးဝင်လေသည်၊ ခန်းလယ်အောင်ကာ၊ အောင်ကာသော်လည်း၊
ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဓ - ကိုမူကား ဓက္ကမင်းသား၊ စွမ်းစွမ်းအားနှင့်၊ ပတ္တမြားငုံကာ၊ ပျံကျလာသည်၊ ဆင်းဝါရပ်ရေ၊
လှနတ်ကြွယ်ကို၊ မြင်ကေဝန်းကေ၊ ဝန်းကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- န - ကိုမူကား နဂါးရာဇာ၊ ဘုရားလျာနှင့်၊ နတ်ရွာလှူပြည်၊ ပြောင့်ကြည်ဝင်းလျင်း၊
ညောင်ပင်ရင်း၌၊ သီတင်းသုံးကာ၊ သုံးကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ပ - ကိုမူကား ပပဝတီ၊ ဒေဝီရတနာ၊ တောင်ညာထွဋ်ထား၊ မိဖုရားကို၊ အားရကြိုးကာ၊
ကြိုးကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဖ - ကိုမူကား ဖယကုမ္မာ၊ ကြီးစွာပြောင်အား၊ ပင်းခူကျားကို၊ လွှားလွှားခွပ်ကာ၊ ခွပ်ကာ
သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဗ - ကိုမူကား ဗာလလူမိုက်၊ မိန်းမစစ်ကို၊ ပစ်တတ်တန်းတင်၊ သဖန်းပင်တွင်၊ မြင်လျှင်
မင်းကြီး၊ ဆောင်းရွှေထီး နှင့်၊ ဘိသိက်ခံကာ၊ ခံကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။

- ဘ - ကိုမူကား ဘဒ္ဒကမ္ဘာ၊ ပေါ်ခါအစ၊ ဗုဒ္ဓညောင်ဖြူ၊ မိတ္တေးဟူသည့်၊ ငါးဆူရှင်ပင်၊ ရှင်ပင်
သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- မ - ကိုမူကား မဟော်သဓာ၊ ဘုန်းပညာနှင့်၊ ပုစ္ဆာနတ်လူ၊ မေးကြဟူသည်၊ လွယ်ကူဖြေကာ၊
ဖြေကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ယ - ကိုမူကား ယက္ခစွယ်ပြုး၊ ဘီလူးနှင့်မြင်း၊ အန်တုချင်းသည်၊ ရန်ကိုမိကာ၊ မိကာ
သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ရ - ကိုမူကား ရထားယာဉ်သာ၊ နေစကြာနှင့်၊ တေဇာနည်းတူ၊ တောက်စေဟူသည်၊
တောက်စေသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- လ - ကိုမူကား လဘက်မင်းဖျား၊ စွမ်းစွမ်းအားနှင့် ရထားစီးကာ၊ စစ်ထိုးလှာသည်၊ ဗိုလ်ပါ
ငါးရာ၊ ငါးရာ သော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဝ - ကိုမူကား ဝေဘူလတောင်၊ မြင့်ခေါင်ရွှေဆောင်း၊ ဘီလူးပေါင်းနှင့်၊ ဘေးလောင်းထွဋ်ဖျား၊
မင်းသားလုလင်၊ ကျဆုံးကျင်သည်၊ ရန်ခွင်ဖြေကာ၊ ဖြေကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊
ဟန်စွလေ။
- သ - ကိုမူကား သံတုကုမ္ဘာ၊ စောမင်းလျာသည်၊ ဆရာမြတ်ထံ၊ ကျိုးနွံခစား၊ နောင်တော်
အားကို၊ တရားဆယ်သူ၊ ထီးဖြူနှင်းကေ၊ နှင်းကေသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဟ - ကိုမူကား ဟင်္သာငှက်ငယ်၊ စစ်ဖြစ်မေကို၊ ခြေပူလောင်ဆာ၊ မကြံသာသည်၊ ရေမှာ
မျှောကာ၊ မျှောကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- ဠ - ကိုမူကား ဠလမင်းသား၊ ရထားမစီး၊ မင်းကြီးသူမြတ်၊ ဗြဟ္မဒတ်ကို၊ အမတ်ညီညာ၊
ပြင်းနှင်းလှာသည်၊ အရယူကာ၊ ယူကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။
- အ - ကိုမူကား အမွှချိုဇီး၊ သရက်သီးကို၊ ကျီးသားတွင်ပြီ၊ သီးဆောင်ချီသည်၊ ဒေဝီစားကာ၊
စားကာသော်လည်း၊ ဟန်စိလေ၊ ဟန်လေစွ။ ။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါ ဗျည်း ၃၃ လုံး လှေလှော်သံကို စာလုံးပေါင်း ချွတ်ယွင်းချက်များနှင့်
ကာရန်ချွတ်ယွင်းချက်များကို ပြင်ဆင်မှုမပြုဘဲရရှိခဲ့သည့် မူရင်းအတိုင်း
ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆင့်ဆင့်ကူးယူထားရှိသဖြင့် ဤကဲ့သို့
ချွတ်ယွင်းချက်များ ပါရှိခြင်းဖြစ်သည်။

အောက်မေ့ဖွယ်ရာရခိုင်သာခြင်းများ

သာခြင်းသည် ရခိုင်လူမျိုးများ၏ မူပိုင်စာပေပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ရခိုင်သူ၊ ရခိုင်သားတိုင်းသည် သာခြင်းကို ယနေ့ထိ ရွတ်ဆိုနေကြဆဲ၊ သီကျူးနေကြဆဲ၊ ချစ်မြတ်နိုးနေကြဆဲဖြစ်ပါသည်။ ရှေးယခင်က သာခြင်းသီဆိုမှုကို စောင်းတူရိယာများနှင့် တွဲဖက်ပြီး ပွဲကြီးများ ကျင်းပသီဆိုလေ့ရှိခဲ့ကြလေသည်။ ယခုခေတ်တွင်ခေတ်စားနေသော ကဗျာရွတ်ဆိုပွဲကဲ့သို့ ရှေးရခိုင်များသည် သာခြင်းကို လူထုထဲတွင် ရွတ်ဆိုယှဉ်ပြိုင်လေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ "သာခြင်း" ကို "အရှေ့"ဟူ၍လည်း ရခိုင်များက ခေါ်ဝေါ်ပါသေးသည်။ ရခိုင်သဘာဝတေးကဗျာလို့လဲ ခေါ်ဆိုကြပါသည်။

ရခိုင်သာခြင်းများ မြောက်များစွာရှိသည့်အနက် လူသိများသော သာခြင်းအချို့ကို ထုတ်နုတ်ဖော်ပြသွားပါမည်။ ယနေ့မျိုးဆက်သစ် ရခိုင်လူငယ်များကြားတွင် ပျောက်ကွယ်လုပြီဖြစ်သော ဤသာခြင်းများကို ပြန်လည်တင်ပြရင်း ရခိုင်တို့၏ ချစ်စဖွယ်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေတစ်ခုဖြစ်သော အောက်မေ့ဖွယ်သာခြင်းများကို စတင်ဖော်ပြသွားပါမည်။

ပထမဦးစွာ ကျောင်းသုံးမြန်မာစာ ကဗျာစာအုပ်၌ ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြခဲ့သော ရေးသူမသိသည့် ရခိုင်သာခြင်း တစ်ပုဒ်ကို ဖော်ပြပါမည်။

မောင်တော်တမ်းအလွမ်းပြေ

အပွင့်ရယ်ဖြူပြာ၊ အညှာရေကောင်းခြင်း၊ ဝါတောင်ထက်မှာ၊

ဝါဂွမ်းခင်းလေး၊ ဝါဂွမ်းပင်စုံ၊ ဖူးပွင့်စုံ၊ ဆွတ်တုံမေရီ၊

ဗိုင်းငင်ဖို့၊ ဗိုင်းဝင့်ဝါခြည်၊ လက်ရက်ထည်၊ မေ့မောင်ရီမှာ

ဝတ်ရမယ်လေ၊ ဝါခြည်ဒူယော၊ အသားညက်၊

အကွက်မဆန်း၊ မောင်တော်တမ်း၊ အလွမ်းလေးပြေ၊

ခေါ်ကြိတ်တေ၊ ရက်တေမေပျော၊ လက်စချော၊

နှမလက်ရာမောင်ဝတ်လာ၊ အဘာကြီးသား လှရေကား၊

လှရေပရေ၊ သာထွန်းဝေ မေ့မောင်ရီမှာ မျက်ငါးသွယ်လေး၊ မျက်ငါးသွယ်။

ဒုတိယတင်ပြမည့် တေးသာခြင်းမှာလည်း ကျောင်းသုံးမြန်မာစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သော ရေးသူမသိ ကျေးလက်သာခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ကျွဲကျောင်းသား

မက္ကလာယော၊ ရိုင်-ရိုင်
 ကြိမ်သားတုတ်ကို၊ နနောင်းကိုင်း၊ ကယိုင်ကပါး၊
 နှင်းမြိုင်မြိုင်ကော၊ တောင်ကျိုင်းကြားမှာ
 ကျွဲကျောင်းလားရေ။
 အစ်ကိုမပါ-ညီမပါ
 ကြိမ်သားတုတ်ကို၊ နနောင်းကိုင်း၊ ကယိုင်ကပါး၊
 နှင်းမြိုင်မြိုင်ကော၊ တောင်ကျိုင်းကြားမှာ
 ကျွဲကျောင်းလားရေ။
 ဟူး ရေ ရေ ဟူး
 တွေတောင်၊ ဒေတောင်၊ ချောင်မြောင်တလွှား
 ပိုးပစိုင်းသံ၊ ညံသသွား
 တောသံလီသံ၊ မဆူညံ
 နှင်းသံပြပြောက်၊ ပပေါက်ဖောက်သို့ ကြားရရေ။
 ဂြောင်တောင်ဂြောင်၊ နက်ပြောင်ခလောင်း
 တောဘယံမှာ၊ သာငြိမ့်ညောင်းမှာ ကြားရရေ။
 ဟူး ရေ ရေ ဟူး။

တတိယတစ်ပုဒ်မှာ ရခိုင်သူ၊ ရခိုင်သားများစွာ သိရှိသိဆိုထားခဲ့သော သာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသာခြင်းကို သာခြင်းအနေထက် တေးဂီတအနေဖြင့် ပိုပြီး လူသိများပါသည်။

အမျှေလေ ရောက်မလေ

အမျှေလေ၊ ရောက်မလေ၊ မှိုဟင်းခူးစောင်လားကတ်မေ၊
 မှိုဟင်းလဲခူး၊ စူးလဲစူး
 အစူးလဲထွင်း၊ နီလဲဝင်
 အိမ်ကိုလဲရောက်၊ မိုးလဲသောက်
 ကောက်ကရီးကောက်၊ ကောက်ကရီးကောက်၊

ဂုံးစောက်ကေ

အဝေအဝေ ဂုံးစောက်ကေ
 မင်းစပါးကို ကျွဲစားရေ၊
 ကျွဲစပါးစားတုံ၊ ခွာလိုက်တုံ

လိုင်တုံခလောင်း၊ တပြောင်ပြောင်
 ပြောင်ပြောင်မြည်ရေ၊ နာသာရေလေ့ နာသာရေ။
 အဘုချေငိုရေ၊ ပုခက်က
 ကြောင်ချေမြည်ရေ၊ ပုတ်တောင်းက
 ကြက်ဖကြီးတွန်ရယ် အိမ်နောက်က၊
 အဘာလာရေ၊ ချောင်းဝက
 အမင်မျှော်ရေ တန်းပျင်းက
 တန်းပျင်းလက်တင်၊ သပြီပင်လေ့ သပြီပင်။
 အမျှေလေ၊ ရောက်မလေ
 နပျိုးသီးတျာတျာ၊ မှည့်လတ်တွေ၊ ကြာဇံလင်လျာဆိုလတ်တေ၊
 ထီးနန့်ထမ်းစင်၊ အယင်ယူခ၊ စရံဖွေ၊ အိမ်နောက်က
 အိမ်နောက်က အိမ်ရှင်၊ မှင်းကျိုးပင်
 ပင်လယ်ပင်စွပ်၊ ကပိုင်ရွာမှာ လီသသွတ်လဲ့၊ လီသသွတ်။

ရှေးဟောင်းအရွှေ့ကဗျာသာခြင်းများကို လေ့လာစိတ်ဝင်စားသော ယခုခေတ် စာပေ
 ဝါသနာရှင်အချို့သည် သူတို့၏ ခေတ်အမည် ခေတ်အလိုက်များကို ရခိုင်သာခြင်းမှ အတုယူ
 ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်များလည်း ရှိပါသည်။ ဤသာခြင်းများကို မိခင်များအဖို့ လက်တွေ့သီဆို အသုံးချ
 နိုင်သည့်အတွက် သီဆိုကြည့်ကြပါဟု တိုက်တွန်းထားသော ဆရာကြီး ဦးဗသိန်း၏ စေတနာ
 ကို လေးစားသောအားဖြင့် မောင်ကောက်စံ(ရခိုင်ပြည်)၏ ရွှံ့ကြက်သံချိုကဗျာနှင့် ရခိုင်ဇေယျ
 (စစ်တွေ)၏ ပန်းမြတ်သဇင်ကဗျာသာခြင်းနှစ်ပုဒ်ကို တင်ပြပါမည်။

ရွှံ့ကြက်သံချို

မောင်ကောက်စံ (ရခိုင်ပြည်)
 မီးရောင်ဖြိုးဖြောက်၊ ရွာတစ်လျှောက်မှာ
 တွန်းပျာတောက်ကေ၊ ကြက်တွန်သံလေ
 ညံညံရောက်ကေ၊ ကောက္ကီရီကောက်။
 ရွှံ့ကြက်တွန်ပျာ၊ ဇရက်သျှေတိ
 ငှက်ချေတိလေ၊ သာယီသာသာ
 မွီလို့နောက်ကေ၊ ကောက္ကီရီကောက်။

လက်တွဲချင်းချင်း၊ ချီကြက်သံပြိုင်
 ရကွိုင်ရို့လေ၊ သင်ပုန်းဆွမ်းကို
 တင်ကာမြှောက်ကော၊ ကောက္ကံရီကောက်၊
 ပူဇော်တုံကော၊ မဟာမုနိ
 အသျှင်ရှိမှောက်၊ လင်းအာရုဏ်လေ
 အလျင်ရောက်ကော၊ ကောက္ကံရီကောက်၊
 ထမင်းထောင်စို့စို့၊ နှင်းမြိုင်မြိုင်လေ
 ရခိုင်ဘုရား၊ ထင်ရှားဘုန်းတောက်
 ငါရို့ပြည်မှာ၊ ပူမီးပျောက်ကော
 ပူမီးပျောက်ကော၊ ကောက္ကံရီကောက်။

ပန်းမြတ်သဇင် ပန်းသဇင်

ရခိုင်ဇေယျ (စစ်တွေ)
 ပန်းမြတ်သဇင်၊ ပန်းသဇင်၊ သဇင်ပေါ်စ၊ နှင်းဝီဝီကော
 နတ်တော်လလေ၊ နတ်တော်လ
 ပြိုင်တောင်ကျော်လမ်း၊ ခမောင်းပင်မှာ၊ သဇင်ပန်း၊ ဆွတ်ခီ
 ဆွတ်ခီ၊ မယ်နှမမှာ သဇင်ပန်းကို ပန်ရစီလေ ပန်ရစီ၊
 နှမပန်ချင်၊ ပျိုတိုင်းကြိုက်ကော၊ ပန်းသဇင်
 ငယ်ကြင်မောင်ဝေ၊ တက်လို့ဆွတ်ကော၊ ရခရေလေ ရခရေ၊
 ပန်းပွင့်သဇင်၊ မယ့်ခေါင်းထက်မှာ လှလို့ပင်၊ တစ်ဝက်ကိုပန်၊
 တစ်တန်နှောင်ကြိုး၊ မြတ်စိန္တေလေ၊ ညောင်ရေအိုးမှာ၊ အပြည့်ထိုးလေ၊
 အပြည့်ထိုး၊
 မောင်နန့်နှမ၊ သဇင်ပန်းကို အရင်းတည်၊ မောင်မယ်နှမ၊ အခါတန်၊
 သင်္ကြန်လမှာ၊ ပေါင်းပါရစီ၊ ဆံတော်ရှင်လေ၊ စေတီရင်းမှာ၊
 ဆုတောင်းလီလေ၊ ဆုတောင်းလီ။

နောက်ထပ်သာခြင်းတစ်ပုဒ်မှာ ရခိုင်မိခင်တိုင်း အလွန်တန်ဖိုးထားသော အဘာဝါ
 သာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအဘာဝါသာခြင်းသည် ငယ်ရွယ်နုနယ်သော ကလေးတစ်ဦးအပေါ်၌

ကရုဏာနှင့်တစ်မျိုး၊ အသိစိတ်ကြွယ်ဝမှုနှင့် တဖုံစိတ်ရှည်လက်ရှည် ရှင်းပြနေပုံကို ဖော်ပြ ထားပါသည်။

အဘာဝါ

အဘာဝါ၊ အဘာဆုံခွက်၊ လားခယင့်၊
 အမင်ဝါ၊ အမင်ဆုံပြောင်း၊ လားခယင့်။
 ဆုံဝါ၊ ဆုံစပါး ထောင်းလီယင့်၊
 စပါးဝါ၊ စပါးကြက်သျှေ၊ စားလီယင့်။
 ကြက်သျှေဝါ၊ ကြက်သျှေစွန်ရဲ ထိုးလီယင့်။
 စွန်ရဲဝါ၊ စွန်ရဲသစ်ခေါင်း အောင်းလီယင့်။
 သစ်ခေါင်းဝါ၊ သစ်ခေါင်းမီး တိုက်လီယင့်။
 မီးဝါ၊ မီးကိုရီဆွတ်ပစ်လီယင့်။
 ရီဝါ၊ ရီဆင်ပြောင်ကြီး သောက်လီယင့်၊
 ဆင်ပြောင်ကြီးဝါ၊ ဆင်ပြောင်ကြီးတောင်စဉ်ယောင်လီယင့်၊
 တောင်စဉ်ဝါ၊ တောင်စဉ်နွင်း၊ စိုက်လီယင့်၊
 နွင်းဝါ၊ နွင်းသင်္ကန်း ဆိုးလီယင့်၊
 သင်္ကန်းဝါ၊ သင်္ကန်းမောင်သျှင် ဝတ်လီယင့်၊
 မောင်သျှင်ဝါ၊ မောင်သျှင်ပန်း ဆွတ်လားခယင့်၊
 ပန်းဝါ၊ ပန်းဘုရားတင်လီယင့်၊
 ဘုရားဝါ၊ ဘုရားနိဗ္ဗာန်ကူးလီယင့်လေး။ ကူးလီယင့်။

ဘားဘူဟိယင့် ဆန်ဟိယင့်

- ဆို- အောင်ကျော်သိန်း
- ❖ (မှုရီပြာရီ.....(မျှော်လီ)၊ မျှော်လီ..... တိုင်းလဲမှိုင်းလီယင့်
 ရခိုင်ဌာနီ သာယာပါလီ..... နဒီသေလာဝိုင်းနီယင့်)၊ xxx
 - ❖ (ရွှီရောင်၊ ငွီရောင်.....ငွီရောင်.....ရွှီရောင်
 ရွှီရောင် လဲဝင်းဗျာလ်၊ ငွီရောင်လဲဝင်းဗျာလ်.....
 ငွီသရီအပေါင်းလဲ.....ဟိလီယင့်)၊ xxx

(ရွှီရောင်....တပြောင်၊ တပြောင်ပြောင် ရွှီရောင်
တပြောင်ပြောင်လဲညီးဗျာယ်၊ ရွှီရောင်လဲဝင်းဗျာယ်
ဆန်ရီစပါးလဲပေါများလီယင့်)။ xxx

- ❖ (အရင်ခါဆိုထားခရေ၊ ဘားဘူဟိယင့် ဆန်ဟိယင့်
ဒိုင်းကျိဟိယင့်ရီဟိယင့်)။ xxx
(အို....အို...အို.....အို)။ xxx
ဝတီလေးသွယ်၊ စုပျာယ်ပေါင်းကေ၊ ဇောင်ပင်လဲ့ အီးချမ်း ယင့် xxx
သာကီနွယ်မျိုးစုံလင့်ယီ xxx
ရွှီရောင်.....တပြောင်ပြောင်.....ဒိုင်းကျိဟိယင့် ရီဟိယင့်
(ရှိုးသာခြင်းကိုမူကို တီးဝိုင်းသားများသံစုံသွင်းထားသည်)
(စိုင်းခြားတီးဝိုင်းမှတ်တမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်)

ရခိုင်ကျေးလက်တေးစု

- ❖ (အဘကြီးဝါဝါ တောင်ရင်းကျွန်းက မြင်းစီးလို့လာ နှမသန္တာ ငွေဖလားနဲ့
ကွမ်းယာလို့ပါ)။
ချစ်နှမသန္တာ ကွမ်းပီးဖို့ပါ ဧည့်ဝတ်ခံစွာ ကွမ်းပီးဖို့ပါ . . .
အဘကြီးဝါဝါ တောင်ရင်းကျွန်းက မြင်းစီးလို့လာ နှမသန္တာ ငွေဖလားနဲ့
ကွမ်းယာလို့ပါ . . .
- ❖ (လက်စွပ်သွေ့တခြည် ပျောက်လခရေရှာလို့မရ အသားညို လူပျိုလက်မှာ ဘယ်ဘက်က)။
သမီးရအောင် သားရအောင်လေ့ မထားလီဂေ့ အချိန်တန် အကြံနီလမှာ ပို့ခလိုက်လေ့
ပို့ခလိုက် . . .
- ❖ ကြက်ဖကြီးစောကျင် တောကိုဝင် မောင်သျှင်လာလို့ လေးနဲ့ ပစ်တေ... မပစ်ပါကေ့
မောင်သျှင်သျှေ့ ကြက်သျှေ့ ငှက်သျှေ့ သီလတ်မေ..
(ဘယ်ဘက်က စူးစူး ညာဘက်က စူးစူး ခွပ်ကတ်မေ သူငယ်ချင်းရို့လေ)။

ရခိုင်အမျိုးသမီးပန်းခူး

ဆို- အောင်ကျော်သိန်း

❖ (အမျှေလေ....ရောက်မလာ....ပြန်ခါလီခါ.....ဟတ်လတ်တေ.....

ကနား.....စူးမေ.....ရှားစူးဗီနား...ဗီထိုးလို့လာ)၂

❖ စံကားလှအောင်....စံကားတောင်မှာ (ဖိုးခေါင်လည်းကျူး...

မေလည်း ခူးရေ... အထက်ပျဉ်စီ အောက်မှာစင်ခတ်...

ဇေတဝန်မြစ်မွန်ကျောင်းကို

ဖူးဇောင်လားမေ.....ရောက်မလေ....

ဖူးဇောင်လားကတ်မေ.....

❖ (လာကတ်လေ)၂(လားကတ်မေ)၂

မြတ်မွန်ကျောင်းကိုလေ

(ရှိုးသာခြင်းကိုမူကို တီးဝိုင်းသားများသံစုံသွင်းထားသည်)

ရခိုင်သာခြင်း

ရှေးကရယ် အတူတူမြရွှေဘုံ ညောင်ရေသွန်းလို့ ပျိုနုနယ် နေပျော်ပေါင်းတို့
သောင်းသောင်းရယ်ပမာ.. ဆုတောင်းပါကယ် မေတ္တာလည်ရစ် လှသူမောင် လေ့
လူပျိုစစ်မှာ စီးပွားရှာကြံ နှမနီရေ ကညာပြည်ကြီး ချမ်းအေးသာယာ နတ်မြောက်ရွာမှာ
ပျော်တုံလေပြီး.. ကညာပျိုစစ် မရိုးရာချစ်လို့ စိတ်နှစ်တုန်ပြီ မောင်ရှင်မိမှာ
ပူအိုက်တေခါ လိမ်းစရာ နံ့သာ(၁၀ပါး) သနပ်ခါးကို မရှားမောင်မှာ အကုန်ပါကေ
ဝယ်ပါခလိုက်.. ကျောင်းတော်ရွာမှာ နှမချစ်တို့ မွေးလိုက်ကယ်ဧကန် ဒေါနပန်းမှာ
သက်ဝေပန်ဖို့ ချစ်တေမောင်မှာ ပါပြန်လို့ကား....

သပုန်ရာလေ့ တခဲ ၁၂လမှာ ရက်စိုင်းဝယ်ပြီး စားဖွယ်ဒုံကြီး၊ ထုံးရှားစီ ချမ်းအေးလှတုန်
မြို့ရောင်ဖြူ လွန်ပေါများကေ နတ်ဆေးဩဇာ အရသာ ဘူးလာကွမ်းသီးစားမညီး
ဝန်ကြီးဝန်ငယ်(ဝန်စည်စလယ်) အသွယ်သွယ် လိုဖွယ်မရှား ခြောက်လံကျော်
မောင်တော်စီးကေ ရွှေလောင်းလေ့

ဓမ္မဝိဇယသာခြင်း

"ဂနိုင်ဆိုကော၊ မြိုင်ကိုအောက်ကို၊ တယောက်တည်းသာ ရောက်လီပါကော၊ ဟေမာ ကုန်ရှောင်၊ ဒွီရာသီမှာ၊ ဂိမ္မံပြောင်းကော တပေါင်းချီးကျူး - ရွက်ဟောင်းညှာကြွ၊ သစ်ရွက်နုလို့ ညွန့်ဖူးဝီကော၊ ဒွီရတုမှာ - "

လင်ယောက်ျား ခရီးသွားနေစဉ် အိမ်သူဇနီး လွမ်းဆွတ်တမ်းတသော သာခြင်းတစ်ပုဒ်တွင်-

"ဆီးနှင်းစွပ်စို၊ မယ့်မှာငိုကော၊ ပြာသိုလဲ့ပွဲ၊ တပိုးတွဲမှာ ပွဲမယေသဘင်၊ ရထားငင်ကော၊ ပျော်ရွှင်သောင်းသဲ ရွာအရှေ့ပြင်ကာ၊ မယ်လျှင်စိတ်မှာ၊ ပူကြီးဆွေးလို့၊ မကွဲမကွာ၊ လူတကာမှာ ချစ်ဖော်စုံမက်သည်ကိုမြင်ကာ၊ မယ်လျှင်စိတ်မှာ၊ စိတ်ကြီးပျက်လို့ အသက်ကိုပင်၊ မရှုချင်လေ၊ မယ်လျှင်ဝမ်းနည်း၊ မိုးရာသီမှာ လီယက်သဲပိုင် "

စည်ဆိုသာခြင်း

AD ၁၆၃၇ခု သီရိဓမ္မရာဇာမင်းကြီးလက်ထက် သိုက်တတ်ငလက်ရုံးနှင့် လောင်းကြက်စား ငကုသလတို့၏ ယတြာ၊ ပတ္တရာအခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

“ကိုးရာကိုးဆယ်၊ ကိုးခုဝယ်ပင်၊ ငတင်စရေး၊ ညရေတန်းခွ၊ ပြည်မမတ်ကျွန်၊ ဟန်ကောင်းစွ၊ ကျွန်ရည်ကောင်းသည်၊ ပါရဲဘ။

စည်ကူပေါက်၊ ငါရကောက်မှာ၊ ရှိလေလေသည်လည်း၊ ပါရဲဘ ကျေးကကုပ်ပင်ရင်း၊ စည်တွင်း၊ နင်းလေမောင်မင်း၊ တစ်ယောက်ချင်း၊ နင့်မိမောင်ကြီး၊ နင့်ဦးရီးမှာ၊ တူရွင်း ငှားချေ၊ တူရွင်းမရ၊ ရန်တင်ချာ၊ ခရာစိုးမည်၊ အိုမိန်းမ၊ နင်မိမောင်ကြီး၊ နင့်ဦးရီးမှာ၊ အိုးဖျဉ်ငှားချေ၊ အိုးဖျဉ်မရ၊ ရန်တင်ရှာ၊ ခရာစိုးမည်၊ အိုမိန်းမ၊ စည်ယူသူ၊ နှာရောင် ဖြူကို၊ မောင်ဖြူကျုံး၍၊ မရတကား ပါရဲဘ။

သားပါရဲကို၊ ကျောင်းမှာမထား၊ အိမ်မှာထား၍ ရှင်များပြုမည်၊ ကြံပါသည်၊ အခေါင်း ကိုင်လည်း၊ အခေါင်းမရ၊ ရမ်းရမ်းတကာ၊ ပါရဲဘ။

လမုနီတောင်ရိုး၊ ယာဖုံးဆို၊ ကူပေါက်တစ်ခု၊ ရှိလေသည်လည်း၊ ပါရဲဘ၊ ဟုတ်တည့် လင်ချာ၊ (လ)နှာရောင်ဖြူကို၊ မောင်ဖြူကျုံး၍ မရတကား၊ ပါရဲဘ။

ဘီဘိုးနန်းသုံး၊ လမန်တုန်းတွင်၊ အချင်း ၃၀၊ ပြလတ်မည်လည်း၊ ပါရဲဘ”။

စသည်ဖြင့် စည်သာခြင်းများကို ဆိုကြလေသည်။

လောင်းပြိုင်ပွဲသံချပ်များ

ရခိုင်တို့သည် လောင်းလှေပြိုင်ပွဲကျင်းပရာတွင် လှေလှော်သားများ စိတ်ဓာတ်တက်ကြွစေရန် သံချပ်များကို အပြိုင်အဆိုင်ထိုးကြလေ့ရှိပါသည်။ လူသိများသော လောင်းပြိုင်ပွဲသံချပ်တစ်ပုဒ်မှာ -

“ကိုးစိပ်ကိုးလံ ကိုးပင်းကန် ကျင်သန်တိရာ တက်ပျာစီးလို့
မဟာလောင်းကြီးထွက်လို့လာ ဇမ္ဗူဒီပါ။ လက်ျာကျွန်းမှာ
ထွန်းရေနီလပုံပမာ သတင်းကြေငြာ နာမည်ကြီး
ပြိုင်လောင်းဦးစီး၊ ဆရာအောင်
သူကရှိဆောင် လမ်းညွှန်ပြလို့
ပြိုင်လောင်းဝမ်း မပင်းကန်မှာ
ရှိနောက်ဘယ်ညာ နီရာစိအောင်
လူစိတက်စိ ထိုင်ပြီးကေ ဦးစီးဆရာချရေတက်နန့်
မပျက်မကွက် ညီညီညာ ရီပန်းဖွားအောင်တက်ကိုစွဲလို့
တဟုန်တည်း နန့်ထွက်လီခါ ပြိုင်လောင်းပွဲမှာ
'ဆရာထွန်း'က ရပ်စောက်ထလို့ ရှိကိုမျှော် သူ့လက်စွဲတော်
ထိုတက်မကို မြာဒင်ထက်က နနောင်းကိုင်
မယိမ်းမယိုင် လှီမစောင်းအောင် ဖြဖြောင့်တတန်းကိုင်လို့လာ
ဇာသူတစ်ခါပြိုင်ဝံ့ဘို့လဲ” ။ ။

ဟံစိလေ - ဟံစွလေ

လှေပြိုင်ပွဲ မင်းစီးလှေများတွင် သီဆိုလေ့ရှိသည်။ လှေတော်သံဖြစ်သည့် ဗျည်း ၃၃ လုံး သရုပ်ဖော် ဟံစိလေ ဟံစွလေ လှေတော်သံမှာ အလွန်ထင်ရှားသည်။ ။

"အံ"ခြင်းဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ အစတွင် "ဟံစိလေ" ချီပြီး အဆုံးတွင် "ဟံစွလေ" ဟူ၍ ချရသည်။ ကမ္ဘာနေစကြာဝဠာတို့၏ အကြောင်းအရာများကို ရေးစပ်သီးကုံးသည်။ ကမ္ဘာတည်အံ ၃၃ ပိုဒ်၊ သဇင်မောင် ဟံစွလေ ၄၂ ပိုဒ်တို့မှာ ထင်ရှားသည်။

ဥပမာ ။ ။ ကမ္ဘာတည်အံ ၃၃ ပိုဒ်မှ -

ဟံစိလေ၊ ဟံစွလေ၊ သောင်းကျွန်းစက္ကဝဠာ၊ မြကျောက်ဖျာထက်၊ တေရာမြင့်မိုရ်၊
ယုဂံ တို့သည် ရောင်တော်ဝင်းဝါ ဝင်းဝါသော်လေး - ဟံစွလေ။

သဇင်မောင်အံ ၄၂ ပိုဒ်မှ -

ဟံစိလေ၊ ဟံစွလေ၊ သဇင်မောင်ပင်၊ ပျော်ရွှင်သည်ဖြစ်၊ လေတောင်တိုက်တွင်၊
နတ်ဆင်းဘိမိန်၊ မြသလွန်တွင် ပျော်မှုဆင်သည်၊ နတ်သွင်နွဲ့နွဲ့၊ ပျော်လီ၏လေ -
ဟံစွလေ ။

ပင့်ကူခြင်း

ဟိမဝန္တာ၊ တောသုံးထောင် အခြံမှာရှည်ရေ ရှစ်တောင်လောက်၊ လိုင်မာရှည်ရေ
ခြောက်တောင်လောက်၊ ခေါင်းမှာရှည်ရေ သုံးတောင်လောက်၊ ခန္ဓာမှာရှည်ရေ ရှစ်တောင်
လောက်၊ မဒုံးမှာရှည်ရေ ငါးတောင်လောက်၊ ဒေလေးသုံးဆယ်လောက်။

သံချပ်ကြီး/ သံချပ်ချေ

ပြိုင်လောင်းပွဲ၊ ရထားပွဲ၊ တီးဘင်ပွဲ၊ သင်္ကြန်ပွဲ၊ ဝါကျွတ်ပွဲ၊ တန်ဆောင်တိုင်၊ ဝင်္ကံဘာပွဲ
များတွင် အိုးစည်ဗုံပေါင်းတီး၍ သီဆိုကခုန်လေ့ရှိသည်။ တဖက်သူအား မခံသာအောင်
ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ် ပြောဆိုပြီး မိမိတို့ ဂုဏ်ပုဒ်ကို ထုတ်ဖော်ချီးကျူးသည့် အကြောင်းအရာများ
လည်းကောင်း၊ ဘုန်းတော်ဘွဲ့၊ ဂုဏ်တော်ဘွဲ့များကို၊ သီကျူးဖွဲ့ဆို၍လည်းကောင်း သီဆိုရသည်။

သီဆိုသောအခါတွင်လည်း တစ်ယောက်က ဦးဆောင်တိုင်ပေးပြီး အများက သံပြိုင်
လိုက်ဆိုကြရသည်။ ရခိုင်စကားတွင် "သံချပ်ထိုး"သည်ဟုဆိုသည်။ သံချပ်အစတွင် "မောင်ရို့
မယ်ရို့" "လေးလေးလေး လေး"ဟုစပြီး သံချပ်အဆုံးတွင် "မောင်ရို့လေး" "ဝါး"ဟူ၍ ချရသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ် ဝေသာလီ၌ သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာမေမော်ကွန်း
လင်္ကာမှ ကောက်နုတ်ချက်ကို ဖော်ပြပါသည်။

ပညာမေမော်ကွန်းလင်္ကာ ကောက်နုတ်ချက်

"ရက္ခပူရ၊ ခညသခင်၊ ဘုရင်ရာဇာ၊ နာလာမာယ၊ မင်းဟုသမိုက်၊ ဘိသိက်ကြိုက်စာ၊
ဂေါဆာဗိန္ဓ(၃၇၃၉)၊ သာဓကကျမ်း၊ ကိန်းခန်းအရ၊ မိဘစံဇီ(၈၆၄၅)၊ ဖြိုလီကြွင်းနှစ်၊
သကြစ်မဟာ၊ တစ်ရာသုံးခု၊ ပွင့်မှုံတို့ကြုံ၊ ကဆုန် ပုဏ္ဏ၊ ဂေါတမဟု၊ ဗုဒ္ဓတံထွ၊ ဖြစ်လာ
ဟောကြား၊ လေးဆယ့်ငါးဝါ၊ ရောက်တေခါကာ၊ ရာလေးဆယ့်ရှစ်၊ ပြည့်ခိုက် ကဆုန်၊
နိကြိုအင်္ဂါ၊ နိဗ္ဗူတာသို့၊ မှန်စွာရောက်ဟိ၊ ခတ္တိငါးဆက်၊ မပျက်စိုင်းလာ၊ စန္ဒာသူရိယ၊
ဇီဝကကိန်း (၁၄၈)၊ ဖြိုသိမ်းပြီးမှ၊ တစ်ကစလိုက်၊ သကြစ်လာ၊ သာသနာနှစ်၊ စိုင်းလိုက်မပျက်၊
ဆယ့်ခြောက်ဆက်ခါ၊ သူရိ ယာစိတြ၊ ခဠကိန်း(၆၂၂)၊ မယိမ်းဖြိုလေ၊ သုံးဆယ့်နှစ်ဆက်၊
မပျက်ရောက်ဘိ၊ သီရိစန္ဒြ၊ ဥတ္တမကိန်း(၅၆၀)၊ ဖြိုသိမ်းပေါင်းပြု၊ ခါဒုဋီကာ(၁၁၈၂)၊
ဂေါဆာဂဏေ(၃၇၃၅)၊ ရောက်ပေမှန်စွာ၊ သာသနာနှစ်၊ အတိတ်ဖြစ်ကာ၊ ထိုနှစ်မှာပင်၊

စိတြပုဏ္ဏိ၊ ပဋိပဒ(၁၁၇၈)၊ ဆုတ်စ တစ်ရက်၊ ယင်းနိထက်တွင်၊ မြသွင်မှိုင်းအိ၊ တန်ခိုးဟိ သည့် ဘုမ္မိရွှေတောင်၊ ဗွိထက် ခေါင်ကို၊ ညီအောင်ပြုကာ၊ ဝိဟာတစ်မျက်၊ လေးဘက်အညီ၊ ငါးဆယ်သံဃာ၊ တစ်မျက်နှာဟု၊ နှစ်ရံငါးဆယ်၊ လေးသွယ်ရဟန်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းက၊ ခူရုနှစ်ဖြာ၊ ငါးရာစီမျှ၊ ဒို့ပြည်မမှ၊ ခူရုတစ်ထောင်၊ ပင့်ဆောင်ကျွေးမွေး၊ လှူပွဲကျင်းပ၊ လယ်ကထူးဆန်း၊ နတ်နန်းတမျှ၊ တူစွနီကျောင်း၊ အပေါင်းများစွာ၊ သံဃာနှစ်ထောင်၊ ပင့်ဆောင်ပြီးမှ၊ စူဠရေဝ၊ နယကကား၊ ဓမ္မသဘင်၊ သင်္ဂီယနာ၊ တင်ရာအစ၊ ပဉ္စဝိနယာ၊ နှစ်ရံငါးဆယ်၊ သုတ္တံကျယ်ဘိ၊ နာဝိဇေ၊ ကိုးရာဆယ်တိ၊ အဘိဓမ္မာ၊ ကျမ်းလာသတ္တ၊ ရှစ်ရာလေးဆယ်၊ ဗုဒ္ဓေဟောတိ၊ ပါဠိနယ၊ တာမြပတ္တာ၊ ကြီးဝါချပ်ပြား၊ နှစ်ထောင်အားဖြင့်၊ ရွှီးထားသေချာ၊ တစ်နှစ်ကြာအယ့်၊ တဖြာ ဖွင့်ပြ၊ အဋ္ဌအထာ၊ ဝိနယာမှာ၊ ခုနစ်ရံငါးဆယ်၊ သုတ်ဝယ်အလာ၊ ထောင့်ငါးရာတည်း၊ အဘိဓမ္မာ၊ ခြောက်ရာကိုးဆယ်၊ မိပ္ပါယ်ပေါင်းစုံ၊ အကုန်ပေါ်ဟိ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ရှင်ပျက်မရာ၊ လိဇ္ဇိမှာရှစ်၊ ချပ်ဖြာလေးဆယ်၊ ဒုယေနိစ္ဆယ်၊ ကင်္ခိဝိဘရနီ၊ ချပ်ရွှီနှစ်ဆယ်၊ နိကယ်ငါးဝ၊ အဋ္ဌကထာ၊ နှစ်နှစ်ကြာပြု၊ ပဒုတမ္မိ၊ စတုတ္ထိကျ၊ မဟိသဟု၊ မည်ရသမိုင်း၊ ရက္ခိုင်းတိုင်းသို့၊ စီခိုင်းလီဘိ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ၊ တိဿထေရ်သျှင်၊ သခင်ရေဝ၊ ထေရ်ငါးဖြာ၊ ရဟန္တာတို့၊ ကြွလာထိုခါ၊ သူရိယာစက္က၊ ရုံရာဇအား၊ ဟောကြား ဒေသနာ၊ ဒေဝါဒူတံ၊ သုတ္တံအဆုံး၊ လေးသောင်းလုံးမှာ၊ ဓမ္မစက္ခု၊ ရမ္မဟိကြောင်း၊ လေးသောင်းရဟန်း၊ ကျွတ်တမ်းဝင်ကြ၊ ထိုကစ၍၊ သာသနာ့ဝန်ထမ်း၊ ရဟန်းသံဃာ၊ စိုင်လာပွားထ၊ သီဟဠနယ့်၊ ဝါဒတူဘိ၊ ဂုဏ်သိင်္ဂီမှာ၊ လောဟာပဉ္စမိ၊ ကြေးနီချပ်ပြား၊ ငါးထောင်အားဖြင့်၊ ရွှီးထားသေချာ၊ သုံးနှစ်ကြာလျှင်၊ အောင်မြင်ပြီးစီး။

သီရိစန္ဒြား၊ ရို့မင်းဖျားကား၊ ရုပ်ပွားပုထိုး၊ စေတီမျိုးမည်၊ နောက်တိုးကံပြု၊ ကောင်းမှု ဖြာဖြာ၊ ပြည်ရွာခွန်ပြန်၊ လျှော့ပြန်ထက်ဝက်၊ ရန်မျက်ကင်းငြိမ်း၊ မယိမ်းမယုတ်၊ ကြိုးကုတ် ဒါန၊ သီလတစ်ဖြာ၊ ဘာဝနာတစ်ရပ်၊ ဝိပဿနာ၊ များစွာအားထုတ်၊ လောကုတ်သဘင်၊ မဂ်ပွဲဝင်သည်။ ဖိုလ်ဝင်နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်းတည်း။”

ရခိုင်အလင်းပြကျမ်း (ဦးရွှေဇံ B.Sc, B.C.S)။

ရခိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ(ရခိုင်သားကြီးစာပေ) အတွဲ (၁) ၊ (၂) ပါ ဆောင်းပါးများ မှ ကောက်နုတ်ချက်။

ပြည်ထောင်စုပွဲဝင် ရိုးရာရခိုင်သီခြင်းများ(ရခိုင်ပြည်နယ်ကောင်စီ) (၁၉၈၇ ခုနှစ်)။

ဦးရွှေဇံ-ရခိုင်သမိုင်းအလင်းပြကျမ်း။

ပန်းချီထူးလှ-ရှိခေတ်ဟောင်းက ရခိုင်ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု (ကျိန်းရပ်မြေမဂ္ဂဇင်းအမှတ် ၇)။

ဓညသာ-ခေတ်အဆက်ဆက်က ရခိုင်မျိုးရိုးဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု (အောင်တံခွန်ဝံသရက္ခိတ မဂ္ဂဇင်း ၁၀/၂၀၁၀)။

အပိုင်း(၆)

ပအိုဝ်းရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

၁။ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားစာပေတွင် ပအိုဝ်းတေးသီချင်းသည်လည်း ကဗျာလင်္ကာ အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပအိုဝ်းတေးသီချင်းတွင် တေးလင်္ကာအမျိုးအစားအားဖြင့် (၁၀)မျိုးခွဲခြား၍ ဖော်ပြပါမည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ငေါင်းတဲက်
- (၂) ငေါင်းစော.
- (၃) ငေါင်းကဲ
- (၄) ငေါင်းကပ်
- (၅) ငေါင်းပစိုး
- (၆) ငေါင်းဦး
- (၇) ငေါင်းတလွှိုး
- (၈) ငေါင်းအိန်ထော
- (၉) ငေါင်းတိုင်.
- (၁၀) ငေါင်းသ.ချင်.

ဟူ၍ နေရာအချိန်အခါကိုလိုက်၍ သီဆိုလေ့ရှိကြသည်။

(၁) ငေါင်းတဲက်

မြန်မာ့သီချင်းကြီး၊ သီချင်းခန့်နှင့် ပုံစံဆင်တူသည်။ တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ လည်ပတ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ လယ်ယာခြံမြေလုပ်ငန်းစသည့်နေရာတွင် သီဆိုလေ့ ရှိသည်။

(၂) ငေါင်းစော.

ငေါင်းစော.မှာ မြန်မာလို တေးညွန့်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဘုရားသွား၊ ကျောင်းတက် ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အလှူလှည့်ရာတွင်လည်းကောင်း သီကျူးလေ့ရှိသည်။

(၃) ငေါင်းကဲ

ငေါင်းကဲမှာ ရှင်ပြုအလှူမင်္ဂလာပွဲများတွင် အပျိုလူပျိုများဖြစ်စေ၊ အိမ်ထောင် သည်များဖြစ်စေ၊ အမျိုးသားအမျိုးသမီးများ ညလုံးပေါက် စကားအပြိုင်အဆိုင် ပြောဆိုကာ အချေအတင်စကားရည်လှကြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

(၄) ငေါင်းကပ်

ငေါင်းကပ်သည် အပျိုလူပျို တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့ ကပ်ဖွဲ့၍ သီဆိုသော သီချင်းမျိုး အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကျေးတောသဘာဝလူပျိုလှည့်ရာတွင် အပြင်းပြ အချစ်စမ်း၊ ဉာဏ်စမ်းသော တေးလင်္ကာမျိုးဖြစ်သည်။

(၅) ငေါင်းပစိုး

ငေါင်းပစိုးမှာ ကလေးသူငယ်များကို ချောသိပ်သောသီချင်း၊ ကလေးချော့တေး ဖြစ်ပါသည်။ ကလေးသိပ်ရင်း ညည်းဆိုရသော ပုံပြင်ဆန်ဆန် အကြောင်းအရာများ ကို သီကျူးထားသော တေးလင်္ကာအမျိုးအစားဖြစ်သည်။

(၆) ငေါင်းငွိုး

ငေါင်းငွိုး ဘုန်းကြီးပျံပွဲ၊ လူကြီးလူကောင်းအသုဘပွဲများတွင် သီဆိုသော မြန်မာ့အေးယဉ်ကျူး ငိုချင်းမျိုးဖြစ်လေသည်။

(၇) ငေါင်းတလွှိုး

ငေါင်းတလွှိုးမှာလည်း ဘုန်းကြီးပျံပွဲ၊ ဂုဏ်သရေရှိလူကြီးများ ကွယ်လွန်သည့် အသုဘအခမ်းအနားတွင် ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်ပုဒ်များကို ချီးကျူးဖွဲ့ဆိုပြီး တမ်းတ လွမ်းဆွတ်ခြင်းကြောင့် ရင်ဖွင့်လိုသောတေးမျိုးဖြစ်သည်။

(၈) ငေါင်းအိန်ထော

ရှမ်းပြည်နယ် မိုင်းကောင်း(ဟိုပုံးမြို့)၊ စင်းသင်းကောင်(လွိုင်လင်မြို့နယ်) ဒေသများတွင် ငေါင်းကဲကို ငေါင်းအိန်ထောဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ငေါင်းကဲနှင့် ငေါင်းအိန်ထောသည် ဒေသအခေါ်အဝေါ်အရသာ ကွာခြားပြီး ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်မှာ ငေါင်းကဲ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တူပါသည်။

(၉) ငေါင်းတွိုင်.

ငေါင်းတွိုင်.မှာ စကားပုံဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအသီးသီးတွင် စကားပုံများရှိကြသည်။

(၁၀) ငေါင်းသ.ချင်.

ငေါင်းသ.ချင်.မှာ ခေတ်ပေါ်တေးသီချင်း၊ ကာလပေါ်တေးသီချင်းများပင် ဖြစ်ပါ သည်။ ယခုအခါ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖြင့် တေးသီချင်းများကို ခေတ်နှင့်

လျော်ညီစွာ သီဆိုလျက်ရှိကြသည်။ ပအိုဝ်းတေးသီချင်းပေါင်းများစွာရှိသည့် အနက် အချိန်ကာလပြောင်းလဲပေမယ့်လည်း မရိုးသွားနိုင်သော တေးသီချင်းလည်းဖြစ်၊ လူကြီး၊ လူငယ်၊ လူလတ်ပါမကျန် အမျိုးသားအမျိုးသမီးများအားလုံး ကြိုက်နှစ်သက် ကြပြီး ဂန္ထဝင်မြောက်သည့် တေးသီချင်းတစ်ပုဒ်ကို ရွေးချယ်၍ တင်ပြလိုပါသည်။ ပအိုဝ်း တေးသီချင်းများမှ လူကြိုက်အများဆုံးဖြစ်သည့် တေးသီချင်းအမည်မှာ "တီးရီးရီး (ရော့)" သီချင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသီချင်းကိုရေးဖွဲ့ခဲ့သူမှာ “ခွန်သာဒွန်း”ဖြစ်ပြီး သီဆိုခဲ့သူမှာ လည်း “ခွန်သာဒွန်း”ပင် ဖြစ်ပါသည်။ တီးရီးရီး(ရော့)သီချင်းကို ၁၉၇၀ ခုနှစ် ဝန်းကျင် တွင် ရေးသားခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။ ဤသီချင်း၏ အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်းကို ရေးသား ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် ဤတေးသီချင်းကို အဓိကအားဖြင့် ရှင်ပြုအလှူပွဲအတွက် ရည်ရွယ်၍ ရေးစပ်သီဆိုခဲ့သော တေးသီချင်းဖြစ်ပါသည်။ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားများ နှစ်စဉ်ကျင်းပကြသည့် ရှင်ပြုအလှူပွဲတွင် သားရှင်ပြုပွဲအတွက် အလှူဒါနပြုလုပ်ကြ ပုံ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုလုပ်ကြပုံ၊ အပျိုလူပျိုများ၏ ရှင်ပြုပွဲအလှူတွင် ပျော်ရွှင်နေ ကြပုံများ၊ အလှူရေစက်လက်နဲ့မကွာ ဆိုရိုးစကားအရ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားများ၏ အလှူရက်ရောပုံ၊ ကောင်းမှုကုသိုလ်များရကြ၍ သာဓုခေါ်ကာ အမျှပေးဝေပုံတို့ကို ရည်ညွှန်းဖွဲ့နွဲ့ကာ သီဆိုထားသောသီချင်းဖြစ်ပါသည်။

“တီးရီးရီး(ရော့)” တေးသီချင်းကို ပအိုဝ်းဘာသာစကားဖြင့်

ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ရေး/ဆို ခွန်သာဒွန်း

ထာ,ခေ့,ရူးရစ်,ကေကိုင်လဲဉ်း၊ တခြာတေးထယ်း၊ မေးခိုးလွင်၊ နားနောင်နားတင်၊
ယူးဝါး ရောင် အံ့ဆိုင်, ထီခြောင် ဒွဲတခြီး ထဗွာမဉ်းထီးလဲင်,ပဆွာ ထဗွာမဉ်း
ထီးထနောင်, လဲင်,ပဆင်း မဲ့ငါလေလင်းထနောင်, ထွားတမွန်း ခမ်းပေးမဉ်းအွမ်း
ထနောင်,ဆဲနာ,ဖေ့၊ ခမ်းပေးမဉ်းလော့ထနောင်, ခင်းနာ,ထီ,၊ လော့,,သဲင်ညီ
တမွိုးနာ,လမ်းနဲ့ တနော့နော့နော့နော့ × × ×

(အွင်ဝင်.ထွမ် ကုသိုလ်စွဲ,ခွီ၊ နီပအိုဝ်းခွီ, လဲင်,ခမ်းလို့ရွှင်၊ ပိုလိမ္မား ဩရဿခွန်မောင်း၊
ပိုသွီးယား အွဉ်းခံးသျင်း ယိုနော၊ ယံလွစ်ကံ,ဗား ဖဝဂ္ဂတ်ယို၊ နီလူးတန်, ရေးရွယ်း
မတ်သေခါ နီဗွာန်းယို ယံတွိုးနော)၂ အကျို.ကုသိုလ်, ဖေးကလညီ,နောင်, ဖမဲင်းမွိုင်
သျင်းနဲင်းနီ သမ်းမဉ်.တွိုး နီဗွာန်းနေနေ ပွယ်,တကားပြားဟေ့ × × ×

တီးရီးရီး(ချော့)၊ တီးရွှါရီး(ချော့)၊ တီးရွှင်တွိုး(ချော့) ပကျောင်,တကား(ချော့)
 လမ်းဗားယို(ချော့) လမ်းကိုစွေ,(ချော့) လမ်းဒေ့ဆွံး(ချော့) အံးတဲ့လွမ်း(ချော့)
 အံးတဲ့လွှါ(ချော့) တွိုးရွန်တွိုး(ချော့) တွိုးရွန်ရီး(ချော့) သျင်းလောင်,တကား(ချော့)
 ဟန်းဟာယို(ချော့) အံ့မိုင်ကောင်း(ချော့) အောင်းမိုင်,ကို(ချော့) နီတောင်း
 တွမ်းဟောင်(ချော့) ကုသိုလ်းယို(ချော့) ဝေးဗဲင်းမွိုင်(ချော့) ကုသိုလ်းယို(ချော့)
 သော့,ခန်းလိုင်း(ချော့) အွါတကြောက်,တောင်(ချော့) လောင်ခန်လင်(ချော့)
 အွါတကြောက်,ဘော်(ချော့) မဉ်လောင်သုနောင်,(ချော့) (နီသာစုနော(သာစု
 ၃) × × ×

ယံကလ,ညီဝင်,(ချော့) ကုသိုလ်းယို(ချော့) အွါနဲ့နော(ချော့) လွေချန်းက(ချော့)
 ဖြားနောင်ဟွေး(ချော့) ကွပ်စွဉ်းမွေ့(ချော့) နီမွိုးသီးပိုခို အောင်းလိုးလမ်းတောင်း
 တောတောလဲဉ်း ကုသိုလ်းနယ်,နော* * * (ထုံလဲသင်း မောင်းငေါင်းဝေါက်သွါ
 နီကျူညီသွေ့ သျင်းနင်နီ ဖျော်တွိုးဗာ ဖူးဝေးလို,အမျာ ပွယ်တကားဖြား အွါးပွယ်,ပင်,
 ကျွန်.ကိုနော ခိုဗင်းရွိုးယံ မှူးနံယံ ပွယ်,သျင်းလောင်, ကျူးတွမ်းမောင်းဘွိုင်ယို၊
 ပွယ်,ပင်,ကို ပျားငါးနော)၂ × × ×

ယိုတလဲင်း ပွယ်,အောင်းလင်နော် ဖဲဗဲင်းမွိုင် ကုသိုလ်းယို သျင်းလောင်တကား
 ဟန်းဟာယို ဖန်ဖြားနော × × ×

(ထုံတွမ်းမောင် အငေါင်းမဉ်းသင်းနောင်, ဟွိုင်တလွိုးငါး ဝေးသ,ကို အံ့သင်မပျား
 ယူးလ,သင်ချာနော ဒုံဆောင်းအွါး ရပ်ရားခမ်းကောင် အခိန်းနိုင်ယို မွူးနီ,ဟောင်
 ပွယ်.လူးတန်, ရေရွယ်းနီဗွာန်းယို ပွယ်,ပင်,ကို ပျားငါးမွေး)

(ယိုခါလဲင်း အောင်းညာ,ခမ်းကောင် ဟွိုင်တလွိုးငါး ငေါင်းဂျော့ယို အွဉ်ဖိန်ထောင်း
 အောင်း ဟွိုင်တမွာ နိုင်းယိုနော် + + + တီးရီးရီး(ချော့) တီးရွှါရီး(ချော့)) × × × × ×

အပိုင်း(၇)

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)ရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

ဆေစိုးမော်စုစည်းတင်ပြသည်

တကောင်း၊ ပထမမိုးကောင်း၊ ဒုတိယမိုးကောင်း၊ တတိယမိုးကောင်း၊ မိုးညှင်း၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ စစ်ကိုင်း၊ ကုန်းဘောင်၊ အင်္ဂလိပ်ခေတ်ဟူ၍ ခေတ်များစွာ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများသည် အဆို၊ အတီး၊ အက၊ ကဗျာ၊ ဇာတ်လမ်းများနှင့် သဘင်အနုပညာတို့သည်လည်း ဆက်နွယ်ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ အင်းဝခေတ်တွင် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုအထွန်းကားဆုံး၊ အကျယ်ပြန့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး လူနေမှုစရိုက်ကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင် စေသည့် ဂီတအနုပညာများ၊ တေးသီချင်းများ ထွန်းကားခဲ့ရမည်မှာလည်း ဧကန်မလွဲဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများတွင် ရှေးရိုးရာဂန္ထဝင်တေးသီချင်းအမျိုးအစားနှင့် ကျေးလက်သဘာဝတေးသီချင်းအမျိုးအစားဟူ၍ (၂)မျိုးရှိပါသည်။

ရှေးရိုးရာသီချင်းအမျိုးအစားမှာ ဂန္ထဝင်၊ လင်္ကာတရား၊ အဲချင်း၊ အိုင်းချင်း၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာအမျိုးမျိုး၊ ရသအမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်ကြသည်။

ကျေးလက်တေးသီချင်းအမျိုးအစားမှာ သံချပ်၊ အပြန်အလှန်ချေပ၊ စကားဝှက်၊ အမှာတမ်း၊ စကားနိုင်၊ ကလေးချော့သိပ်စသည့် သီချင်းများဖြစ်သည်။

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့သည် (AD-1)ရာစုကတည်းက ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာများထွန်းကားခဲ့သည်မှာ ယနေ့အချိန်အထိ သမိုင်းအထောက်အထားများရှိခဲ့သည်။

(သမိုင်းသုတေသီဒေါက်တာသန်းထွန်း)ရေးသားသည့် မြန်မာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းစာအုပ် များတွင် တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ ထီးချိုင့်မြို့တည်တောဆရာတော်ဘုရားကြီး (နိုင်ငံတော်ဩဝါဒ စရိယ၊ မြန်မာစာဩဝါဒစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ၊ ဘဒ္ဒန္တဒေဝိန္ဒာဓိပတိ)ဆရာတော် ရေးသားပြုစုသည့် ထီးချိုင့်သမိုင်းအကျဉ်းစာအုပ်တွင်လည်း အတိအကျရေးသား ဖော်ပြထား သည်။ သမိုင်းဝင်တကောင်းမြို့ ပြန်လည်တူးဖော်စဉ်တွင်လည်း ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်ပါဝင် ခဲ့ပြီး တကောင်းမြို့တွင် တူးဖော်ရရှိခဲ့သည့် သမိုင်းဝင်ကြေးရုပ်၊ ဘုရားဆင်းတု၊ အုတ်ချပ်စာ၊ ကျောက်စာ၊ တုတ်၊ ဓား၊ လှံ စသည့် သမိုင်းဝင်မှတ်တမ်းများကို ပြုစုခဲ့သည့် ဆရာတော်လည်း ဖြစ်သည်။

တ = ဆိပ်ကမ်း

ကောင်း = လွင်ပြင် (အိုးစည်)

တကောင်းမြို့သည် ရှမ်းမြို့ရှမ်းရွာများသာဖြစ်သည်ကို တည်တောဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တ ဒေဝိန္ဒာမိပတိ၊ သမိုင်းသုတေသီဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ မြန်မာစာ ဦးဘသန်းတို့မှ ရှမ်းတို့ အနုပညာယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားပုံကို ရေးသားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာစာ ဦးဘသန်းသည် မောရှမ်းဘုရင်တို့ (AD-8)ရာစုနှင့်(AD-9)ရာစုတွင် တန်ခိုးကြီးမားခဲ့ကြောင်း (၂၀၀၁ - ၂၀၀၂)ခုနှစ် ကျောင်းသုံးမြန်မာစာတွင် ရေးသားခဲ့သည်ကို မှတ်သားခဲ့ရဖူးသည်။

၎င်းဘုရင်များတွင် မိုးညှင်းဘုရင်၏တန်ခိုးကြီးမားခဲ့ကြောင်း မြေပုံနှင့်တကွ ရေးသားထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့သည် ပေစာ၊ ကျောက်စာ၊ မှတ်တမ်းများပြုစုကြသည်မှာ အားနည်းသဖြင့် နှုတ်မှတ်ဆင့် မှတ်သားထားခဲ့ကြသည်။

၁။ တေးသီချင်းအမျိုးအစားများ

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများသည် တေးသီချင်းများကို မော်(မေ)ဟု ခေါ်ဆိုကြပြီး ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဟောစာတမ်းစာများကိုမူ လင်္ကာတရား(လင်ယ) ဟု ခေါ်ကြပါသည်။ မိမိပြုစုတင်ပြရာတွင် ခက်ခဲနက်နဲသော လင်္ကာတရားများကို မဖော်ပြဘဲ ရိုးရာဓလေ့ကိုဖော်ပြလျက် ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူသော တေးသီချင်းများကိုသာ တင်ပြပါမည်။

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့၏ တေးသီချင်းများကို လေ့လာရာတွင်-

(၁) တစ်ကိုယ်တော်ဆိုသောသီချင်း

(၂) အပြန်အလှန်ချေပသီဆိုသောသီချင်း

(၃) စကားထာဝှက်သည့်အနေဖြင့် သီဆိုရသောသီချင်း

ဟူ၍ အမျိုးအစား(၃)မျိုးတွေ့ရသည်။ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့သည် တန်ဆူပွတ္တိ ဉာဏ်ရှိပြီး အာဝဇ္ဇာန်းရွှင်သောသူများဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သီချင်းအမျိုးအစား(၃)မျိုးလုံးကို သီဆိုကြရာတွင် လက်တန်းစပ်၍ သီဆိုကြသည်ကို အံ့ဩထူးခြားဖွယ်တွေ့မြင်ရပါသည်။

(၁) တစ်ကိုယ်တော်ဆိုသောသီချင်း

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများသည် လယ်ယာလုပ်ကိုင်သူများ၊ လက်ဖက်စိုက်ခင်းလုပ်ကိုင်သူများ၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်မျက်ရတနာ ရှာဖွေတတ်သူများ၊ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ် ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ကြသည်။ မိမိတို့လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းခွင်တွင် တွေ့ကြုံခံစားရသည့် အခြေအနေတို့ကို မူတည်လျက် တေးသီချင်းများ လက်တန်းစပ်ကာ တစ်ကိုယ်တော်သီဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။

တစ်ကိုယ်တော်ဆိုရသော သီချင်းများ၏အစတွင်-

..... နေ..... အေး.....နေ ဟူသော အာလုပ်အသံဖြင့် အစချီလေ့ ရှိကြသည်။ ထိုသို့သီဆိုရန်အတွက် ၎င်းတို့တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်သော တူရိယာ အတီးအမှုတ်အချို့နှင့် တွဲဖက်သီဆိုလေ့ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ အများအားဖြင့် ဝါးပလွေ၊ သုံးကြိုးတပ်အုန်းမှုတ်ခွက်တယော၊ သုံးကြိုးတပ်သစ်သားမယ်ဒလင် တို့ဖြင့် တွဲဖက်သီဆိုကြောင်းသိရပါသည်။

(၂) အပြန်အလှန်ချေပသီဆိုရသောသီချင်း

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများသည် အပြန်အလှန်ချေပသီဆိုသော သီချင်းများကို အလှူပွဲ၊ မင်္ဂလာပွဲ၊ ဘုန်းကြီးကန်တော့ပွဲနှင့် နှစ်သစ်ကူးပွဲတို့တွင် သီဆိုလေ့ရှိကြသည်။ အလှူပွဲ၊ မင်္ဂလာပွဲ၊ ဘုန်းကြီးကန်တော့ပွဲနှင့် နှစ်သစ်ကူးပွဲများ ကျင်းပလျှင် လာကြသော ဧည့်ပရိတ်သတ်များကို တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ) ရိုးရာထမင်း၊ ဟင်းဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့တည်ခင်းဧည့်ခံနိုင်ရန်အတွက် ပွဲတော် ကျင်းပသည့် ကျေးရွာမှ အပျို၊ လူပျိုတို့သည် ညအချိန်တွင် ဆန်ဖွတ်၊ မောင်းထောင်း ပြုကြရသည်။ ထိုသို့ ဆန်ဖွတ်၊ မောင်းထောင်း ပြုလုပ်ရာတွင် တက်ညီလက်ညီနှင့် ပျော်ရွှင်စွာပြုလုပ်နိုင်ကြစေရန် အပျိုလူပျိုအပြန်အလှန် ချေပသီဆိုရသော သီချင်း များကို လက်တန်းသီဆိုကြသည်။

ဆန်ဖွတ်၊ မောင်းထောင်းပြုမည့်ညတွင် အလှူရှင်တို့သည် ဦးဆောင်သီဆိုမည့် တေးပြုစာဆိုတော်နှစ်ဦးကို ပင့်ဖိတ်ထားကြရသည်။ ထိုနှစ်ဦးအနက် တစ်ဦးမှာ လူပျိုအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သီဆိုမည့် အမျိုးသားတေးပြုစာဆိုဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ဦးမှာ အပျိုအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သီဆိုမည့် အမျိုးသမီးတေးပြုစာဆိုဖြစ်သည်။ တေးပြုစာဆို (၂)ဦး၏ အာဝဇ္ဇာန်းရွှင်မှုအပေါ် မူတည်၍ အပြန်အလှန် ချေပသီဆိုရသော သီချင်း များမှာ ရှည်လျားမှုရှိသည်။ များသောအားဖြင့် တစ်ညလျှင် ပျမ်းမျှစပါး (၂၅)တင်း ထောင်းရသည်ရှိရာ သီချင်းကို မိုးလင်းပေါက်သီဆိုကြရသည်ဟုသိရပါသည်။

မောင်းထောင်းရာတွင် ယောက်ျားပျိုနှင့် မိန်းမပျိုတို့သည် မျက်နှာချင်းဆိုင် လျက် မောင်းဆုံတစ်ခုထဲတွင် အတူထောင်း၍သော်လည်းကောင်း၊ မောင်းဆုံနှစ်ခုကို ဘေးချင်းကပ်လျက်၊ မျက်နှာချင်းဆိုင် ထောင်းခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တေးပြု စာဆိုနှစ်ဦးတိုင်ပေးသော သီချင်းကို ညီညီညာညာဖြင့် အပြန်အလှန် သီဆိုကြပါ သည်။ သီဆိုသောသီချင်းများကို လေ့လာရာ၌ -

(က) ပရိတ်သတ်များကို ဖိတ်ခေါ်သောအပိုင်း

(ခ) လက်တန်းရွက်ဆိုရလွယ်ကူစေရန် သူရဿတီနတ်သမီးကို ပင့်ခေါ်သော အပိုင်း

(ဂ) ကျေးစေတမာန် လွှတ်သောအပိုင်း

(ဃ) အချစ်မေတ္တာနှင့် သက်ဆိုင်သောအပိုင်းဟူ၍ (၄)ပိုင်းတွေ့ရသည်။

ထိုသီချင်းများသည် တူရိယာများနှင့်တွဲဖက်၍ သီဆိုလေ့မရှိကြောင်းကိုလည်း သိရှိရသည်။ မောင်းထောင်းရင်းသီဆိုရသောကြောင့် မောင်းထောင်းသည့်အသံနှင့် စည်းချက်ယူကာ သီဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။

(၃) စကားဝှက်သည့်အနေဖြင့် သီဆိုရသောသီချင်း

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများသည် စကားထာဝှက်သည့်အနေဖြင့် သီဆိုရသော သီချင်းများကိုလည်း သီဆိုကြပါသည်။ ထိုသို့သီဆိုရာတွင် အပျော်သက်သက် စကားထာဝှက်သည့်အနေဖြင့် သီဆိုခြင်းရှိသကဲ့သို့ အလောင်းအစားပြု၍လည်း သီဆိုလေ့ရှိကြောင်းသိရသည်။

အပျော်သက်သက်သီဆိုရာ၌ အလှူပွဲ၊ မင်္ဂလာပွဲ၊ ဘုန်းကြီးကန်တော့ပွဲနှင့် နှစ်သစ်ကူးပွဲများအတွက်ကျင်းပသော မောင်းထောင်းပွဲများတွင် သီဆိုလေ့ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ အလောင်းအစားပြုသည့်အနေဖြင့် သီဆိုရာတွင်မူ အပျိုနှင့်လူပျို အပြန်လှန် စကားထာဝှက်ခြင်း၊ အပျိုအပျိုခြင်းစကားထာဝှက်ခြင်း၊ လူပျိုလူပျိုခြင်း စကားထာဝှက်ခြင်းများရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ စကားထာဝှက်သည့် အကြောင်းအရာများကို လေ့လာရာတွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဗဟုသုတများ၊ အချစ်မေတ္တာများ၊ သတ္တဝါများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတများကို ကာရံအချိတ်အဆက်မိမိဖြင့်သီဆိုကာ စကားဝှက်ကြောင်း လေ့လာရပါသည်။

အလောင်းအစားပြုသည်ကိုလေ့လာရာတွင် တစ်ချို့သော အလောင်းအစားသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အတွက် မျှတသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာ - ရေထမ်းပေးကြေး၊ မောင်းထောင်းပေးကြေး၊ အိမ်မှုကိစ္စလုပ်ပေးကြေး စသည်တို့ဖြစ်သည်။ တစ်ချို့သော အလောင်းအစားများမှာမူ မျှတခြင်းရှိမည်မထင်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ချစ်သူရည်စားအဖြစ်လက်ခံကြေး၊ လက်ထပ်ယူကြေး၊ ကျွန်ခံကြေးစသဖြင့် တွေ့ရှိရသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိုအစဉ်လာသည် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်ရာဒေသများတွင် ထွန်းကားခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်အဖြစ် တည်တံ့နေခဲ့ကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။

၂။ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားများ၏ ခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများမှာ-

(၁) ကောက်ဦးပေါ်ချိန် သျှမ်းပျော်ချိန်

(၂) တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့ရဲ့ဖိတ်ခေါ်သံ တို့ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ကောက်ဦးပေါ်ချိန် သျှမ်းပျော်ချိန်

ဤသီချင်းသည် ရှေးယခင်နှစ်ပေါင်း တစ်ရာ(၁၀၀)ကျော်ကတည်းကရှိခဲ့ပြီး အသက်(၈၀)ကျော် အဖိုး ဦးစံကျော်နှင့် အဖွား ဒေါ်ယာမုံတို့မှ သီဆိုပြပုံကို ဆရာဦးမောင်ကိုမှ ပြန်လည်ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။ ကောက်ဦးပေါ်ချိန်သျှမ်းပျော်ချိန် တေးသီချင်းအား ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ဆရာဦးမောင်ကိုမှ ပြန်လည်ရေးသားခဲ့ပြီး ၁၉၇၂ ခုနှစ်၊ ၂၅ နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ သွားရောက်ဖျော်ဖြေခဲ့သည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဗန်းမော်မြို့ စာပေဗိမ္မာန်ဆုရ ဆရာကြီး ဦးညိုနွဲ့ (ဗန်းမော်ညိုနွဲ့)မှ မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ကောက်ဦးပေါ်ချိန်သျှမ်းပျော်ချိန် တေးသီချင်းသည် တိုင်းလျှမ်း(သျှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဂန္ထဝင်တေးသီချင်းဖြစ်သည်။

ကောက်ဦးပေါ်ချိန်သျှမ်းပျော်ချိန်တေးသီချင်းအဓိပ္ပါယ်

“ကောက်ဦးပေါ်ချိန်သျှမ်းပေါ်ချိန်”တေးသီချင်းသည် တိုင်းလျှမ်း(သျှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ မိရိုးဖလာလုပ်ကိုင်လာသော တောင်သူဘဝလုပ်ငန်း အကြောင်းကို ရေးဖွဲ့တင်စားထားခြင်းဖြစ်သည်။ လယ်ယာလုပ်ကိုင်ရာတွင် အဖေနှင့် အမေ ပျိုးကြဲ၊ ပျိုးနုတ်ကောက်စိုက်ပုံရိပ်များ၊ သားသမီးများ ဝိုင်းဝန်းကူညီလုပ်ကိုင် နေကြသည့် ပုံရိပ်များ၊ တိုင်းလျှမ်း(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဘာသာရေးကို အလွန် ကိုင်းရှိုင်းသည့်ပုံရိပ်များ ကောက်ဦးပေါ်ချိန်တွင် ရရှိလာသော ကောက်ဦးဆန် ဦးဦးဖျားဖျားကို မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ရည်မှန်း၍ ကောက်ဦးဆွမ်းကပ်လှူ လှူဒါန်း ကြသည့်ခလေးကို ဖော်ကျူးရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဟူမ်လူမ်း မိုဝ်းစံပေမ့်

ကောက်ဦးပေါ်ချိန် သျှမ်းပျော်ချိန်

၁။ (ပေါ်ဖြိုးဝါးစံ ဝါးစံစိုက်စိုက်ဖျား) ၁

တိမ်းမိုဝ်း ဖာတ်ဖာတ် ဟက်စံထူးယဉ်။

(လုံဖျား ဖျား ဖျား လုံ)။

(တို့အဖေ ရွှံ့မြေပြင်ပေါ်တွင် ပျိုးကြဲနေတယ်။) မတ်တပ်ရပ်ပြီး လက်နှင့်ပျိုးကြဲ ရသည့်အတွက် ခြေလက်တွေညောင်းကိုက်ပြီး ကျိုးမတတ်ဖြစ်နေချိန် အဖေဖြစ်သူ သက်သာအောင် (ကူကြဟေ့ ကူကြဟေ့)ဟု ဝိုင်းကူကြရန် အားပေးသံပြုကြသည်။

၂။ (မေ့မှားတက်စွာ တက်စွာလှုပ်ရှား) နဲ့

တိမ်းမိုင်း ဟာတ်ဟာတ် ဖျက်စွဲထူးယဉ်။

(လုံပေး ပေး ပေး လုံ)။

(တို့အမေက ဖျာပေါ် စပါးလှမ်းနေတယ်။) စပါးများများလှမ်းရသည့်အတွက် ခြေလက်တွေ ညောင်းကိုက်ပြီး ကျိုးမတတ်ဖြစ်နေချိန်တွင် အမေဖြစ်သူသက်သာအောင် (ကူကြဟေ့ ကူကြဟေ့) ဟု ဝိုင်းကူကြရန် အားပေးသံပြုကြသည်။

၃။ (တဖန်တဖန် တဖန်တဖန် ပေး ပေး) နဲ့

တိမ်းမိုင်း ဟာတ်ဟာတ် ဖျက်စွဲထူးယဉ်။

(လုံပေး ပေး ပေး လုံ)။

(မနေမနားဘဲ ကောက်စိုက်နေကြသည်။) မအားမလပ်ကောက်စိုက်ရသည့်အတွက် ခြေလက်တွေညောင်းကိုက်ပြီး ကျိုးမတတ်ဖြစ်နေချိန်တွင် လုပ်ငန်းပြီးစီးအောင် (ကူကြဟေ့ ကူကြဟေ့) ဟု ဝိုင်းကူကြရန် အားပေးသံပြုကြသည်။

၄။ (ပေါ့ပေါ့ ပတ်စွာ ပတ်စွာရုဏ်းပေး) နဲ့

ငှက်စမ်း ပျံ့စွာ ပျံ့စွာ မေးယဉ်။

(လုံပေး ပေး ပေး လုံ)။

(ကောက်စပါးများ ရင့်မှည့်လာသောအခါ ငါတို့အဖေ ကောက်ရိတ်သည်။) နွားနက်ညီနောင် ခြံထဲကို တိုးဝင်လာကြသည်။ လုပ်ငန်းအမြန်ပြီးစီးအောင် (ကူကြဟေ့ ကူကြဟေ့) ဟု ဝိုင်းကူကြရန် အားပေးသံပြုကြသည်။

၅။ (တမ်း ဖြိုက်ဖြိုက် တမ်းစာတ်စာတ်) နဲ့

ဖျားစွဲ နှစ်လွှမ်း ဟင်္သာတ မေးတင်လွှမ်းလေ။

(လုံပေး ပေး ပေး လုံ)။

(မောင်းထောင်းသံ တဘုတ်ဘုတ်နှင့် ဆန်ဖြူအောင်ဖွပ်ကြသည်။) တို့များ ဆွမ်းချက်ရန် စီမံပြီး ဆွမ်းတော်လာကပ်ကြမယ်လေ။ ကုသိုလ်ပါဝင်ခွင့်ရအောင် (ကူကြဟေ့ ကူကြဟေ့) ဟု ဝိုင်းကူကြရန် အားပေးသံပြုကြသည်။

၆။ (စင်အား ဖျာင့်ထူ ဖျာင့်ကျိန်း တုတ်လေ) နဲ့

တုတ်မပူရုံစေ ပျံ့ကျော်လေးလေး။

(ကျွဲသားဟင်းကို ကြိုပြီး ချက်ပြုတ်စီမံထားတယ်။) ချက်ပြုတ်ထားတဲ့ ကျွဲသားဟင်းဟာ မနူးမနပ်ဖြစ်နေလို့ ချက်ပြုတ်သူကို အပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့ကြတယ်။

၇။ (ငှက်စမ်းငှက်စမ်း ပတ်စွာပေး) နဲ့

ကုန်းဖျား လှည့်ပတ်လားဖျား တမေးတင်လွှမ်းလေ။

ပျိုမေကိုအကြောင်းပြု၍ (နွားနက်၊ နွားနီ ကျောပြင်မှာ ကြိမ်ဒဏ်အစင်းရာများ ထင်ပေါ်နေတော့မယ်။) တို့ပျိုမောင်က နွားနှစ်ကောင်တတ်သော လှည်းဖြင့် အချိန်မဆိုင်းဘဲ အလျင်အမြန်လာရောက်တောင်းရမ်းလာတော့မယ်။

၈။ (ငှက်စမ်း ငှက်စင်း ပဉ်တိမ်းလင်ဖျော) ၃

ကုန်းဟို၊ လှည်းဟို၊ တမားတင်တင်တကေ။

ပျိုမေကိုအကြောင်းပြု၍ (နွားနက်နွားနီ ကျောပြင်မှာ ကြိမ်ဒဏ်အစင်းရာများ ထင်ပေါ်နေတော့မယ်။) အစ်ကိုကြီးက နွားနှစ်ကောင်တတ်သောလှည်းဖြင့် အချိန်မဆိုင်းဘဲ အလျင်အမြန် လူကြီးစုံရာပြည့်စုံစွာနှင့် ညီမလေးနန်းကို တောင်းရမ်းလာယူပါမယ်။

တီးခတ်သည့်တူရိယာ + သီချင်းအမျိုးအစား

ထိုသီချင်းကို တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့၏ ရိုးရာတူရိယာများဖြင့် တီးခတ်ထားသည်။ သီချင်းကိုတီးခတ်မည်ဆိုပါက တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့၏ ရိုးရာဖြစ်တဲ့ ဗုံနှစ်လုံးဆင့်၊ လင်းကွင်း၊ မောင်းငါးလုံးစင်၊ နှဲ၊ ဝါးလက်ခုပ် စသည့်ပစ္စည်းများဖြင့် တီးခတ်ရသည်။ သီချင်းအမျိုးအစားသည် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့၏ မူလအသံ ဖြစ်သည့် ဂန္ထဝင်အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဟုမ္မလင်းတိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ) စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းမှ ဦးစီး၍ ဂီတအတတ်ပညာရှင်များခေါ်ယူကာ ဟုမ္မလင်းဘုရားငါးဆူပရိယတ္တိစာသင်တိုက်၌ ရှေးမူမပျက် အသံပြန်လည်သွင်းယူခဲ့သည်။ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)ဘာသာဖြင့် (အိုင်ချင်း)အမျိုးအစားဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ ဤသီချင်းသည် စုံတွဲဖြင့် သီဆိုရသောသီချင်းဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးက တစ်လှည့် အမျိုးသားကတစ်လှည့် သီဆိုရသည်။

တေးသီချင်းအား ကပြသရုပ်ဖော်ထားပုံ

“ကောက်ဦးပေါ်ချိန်သျှမ်းပျော်ချိန်” တေးသီချင်း၏ အကအလှသည် ရိုးသားလှသည့် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့၏ တောင်သူဘဝ ပျိုးကြဲ၊ ပျိုးနုတ်၊ ကောက်စိုက်၊ ကောက်ရိတ်၊ ဆန်ဖွတ်ဆန်ထောင်း၊ ဆန်ပြာစသည့် လုပ်ငန်းခွင်မှ လုပ်ကိုင်သည့် အလုပ်အကိုင်များကို သရုပ်ဖော်ကပြထားကြသည်။ ၎င်းသီချင်းဖြင့် “က” ပြမည်ဆိုလျှင် စုံတွဲကပြတာဖြစ်သဖြင့် “အက” မောင်မယ်များ ၁၀ ယောက် (သို့) ၁၄ယောက် လိုအပ်သည်။ ထိုအကအလှများကို သီတင်းကျွတ် ဘုန်းကြီးကျောင်းတက်၊ ကန်တော့ပွဲ၊ အလှူပွဲအချိန်တွင် အပျို၊ လူပျိုများက ကျောင်းတက်လာကြသည့် ဧည့်သည်များကို စားဖွယ်စုံစွာဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုကာ “က”ပြကြသည်။

(၂) တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့ရဲ့ ဖိတ်ခေါ်သံ

ဤသီချင်းကို (၁၉၉၁)ခုနှစ်တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ ဝိုင်းမော်မြို့၊ ခတ်ချိုကျေးရွာနေ ဆရာဦးတင်မောင်ငွေက မြန်မာဘာသာလိုရေးသားပြီး ဦးစိုင်းထွန်းစိန်မှ တိုင်းလျမ် (သျှမ်းနီ)ဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန်ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ (၄၅)နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့အခမ်းအနားတွင် ဆရာဦးကျော်ဦးတို့မှ သီဆိုကပြခဲ့သည်။

“တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့ရဲ့ ဖိတ်ခေါ်သံ” သီချင်း၏ အဓိပ္ပါယ်

တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားဒေသသို့ ညီနောင်တိုင်းရင်းသားတို့ တစ်ခါ တစ်ခေါက်လာလည်ကြရန်နှင့် မိမိတို့ဒေသတွင်လာလည်သည့် ဧည့်သည်များ မိမိဒေသထွက်ကောက်ပဲသီးနှံများဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုမည်ဖြစ်ကြောင်း တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ) တိုင်းရင်းသားတို့ဒေသတွင် တောတောင်စိမ့်စမ်းတွေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အထင်ကရ ဖြစ်သော ဧရာဝတီမြစ်နှင့် သလ္လာဝတီမြစ်(ချင်းတွင်းမြစ်)ကို အခြေပြုပြီး နေထိုင်သည် ဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုသီချင်းသည် ပြည်ထောင်စုသားတိုင်းရင်းသားတို့ စည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားများအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး၊ ပြည်ထောင်စု စိတ်ဓာတ်ဖြင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ကူညီရိုင်းပင်းရေး၊ အေးအတူပူအမျှ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးတိုးတက်အောင်မြင်နိုင်စေရေး ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သည်ကို ဖွဲ့နွဲ့ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

“တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တို့ရဲ့ ဖိတ်ခေါ်သံ”

ဒို့သွေးသားတွေဆုံရာမြေ ပြည်ထောင်စုပွဲမှာလေ။ ညီအစ်ကိုနောင်ရင်း သွေးချင်းများကို ဖိတ်ခေါ်ပါတယ်လေ။ ပြည်မြန်မာဖွား ဒို့သျှမ်းများထံ လာလည် စေချင်ပေ။ ၂

သီတာရေစင်အေးချမ်းလို့နေ ကြည်လင်လှပါပေ။ ပြည်မြန်မာရဲ့ မြောက်ဘက် မှာ သျှမ်းနီဒေသမှာလေ။ တောတောင်တန်းနဲ့စိုစိုပြေ သျှမ်းနီဆန်နဲ့ ဧည့်ပြုမယ်လေ။ ဆုတောင်းပြည့်စေတီထံရင်းမှာလေ ဆုထူးသစ္စာချွေ။ တိုင်းရင်းသားညီနောင်ရင်းတွေ စည်းလုံးမှုကို ခိုင်မြဲစေ။ ထာဝရသစ္စာ ဆုထူးချွေ ဘယ်သူခွဲခွဲ ဒို့မကွဲပေ။ တိုင်းရင်းသား ညီနောင်ရင်းတွေ စည်းလုံးမှုကို ထာဝစဉ်ခိုင်မြဲစေ။

မားလေ တီမိုင်းတီးရင်း

ဟုံမားတုံထုပ် ပီစွင်စုံ တီမိုင်းတီးရင်းဟုံ။ ဟုံမံလိင်ကမ်းမီ ဟုံထုပ်ဝံကူ
ဟုံစိုက်ယပ်မုံလုင်။ ပီစွင်တီးရင်း ငှားစုယွမ်းယု ဟုံကူစီးကျိမ်းဝါတ်။ င

တင်းကွက်ချာင်းတွင်း ဟုံစုံဝံကူ စီးမုံမိုင်းတီးရင်း။ စီးကူမုံဟုံဝံး
လိတ်စမ် စမ်ဟုံစမ်ကိမ်း(ကျူဝံး)စမ်ကတ်ယိမ်း။ စိုးထိုက်တင်းစေ် ကျစီးစုံကူ
မိုင်းတီးရင်းဟုံး တဟုပ်ချက်။ တီကွင်းမုကူဟုံဝံးဩပိမ်းလဝ် ယွမ်းယု
စိုက်ယပ်မုံလုင်။ လိင်စိုးလုံး ပီစွင်ဟုံးစု ဟုံမံဟုံးကိုမ်း ဟုံစီးကူ။ ယွမ်းယုဟုံးစု
လဝ်ဟုံပာတ် နှိကုံးမောတ်မောတ် ပီလုံးမောတ်။ စိုးဟုံးလုံး ပီစွင်ဟုံးစု ဟုံဝံကမ်းဝံ
စီးစီးပီစွင်ကူဂ်။

“တီးခတ်သည့်တူရိယာ + သီချင်းအမျိုးအစား”

ဤသီချင်းကို တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာတူရိယာများ
ဖြစ်သည့် ဗုံနှစ်လုံးဆင့်၊ လင်းကွင်း၊ မောင်းငါးလုံးစင်၊ နှံ၊ ဝါးလက်ခုပ်၊ ပလွေ စသည့်
တူရိယာပစ္စည်းများဖြင့်တီးခတ်ရသည်။ သီချင်းအမျိုးအစားသည် တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)
တို့၏ မူလအသံဖြစ်သော သာမန်အမျိုးအစားဖြစ်ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဟုမ္မလင်း
တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းမှ ဦးစီး၍ ဂီတအတတ်ပညာရှင်များ
ခေါ်ယူကာ ဟုမ္မလင်းဘုရားငါးဆူပရိယတ္တိစာသင်တိုက်၌ ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင်
ထိုသီချင်းကို ခေတ်ပေါ်တီးဝိုင်းများ၊ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)ရိုးရာတီးဝိုင်းများဖြင့်
ပေါင်းစပ်ပြီး ပြုပြင်ခဲ့ကြသည်။ သီချင်းအမျိုးအစားမှာ Love song အမျိုးအစားဖြစ်ပြီး
ဂီတာလက်ခတ် style မှာ Solo GoGo, key = C family ကော့ဖြင့် တီးခတ်ရသည်။

ထီးချိုင့်မြို့တည်တောဆရာတော်ဘုရားကြီး (နိုင်ငံတော်ဩဝါဒါစရိယ၊ မြန်မာစာဩဝါဒါစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ၊
ဘဒ္ဒန္တဒေဝိန္ဒာဓိပတိ) ဆရာတော်ရေးသားပြုစုသည့် ထီးချိုင့်သမိုင်းအကျဉ်းစာအုပ်။

စိုင်းကျော်ဦး၊ ဦး၊ (၂၀၁၂) ၊ ဧရာမြစ်ဖျားကျားနီများစာတမ်း၊ ခတ်ချို၊ မြစ်ကြီးနား။

ဟုမ္မလင်းမြို့၊ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းမှ ရေးသားတင်ပြသော ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ရှမ်းသမိုင်းအကျဉ်း
နှင့်တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများစာအုပ်။

အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်အနုပညာတက္ကသိုလ်(မန္တလေး)၊ သဘင်ပညာဌာနတွင် ရှမ်းနီတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့
နှင့်အကများလေ့လာချက် ဘွဲ့လွန်ဒီပလိုမာအတွက် မသိင်္ဂီဝင်းတင်သွင်းသော စာတမ်းပြုစုချက်။

အပိုင်း(၈)

တိုင်းလေရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်း

ဆာလောသီချင်း

၁။ တိုင်းလေတိုင်းရင်းသားတို့၏ “ဆာလော”တေးသီချင်းသည် ၁၂လရာသီဖွဲ့ စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာသီချင်းအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး စိုင်းအိုက်ကမ်(ခတ်ချို)ရေးသားပါသည်။ လွန်ခဲ့သော အေဒီ ၁၃၀၀ ခန့်က စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟု သိရှိရပါသည်။

၂။ တိုင်းလေရှမ်းတို့သည် ပွဲများကျင်းပသောအခါတိုင်းတွင် သီချင်းသီဆိုသူ (ရှေးအခေါ် ဆာလောသီချင်း)ပါရှိရပြီး မပါရှိပါက ပွဲအင်္ဂါမပြည့်စုံသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟု ရှေးလူကြီးများက ဆိုပါသည်။ သီချင်းသီဆိုသူတို့သည် ရိုးရာပွဲတော်များနှင့် လူပျို၊ အပျိုများ ချစ်ရေးဆိုရာတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးယှဉ်ပြိုင်ပြီး လက်တန်းစပ်ဆိုရသော သီချင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဆာလောသီချင်း သည် လက်တန်းစပ်ဆိုရသောကြောင့် ကြိုတင်ရေးစပ်၍ရသော သီချင်းမျိုးမဟုတ်ပေ။

၃။ တစ်ဖက်လူမှ သီဆိုလာသော သီချင်းစာသားကို အခြားတစ်ဖက်လူက သေချာ နားထောင်၍ ချက်ချင်းသိရှိနားလည်ပြီး ပြန်လည်ချေပသီဆိုရသော သီချင်းမျိုးဖြစ်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၁၂ လရာသီအလိုက် ကိုယ်တိုင်စပ်ဆိုသီဆိုနေပုံ

တိုင်းလေရှမ်းတို့၏ “ဆာလော”သီချင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ပုံဖော်သီဆိုရပါသည်-

- (က) ပြီးပြည့်စုံသော ရည်ရွယ်ချက်စကားလုံးများရှိခြင်း
- (ခ) အမြဲတမ်း ရှေ့သွားနောက်လိုက်ညီအောင် သီဆိုနိုင်ခြင်း
- (ဂ) နားထောင်နေသော ပရိသတ်များ၏ ရင်တွင်းအထိ ခံစားနိုင်စေခြင်း
- (င) အကျိုးအကြောင်း ဆီလျော်ခြင်း စသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။

သီချင်းဆိုသူတို့သည် ပရိသတ်များက တောင်းဆိုခဲ့သော အကြောင်းအရာများကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိဘဲ ထိထိမိမိ လက်တန်းစပ်ဆိုပေးရသည်။ ထိုခလေ့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက သီဆိုခဲ့ကြပြီး တိုင်းလေရှမ်းတို့၏ ရိုးရာမပျက်ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြ သည်။

ထို့အပြင် လူပျို၊ အပျိုများ ချစ်ရေးဆိုရာတွင် “ဆာလော”သီချင်းဖြင့် အပြန်အလှန် ချစ်ရေးစကားကို ဖော်ညွှန်းပြီး သီဆိုကြသည်။ တိုင်းလေရှမ်းတို့သည် သစ်သားတို့ဖြင့် ပလွေ စသည့် ဂီတဆိုင်ရာတူရိယာများကိုပြုလုပ်ပြီး သီဆိုနိုင်သည်သာမက သစ်ရွက်များဖြင့်လည်း တေးသီချင်းသံစဉ်များကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။

Cmr:rmu,uly,(12)vLe

(ဆယ့်နှစ်လရာသီဖွဲ့ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာသီချင်း)

- (1) xLi<rm:cm:rLZL<yli:pliomn:Or.ra:rsy.tgu Tvg:....
caiyLevLe(5)um,ue;ym;vF:vgnpgr rgu,ymnbLi:povg:....
- ၁။ (၅)လပိုင်းရောက်သောအချိန်တွင် သစ်ပင်ပန်းပင်များသည် ရွက်ဟောင်းများကြွေ၍
ရွက်သစ်များဝေဆာနေပြီး တောတောင်ထဲတွင် ပန်းရနံ့များ မွှေးကြိုင်နေပါသည်။
- (2) vLe(6)wluwo;bm;xLexo;vF:wlipSr:paw:ume<Ole<vg:omn:Oa<ra:
rki:uki:pLe: wLe:pgr<Zke<qgeZle<on.xm.povg:...
- ၂။ (၆)လပိုင်းရောက်သော် အခင်းထွန်ထယ်ရေးပြင်ဆင်ရင်း အိမ်ခေါင်မိုးဖာထေးခြင်းနှင့်
မြေဩဇာအဖြစ် အသုံးပြုမည့် နှောက်ချေးများမိုးမမီစေရန် လုံခြုံစွာထားရပါသည်။
- (3) bmr:qlpl<Zke<Ole<xkuf<yku<wse:rLomn:Ose:vLe(7)povg:...ygn<vr.pr.v
meZmexLe< uLe<bm;ome<wmum;yF.vkqgr:paw<ume<vm:povg:...
- ၃။ (၇)လပိုင်းကုန်ခါနီးတွင် ပျိုးခင်းတမံရအောင် မြက်ရှင်းမြေလှန် ထွန်ထယ်ရင်း
လယ်ဝင်ဘို့ရာအတွက် ပြင်ဆင်ကြရပါသည်။
- (4) vLe(8)vs,yle.Zke<zgu,rgu,qdum;vr.vd Qao:bF,rFvsr.vg:xku<vkpo<
qFqmn:bdi:pdi:vFzF<re:cge,psi:xsr<...xkn;Ogr; Omvg:...
- ၄။ (၈)လပိုင်းရောက်သော် ကြဲပြီးသားဖြစ်သော ပျိုးပင်များသည် နေပူလိုက်မိုးဖွဲလေးများ
ရွာလိုက်နှင့် ပျိုးပင်များအလွန် သန်မာလာပြီး ပျိုးသက်စေ့သော် မောင်မယ်များ
အားလုံးသည် စိတ်ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် ပျိုးနုတ်ကောက်စိုက်ရန် အားယူစိုက်ပျိုးကြပါသည်။
- (5) oe:we:bmr:Zle<ule:vmn<ukoe:Omn<Ogr; xLe,vg:....
Qse,wgulvm;um;xo;cdi,vLe(9) zgr;ueume:qLi,zFre:povg:...

- ၅။ (၉)လပိုင်းတလျှောက်လုံး၌ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ထွန်ရေးထယ်ရေးကို အားခဲကာ မိမိ၏ ပျိုးပင်များ မရင့်ရော်ခင် လယ်ထဲတွင်သာ ကြိုးစားနေကြပါသည်။
- (6) cdi,yLe.Zle<vl,xl,rmu,xln;wi:pmu.bmr: ygi,vLe(10)vg:...
Qgr:xn<pnumvm:ugi:rgi: ra:ome,im:pdv<xl,yge;Omvg:...
- ၆။ (၁၀)လပိုင်းအကုန် မိုးနှောင်းပိုင်းတွင် လယ်၏ ကုန်းပိုင်းကျသောနေရာများတွင် နှမ်းများ ပက်ကြဲရင်း ပဲပင်များကို နုတ်သိမ်းကြပါသည်။
- (7) Ole<xku<ylu<zu<wu:xn<on.qFcl:cu<paw,povg:cmn.Ogr:wgr;qm,bm,Zke<O
Ke,rLvm; vlepL(11)yku<wse:povg:...
- ၇။ (၁၁)လပိုင်းတွင် စိုက်ပျိုးရမည့်သီးနှံများ စိုက်ပျိုးနိုင်ရန် စိတ်ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် မြေဆွခြင်း မြေဩဇာကျွေးခြင်း ပြုလုပ်ကြပါသည်။
- (8) vdrL.vdrLwL:vn;zmN.zsw.vsw.Or.vr.vl<Odi,cgnqlrLvLeomn:om, (12)vg:
ule:qL: wL:cu<ru<Ze:we:qao:xLe,pdr:vgi<ome, Ogr; Omvg<...
- ၈။ တခါတရံတွင် သွက်လက်သော လူတချို့က ဆယ့်နှစ်လသီတင်းကျွတ် ချောင်းရေကျချိန်တွင် ချောင်းနံဘေးတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ စိုက်ပျိုးကြပါသည်။
- (9) rLZle<ple<omn:vmn:vli:co;vm:pli:rmu. Xmw.povg:...
Cdi,yLevLeqaiOai<uge,vge, vme;Or.rme;rK:urcao:ymw,wlivm: povg:...
- ၉။ မိုးကုန်၍ ဆောင်းရောက်သော် နှင်းပုလဲလုံးများ ကျတဲ့အချိန်တွင် ကြိုးကြာသံများ ကြားရ၍ စိတ်ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် ကောက်လှိုင်းများ ရိတ်သိမ်းကြပါသည်။
- (10) vLaurpr.ymw,xmw,zm;Or.ymiym;ykr:ugi cmn: bay,ce<zmN<vg:...
viOa<ra:xli:il:vsi< xgi,ym:Omn<wme,co;povg:...
- ၁၀။ နှစ်လပိုင်း(လင်ကမ်)ရောက်သော် စပါးရိတ်သိမ်းပြီး စပါးပုံတဲ့သူကပုံ စပါးနှယ်သူ တွေက နှယ်နှင့် လယ်ထဲတွင် ပျော်ရွှင်နေကြပါသည်။
- (11) vLe(3)bmr:uw<vw<rd:wa:vm:rLZke<xm: vk.qsu,vg:...
xLe,ua,za,Zmi;ygn,wdevmi; qgr:ynwdeyg:wsu,yaepgn:povg:...
- ၁၁။ (၃)လပိုင်း ဆောင်းတွင်းနှင်းပုလဲများ အလွန်အေးသောကာလတွင် မိုးတွင်း၌ ပျက်စီး ထားသော လယ်ကန်သင်းများ ပြန်ပြင်ရင်း ဖိနပ်မပါခြေဗလာဖြင့် ထယ်ကြမ်းလှန် ရသောကြောင့် ခြေဖနောင့် ခြေထောက်တွင် ကွဲအက်ခြင်းဖြစ်ကုန်သည်။
- (12) vLe(4)wd<yl,bk,Omi;udevki...zgi<cm,yw<Ofvg:...
rL.oe:we:rm:ym:Ol<cl<OL:rL:uLi: ymiqLi:ygn,pl<qFpgetae;povg<...

- ၁၂။ (၄) လပိုင်း (လိန်ဆီ)ရောက်သော် လယ်ယာမြေခြံမှ စပါးသီးနှံများ သိမ်းဆည်းပြီး အားလုံးအိမ်သို့ ပို့ပြီး ပူပင်စရာမရှိတော့ဘဲ လွတ်လပ်ပြီး ပျော်ရွှင်ရမည့်ကာလ ရောက်၍ တစ်ရွာလုံးက အိမ်တွင်းအိမ်ပြင် သန့်ရှင်းရေးလုပ်ပြီး တစ်နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် ပျော်ရွှင်သော (လိန်ဆီ)ပွဲတော်၌ လူငယ်များက သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ကန်တော့ခြင်း (အင်ကျိန်း)ပွဲ ကျင်းပကြသည်။

အပိုင်း(၉)

တိုင်းခမ်းတိရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများ

တိုင်းခမ်းတိရိုးရာခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများမှာ-

- (၁) နန်းတွင်းတော်ဝင် အပျိုတော်သီချင်း
- (၂) လူငယ်လေး၏ ခံစားချက်သီချင်း
- (၃) နဂါးမင်းကြီးနှင့်မိဖုရားတို့ အင်းကြီးအား ချီးမွမ်းသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ကနန်)
- (၄) နဂါးမင်းမှ အင်းဖွဲ့ရန်အထွက်သီချင်း (တေးရေး - စဝ်ကနန်)
- (၅) နဂါးပျို၏ အင်းတွင်းမြူးထူးသောသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ကနန်)
- (၆) သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားတောထွက်ရန်အစီအစဉ်သီချင်း (တေးရေး- စဝ်ပလန်တန်)
- (၇) သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား သံယောဇဉ်ဖြတ်သီချင်း (တေးရေး- စဝ်ပလန်တန်)
- (၈) ဦးတိန္ဒ၏မြေးဖြစ်သူထံ နဝရတ်လက်စွပ်ပေးသောသီချင်း (တေးရေး- စဝ်ပလန်တန်)
- (၉) အင်းတော်ကြီးပြဇာတ်ပဏာမသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ဝိတေ)
- (၁၀) အလှူချီးမွမ်းသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ဝိတေ)
- (၁၁) ဇာတ်ထုပ်ဇာတ်တော်မှရှေ့ပြေးတပ်သားသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ဝိတေ)
- (၁၂) ဝိသကြုံနတ်သားအသွင်ဆောင်သီချင်း (တေးရေး - စဝ်ဝိတေ)
- (၁၃) ကျားဖြူမင်း၏ သားတော်ဖွားမြင်ခြင်းသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ပလန်တန်)
- (၁၄) ဘုရားရှင်အား ရှင်အာနန္ဒာမေးသည့်သီချင်း (တေးရေး - စဝ်ပလန်တန်)
- (၁၅) ရှင်အာနန္ဒာမှာကြားသည့် တေးသီချင်း (တေးရေး - စဝ်ပလန်တန်)
- (၁၆) မြတ်စွာဘုရားရှင်အသွင်ဆောင်သီချင်း (တေးရေး - စဝ်ပလန်တန်)

မှတ်ချက်။ ဖော်ပြပါ သီချင်းများသည် အေဒီ ၁၆ ရာစုကတည်းက စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း

ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရပါသည်။

အပိုင်း(၁၀)

တိုင်းရင်းသားများ၏ ခေတ်ဟောင်းတေးသီချင်းများနှင့် စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည့်
ကာလအပိုင်းအခြားများအား စုစည်းဖော်ပြထားခြင်း

၁။ ကချင်တိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်း ပေါ်ပေါက် လာသည့် ကာလ အပိုင်းအခြား(ခုနှစ်)
၁။	ဟာလေလုယာ ချီးမွမ်းမည် (Haleluya Shakawn Na)	ဂျီဇွန်ကီ(G Zungki)	-
၂။	ချစ်သူ (Sumtsaw Majing)	ကရိုးဇန်(Karu Zeng)	-
၃။	ရိုးရာအမွေ (Da Shi Hkring Htawng)	လဖိုင်ဂွန်း(La Hpai Gun)	-
၄။	နွေ (Gingtawng)	ဆိုင်နီ(blast)(Seng Ni)	-
၅။	ဘုရားပေးတဲ့ ဇဒင် (Karai Jaw Wunpawng Edin)	ခင်ဒူဇော်ဂျာ (Hkindu Zau Ja)	-

၂။ ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၁။	ဒိုရိုးရာပွဲ	ခူးဖဲသူး	-
၂။	စည်းလုံးမှုရဲ့ကြွကြွဘရူ	ခူးရယ်(DMS)	-
၃။	မျှော်လင့်ခြင်းဖားစည်သံ	ခူးရယ်(DMS)	-
၄။	ငိုးအီရိုး(ခေါ်)တေး စိတ်ဝင်တစား ရိုးရာဓလေ့ ထူးခြားချက်များ	ဘိုးဘွားစဉ်ဆက် ကတည်းက အသုံးပြုခဲ့သည်	-

၃။ စကောတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၁။	ရွှေပြည်တော်	Academy Thomas	၂၀၁၄
၂။	ကျွန်တော်ရဲ့ကရင်ပြည်	ယားရှာ	၂၀၁၇
၃။	တင့်တယ်သောပြည်	ဆရာစံနေအေး	၂၀၁၇

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၄။	ဘားအံမြို့	စောဘရစ်ဒွေး	၂၀၁၇
၅။	ငါ့ရဲ့ပြည်နယ်	တောသဖွေး	၂၀၁၇
၆။	စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်း (တေးလင်္ကာများ)	ဆရာလားဘာ	မြန်မာ့အသံတွင်စတင်ထုတ် လွှင့်သည့် (၅-၃-၁၉၈၁) ခုနှစ် ညောင်လေးပင် လူငယ်များအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေ
၇။	ညီအစ်ကိုသွေးချင်းတွေ	စောထဲမော်	-
၈။	တို့ဘိုးဘွား	စောထဲမော်	-
၉။	ထား- လေးလေး	စောစန်းနေအေး	-
၁၀။	ခူနော်လေး၊ နော်မူအေး	အမည်မသိ	၁၉၇၄ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း အခွေအား ဆရာကွာလာနှင့် အဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေ
၁၁။	စည်းလုံးညီညွတ်	အမည်မသိ	-
၁၂။	ဖိတ်ခေါ်ပါသည် (ကရင် ပြည်နယ်သို့ ဖိတ်ခေါ်သီချင်း)	အမည်မသိ	၁၉၇၄ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း
၁၃။	တို့ဘိုးဘွားများရဲ့စာပေ	အမည်မသိ	-
၁၄။	စည်းလုံးခြင်း	အမည်မသိ	-
၁၅။	နော်နှင့်စော (ကရင်တို့ရဲ့အမှတ်အသား)	ဆရာလားဘာ	၁၉၈၂ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း
၁၆။	ဖားစည်သံ	Carias Wee	၁၉၈၁ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း
၁၇။	ဘားအံသို့အလည်တစ်ခေါက်	စောလဲယခိုး	၁၉၇၄ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း
၁၈။	ပြာသိုလနှင့်စိတ်သစ်လူသစ်	L Kangyi မိသားစု	ဘုတ်အဖွဲ့ခွင့်ပြုချက်ရ (၃၀-၁၁-၁၉၇၄) စတင်ထုတ်လွှင့်ရက် (၂၄-၁၂-၁၉၇၄)
၁၉။	ရိုးရာသင်တိုင်းရှည်	L Kangyi မိသားစု	ဘုတ်အဖွဲ့ခွင့်ပြုချက်ရ (၃၀-၁၁-၁၉၇၄) စတင်ထုတ်လွှင့်ရက် (၂၄-၁၂-၁၉၇၄)
၂၀။	ဇွဲကပင်အလှ	အမည်မသိ	၁၉၇၇ ခုနှစ်ပိုင်းအတွင်း
၂၁။	နှစ်သစ်ဆုတောင်း	L Kangyi မိသားစု	(၁၉၆၀) ခုနှစ်တွင် ဘားအံဒိုး တီးဝိုင်းနှင့်တွဲဘက်သီဆိုထား

၄။ အနောက်ပိုးတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၁။	မြစ်ဝကျွန်းပေါ်	စစ်မင်း	-
၂။	မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ	Fr-ခင်မောင်အေး	-
၃။	လှပတဲ့ကရင်ပြည်နယ်	စအောင်ကိုဝင်း	-
၄။	လှပတဲ့မြန်မာပြည်	စမင်းသွင်စိုး	-
၅။	သာယာလှပတဲ့မြစ်ဝကျွန်းပေါ်	စစ်မင်း	-
၆။	ချည်ဖြူဖွဲ့ကြမယ်	စအောင်ကိုဝင်း	၂၀၁၅
၇။	ဆုတောင်းသီချင်း	ဒေါက်တာ မန်းခင်မောင်စိုး	၂၀၁၃
၈။	မေတ္တာပို့ဓမ္မတေး	၁၀၈ ဆရာတော်	၂၀၁၇
၉။	ဗုဒ္ဓဓမ္မသံဃာတေး	မန်းသိန်းဝေ	၂၀၁၆
၁၀။	ဓမ္မတေးသီချင်း	အလုံလူငယ်	၁၉၆၆

၅။ အရှေ့ပိုးတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက် လာသည့် ကာလအပိုင်း အခြား (ခုနှစ်)
၁။	ယဉ်ကျေးမှုအထင်မသေးနဲ့	စောမူလျာဝေါ်	-
၂။	ဘုရားသုံးဆူမြို့	စောသမေ့ဖောင်ဟိန်	-
၃။	ခလောက်နီရွာ ဆုတောင်းတေး	စောသမေ့ဖောင်ဟိန်	-
၄။	ကရင့်စာဆိုရှင်များဂုဏ်ပြု အလင်္ကာ (ဖွဲ့အောင်လိုဝါ)	စောကျော်လိုက်သိန့် (ဆွေကျပ်လိက်သိင်္ဃ)	-
၅။	စည်းလုံးညီညာအောင်ကြောင်း ဖြာ (အံ့ဃုအံ့ဃု)	စောဟွိုက်ဖေ (စပ်ဗွိတ်ဖေ)	-
၆။	ဘိုးဘွားက လိပ်ပြာခေါ်ပေးမယ် (ဖို့ဖို့ကော်ထိုင်စိုလာ)	စောလပေါ်အွာ (စပ်လုပ်ပင်အွာ)	-

၆။ လိုင်နီ(ချင်း)တိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်း ပေါ်ပေါက် လာသည့် ကာလ အပိုင်းအခြား(ခုနှစ်)
၁။	Bawivung – Cotian (ဘွဲ့ဗွန် - ကြိုထရံ)	-	-
၂။	Khuangte Hla (ခွာသေးတေး)	ပူးလာလ်ကမ်းလို	-
၃။	Phaileng – Sawlo (ဖိုင်လင်း - စောလိုတေး)	-	-
၄။	Rawkhawtlak (ရောခေါတလာ-ခ်)	-	-
၅။	Khuangcawi Thingdim Hla	-	-
၆။	Phaileng - Tluang Hla (ဖိုင်လင်း-သွာတေး)	-	-
၇။	Lo Feh Khuasuah Dinnak Hla တောင်ယာသွားကြစို့	Laizo Nunphung Bur	၁၉၉၆
၈။	Tlai Berh Va(ငှက်ကလေးတေးဆို)	Laizo Nunphung Bur	၁၉၉၆
၉။	Ramtawih Hla (အမဲလိုက်တေး)	Laizo Nunphung Bur	၁၉၉၆
၁၀။	Lo Feh Khuasuah Dinnak Hla တောင်ယာသွားကြစို့တေး	Zahau Nunphung Bur	၁၉၉၆
၁၁။	Va Ralkai e (ရိုးရာတေး)	Khualsim Nunphung Bur	၁၉၉၆
၁၂။	Lawng Mang Khuasuah	Khualsim Nunphung Bur	၁၉၉၆
၁၃။	Par Sinseh Law Mang Bawi ပိုမိုတိုးတက်ပါစေ	Zahau Nunphung Bur	၁၉၉၈
၁၄။	Ram Tawih Ngaih HLa တောင်ယာလုပ်ငန်းခွင်တေး	Zahau Nunphung Bur	၁၉၉၈
၁၅။	Khua Do Hla ကောက်သစ်စားပွဲ	Tedim Nunphung Bur	၁၉၉၆
၁၆။	Cing Pian Dandan ပျော်ပွဲတေး	Tedim Nunphung Bur	၁၉၉၆

၇။ ချိုး(ချင်း)တိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား(ခုနှစ်)
၁။	ပွင့်သောပန်းတိုင်း ထာဝစဉ် ပွင့်လန်း နိုင်ပါစေ (Pai K'chäi Ng'shün Hle Pai Lä Vä)	ဆလှိုင်းကီးရှိုန်း	-
၂။	ရိုးရာပုံပြင်သီချင်း (Puma Ng'ä)	ဆလှိုင်းကီးရှိုန်း	-
၃။	ချိုစာသီချင်း (K'Cho Ca Ng'ai)	ဆရာတော်ထန်းဦးအွမ်	-

၈။ မွန်တိုင်းရင်းသားများ၏တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား(ခုနှစ်)
၁။	အလေးပြုကြပါစို့	ဒုရေရ်ထော	-
၂။	ရှင်သန်ခြင်း	နိုင်ဝမ်/အိုင်မွန်	-
၃။	မွန်ပြည်နယ်ရှိရာသီအလိုက် ပွဲတော်များ	လိတောက်	-
၄။	ရာမညဌာနီ	ပါရဂူဟံသာ	-
၅။	ဖိတ်ခေါ်ပါရစေ ရာမညမြေ	ဇွဲလေးဒီဇွဲ	-
၆။	ထိမ်းသိမ်းအမွေတို့စာပေ	အောင်ဇန	-

၉။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ၏တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား(ခုနှစ်)
၁။	မဟာမြတ်မုနိ ကိုယ်ပွားတော်	ဂီတစာဆိုရမ်းဗြဲသား(ဦးဘသိန်း)	-
၂။	စိုင်းလာထွန်းလီ	ဂီတစာဆိုရမ်းဗြဲသား(ဦးဘသိန်း)	-
၃။	စခန်းရွှေဝါချိုင့်	ကိုမြင့်စိုး(သံတွဲ)	-
၄။	မောင်ကြီး ရခိုင်သား	ကိုလေးလွင်	-

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၅။	ဗုဒ္ဓပူဇော်ယ	ဦးဘသာ(ရုက္ခန်း)	၁၉၆၆
၆။	သျှင်ဒိုင်	ဦးအောင်သာဦး	၁၉၆၆
၇။	အဇိန်ဇိတ်ကေ	ဦးအောင်ကျော်ခိုင်	၁၉၆၇
၈။	ရထားပန်းယိုင်	ဦးလုံး	၁၉၆၉
၉။	ရခိုင်ရိုးရာသင်္ကြန်	ဦးလုံး	၁၉၆၈
၁၀။	စဉ်လာထွန်းလီ	ရမ်းဗြဲသား	၁၉၆၉
၁၁။	ဤသည်ရခိုင်သား ဤကားရခိုင်ပြည်	ဦးသန်း မောင်	၁၉၈၁
၁၂။	ဝတီသားရိုးအတွက် လေးဝတီ	ဦးထွန်းဝင်း	၁၉၉၀
၁၃။	ဘုဘု	ဦးသန်းမောင်	၂၀၀၀
၁၄။	နဝရူပ ဗျာလ	ဦးသန်းမောင်	၂၀၀၅

၁၀။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာ သည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၁။	ကြည်နူးစရာပင်လောင်းမြို့	စိုင်းငွေလဝန်း(မြန်မာ) စိုင်းမွန်းခေါင် (ရှမ်း)	-
၂။	စိုင်းတို့ ချယ်ရီမြေ	စိုင်းလွယ်ခမ်း	-
၃။	ရှမ်းတောင်တန်းရဲ့ ခလေ့ ရိုးရာ	စိုင်းခမ်းစင့် (မူဆယ်)	-
၄။	ရိုးရာမပျက်တဲ့မြေ	မင်းဇော်	-
၅။	ရှမ်းအလံလွှင့်ထူကြမယ်	စိုင်းကွန်လောင်	-
၆။	သွေးမနှောပါနဲ့	စိုင်းကွန်လောင်	-

၁၁။ “ဝ”တိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ကာလအပိုင်းအခြား (ခုနှစ်)
၁။	Khaox Toe Taix Raix Toe Ju	အိုက်ဆင်းနပ်	-
၂။	Paw Pi Awm Lox Lai Tix	အိုက်လူချစ်	-
၃။	ဟိုပန်မြို့အလှ	အိုက်ရုန်းပလိတ်	-
၄။	မြင်စေချင်တယ်“ဝ”ရိုးရာ	အေကေဝိုင်	-
၅။	“ဝ”တို့ရိုးရာ အေးဟာဟာ	အယ်ဇော်လ	-
၆။	လှပနေ“ဝ”တို့ပြည်	ငိုရိုင်းခွန်း	-

၁၁။ ဓနုတိုင်းရင်းသားများ၏ တေးသီချင်းများ

စဉ်	သီချင်းအမည်	ရေးစပ်သူ	တေးသီချင်းစတင်အသုံးပြုသည့် ကာလ(ခုနှစ်)
၁။	ဓနုမြေကကြိုနေမယ်	ခွန်ရာဇာ	၂၀၁၄
၂။	အောင်နီရေ မိနီရေ	ခွန်ရာဇာ	၂၀၁၄
၃။	ဓနုမြေကဖိတ်ခေါ်တယ်	ခွန်ရာဇာ	၂၀၁၄
၄။	အံ့ယားတတ်တယ်မယ်စားမယ်	ခွန်ရာဇာ	၂၀၁၄
၅။	ဓနုရိုးရာတေးလကာ	ခွန်ရာဇာ	၂၀၁၄

ကျမ်းကိုးစာရင်းများ

- ❖ လာချိဒ်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဗဟိုကော်မတီမှ ရေးသားပြုစုပေးပို့လာသည့် အချက်အလက်များ
- ❖ စောထွန်းလှိုင်ရွှေ(မဟာမြေ)မှ အချက်အလက်များအား ဖော်ပြထားခြင်း
(မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အရှေ့ပိုးကရင်လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံနှင့်စာပေ။
အရှင်ပညာသာမိ၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ် (ပ)ကြိမ်။
ဦးချစ်ချစ်၊ အသက်(၈၀)နှစ်၊ ရိုးမဟာကျေးရွာ၊ ဒုံးဆရာ၊ ဘားအံမြို့နယ်။
- ❖ ထားဝယ်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းမှ ရေးသားပြုစုပေးပို့လာသည့် အချက်အလက်များ
(ထားဝယ်ဦးကျော်မင်းရေးသားသည့် ထားဝယ်ယဉ်ကျေးမှုအမြဲတေစာအုပ်။
မြန်မာ့အသံဧဒီယို၊ မြန်မာ့ကျေးလက်တေးသံများ။)
- ❖ ရခိုင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ(ရန်ကုန်)မှ မေကြီးသျှင် မှီငြမ်းရေးသားပြုစု
ထားသည့် အချက်အလက်များ ပြုစုပေးပို့ခြင်း
(ရခိုင်အလင်းပြကျမ်း (ဦးရွှေဇံ B.Sc, B.C.S)
ရခိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ (ရခိုင်သားကြီးစာပေ) အတွဲ(၁)၊ (၂)ပါဆောင်းပါးများ၊
ပြည်ထောင်စုပွဲဝင် ရိုးရာရခိုင်သီခြင်းများ(ရခိုင်ပြည်နယ်ကောင်စီ)(၁၉၈၇ ခုနှစ်))
- ❖ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ(ပဲခူးတိုင်းဒေကြီး)မှ ရေးသားပြုစု
ပေးပို့လာသည့် အချက်အလက်များ
(ပြည်ထောင်စုထဲက ပအိုဝ်း (ထုတ်လုပ်မှုတာဝန်ခံ- ဦးခွန်ထွန်းလှိုင်)
- ❖ ဆေစိုးမော်စုစည်းတင်ပြထားသည့် အချက်အလက်များအား တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေ
နှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီမှ ပြုစုပေးပို့လာခြင်းအား မှီငြမ်းဖော်ပြထားခြင်း။
(ထီးချိုင့်မြို့တည်တောဆရာတော်ဘုရားကြီး (နိုင်ငံတော်ဩဝါဒါစရိယ၊ မြန်မာစာ ဩဝါဒါ
စရိယ၊ အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ၊ ဘဒ္ဒန္တဒေဝိန္ဒာဓိပတိ) ဆရာတော်ရေးသားပြုစုသည့်
ထီးချိုင့်သမိုင်းအကျဉ်းစာအုပ်။
စိုင်းကျော်ဦး၊ ဦး၊ (၂၀၁၂) ၊ ဧရာမြစ်ဖျားကျားနီများစာတမ်း၊ ခတ်ချို၊ မြစ်ကြီးနား။
ဟုမ္မလင်းမြို့ တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအသင်းမှ ရေးသားတင်ပြသော
၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ရှမ်းသမိုင်းအကျဉ်းနှင့်တိုင်းလျမ်(သျှမ်းနီ)စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများစာအုပ်။
အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်အနုပညာတက္ကသိုလ်(မန္တလေး)၊ သဘင်ပညာဌာနတွင် ရှမ်းနီ
တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့နှင့်အကများလေ့လာချက် ဘွဲ့လွန်ဒီပလိုမာအတွက်
မသိင်္ဂီဝင်း တင်သွင်းသော စာတမ်းပြုစုချက်။)
- ❖ တိုင်းလေစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ(မြစ်ကြီးနားမြို့)မှ ရေးသားပြုစုပေးပို့လာသည့်
အချက်အလက်များ
- ❖ တိုင်းခမ်းတိဗဟိုစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်း(မြစ်ကြီးနားမြို့)မှ ပြုစုပေးပို့လာသည့်
အချက်အလက်များ
- ❖ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာ့အသံနှင့်ရုပ်မြင်သံကြားမှ အချက်အလက်များ

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန

တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာနမှ စုစည်းထုတ်ဝေပါသည်။